DISSERTATIO INAVGVRALIS MEDICA

DE

POTENTIA ET IMPOTENTIA ANIMÆ HVMANÆ IN CORPVS ORGANICVM SIBI JVNCTVM.

QVAM

PROPITIO SVMMO NVMINE

EX CONSENSV ATQVE AVCTORITATE GRATIOSÆ FACVLTATIS MEDICÆ

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS AC PRIVILEGIIS MORE MAIORVM SOLENNI CAPESSENDIS

H. L. Q. S. D. XIII Octob. A. MDCCXXIIX.

SOLENNI AC DECENTI PHILIATRORVM AC PHILOSOPHORVM VENTILATIONI SVBJICIT

MARTINVS NAGY BOROSNYAI,

TRANSYLVANO - HVNGARVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,

Typis IO. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

ILLVSTRISSIMO DOMINO

DOMINO

JOSEPHO

S. R. J. COMITI

TELEKI DE SZEK,

INCLYTI COMITATVS ALBENSIS TRANSYLVANIÆ

COMITI SVPREMO,

REGIÆ IN TRANSYLVANIA TABVLÆ JVDICIARIÆ ASSESSORI PRIMARIO,

ECCLESIARVM REFORMATARVM VT ET ILLVSTRIS COLLEGII N. ENYEDIENSIS

CVRATORI SVPREMO,

DOMINO ET PATRONO

GRATIOSISSIMO.

NEC NON

VIRO
MAGNIFICO ILLVSTRI ATQVE EXCELLENTISSIMO
DOMINO
FRIDERICO HOFFMANNO
ACADEMIÆ FRIDERICIANÆ h.t.
PRO-RECTORI,
COMITI PALATINO CÆSAREO
CONSILIARIO MEDICO ET PROFESSORI REGI
SOCIETATIS SCIENTIARVM CÆSAREÆ, REGIÆ BRITANNICÆ ET BORVSSICÆ SODALI,
PATRONO AC PROMOTORI
MAXIMOPERE COLENDO,

Diſquiſitionem hanc Philoſophico-Medica[m] mente manuque devotiſſima offert ac con-ſecrat.

AVCTO[R]

CONSPECTVS
TOTIVS DIATRIBÆ SYNOPTICVS.

Prooem. Philoſophiam Hominis tradere eſt res ardua, & eam diverſi diver-
mode tradunt. §. I. *Miſſis aliis Philoſophiæ Hominis Problematibus, unicum ſe-*
gitur. §. II. *Tria de unione animæ cum corpore Syſtemata, ſcil. Influxus, Cauſa-*
m occaſionalium, & Harmoniæ Præſtabilitæ, recenſentur. §. III - VI. *De eo, an*
quantum anima in corpus ſuum agere poſſit? tres ſententiæ enumerantur, ſcil.
mmuniſſima, Leibnitiana, & Sthaliana. §. VI. *Communiſſima eligitur, reliquæ*
duobus extremis hærentes modeſte rejiciuntur. §. VII. *Termini in Themate con-*
nti explicantur, & ſcholia ac diſtinctiones neceſſariæ tradantur. §. VIII. *Tres*
otuum in nobis ſpecies, ſcil. voluntatiorum, ſpontaneorum, ac mixtorum, deſcri-
ntur. §. IX. *Animam eſſe cauſam vere efficientem motuum voluntariorum pro-*
tur. §. X. *Spinoza notatur.* §. XI - XXI. *Rationes quædam redduntur præ-*
antes, cur Syſtemati Harmoniæ præſtab. adeoque hypotheſi animæ in corpus ſuum
fluxum cauſalem neganti, ſubſcribere haud liceat? §. XXI - XXV. *Exceptiones*
Syſtemate Harm. præſtab. contra Syſtema Influxus deſumi ſolitæ diluuntur. §.
XV. Ratio redditur, cur jam non prolixius demonſtretur potentia animæ in cor-
? §. XXVI - XXX. *Motuum voluntariorum inſtrumenta, ratio, ac decurſus*
cribuntur. §. XXX - XXXIX. *Functionum ſpontanearum ratio exponitur, & in*
dis ac cerebri motuum cauſam inquiritur. §. XXXIX. XL. *Status quæſtionis*
itur, quod ſcil. anima motus ſpontaneos haud producat & dirigat; & præpa-
io fit ad argumenta. §. XLI - LVII. *Variis argumentis probatur, quod anima*
ſit cauſa efficiens motuum ſpontaneorum, quæ paſſim ab exceptionibus vindi-
tur, & illuſtrantur. §. LVII - LXX. *Difficultates vel objectiones, quibus ne-*
ur, quod motus corporis noſtri ſpontanei ex cauſis phyſicis & mechanicis prove-
ent; & e contra, quod eos anima produceret, affirmari ſolet, diluuntur. Ac
im impotentia animæ in eorum productione amplius illuſtratur ac concluditur.
§. LXVIII. *vero* & LXIX. *Syſtema Medicinæ rationalis mechanicæ ab accuſa-*

 tioni-

tionibus defenditur, & ejus methodi præcepta quædam proponuntur. § LXXXVII. *Applicatio fit. h. e. per partes Medicinæ utilitas ac neceſſitas S… tiæ, qua motuum ſpontaneorum mechanica & phyſica explicandi ratio, ac a… in iis producendis adymamia, in præcedentibus aſſerta fuit, oſtenditur; paſſim rationibus ac exemplis amplius illuſtratur, ac ab exceptionibus vindic… In ſpecie fit applicatio.* §. LXX. & LXXI. *In Phyſiologicis, ubi ſimul phæn… per cauſas intentionales & finales explicandi ratio rejicitur.* §. LXXII-LX… *in Pathologicis, ubi negotium hæmorrhoidale rationaliter explicatur.* §. LX… LXXXVII. *in Therapeuticis; Ubi ſignanter phyſica medicaminum operandi vindicatur; moralis vero rejicitur. Natura humana diſtincte explicatur. …Etici clinici idea deſcribitur.* *Denique* §. LXXXVII. *Medicinæ rationalis … ris methodus as officium ſuccincte concluditur.*

PROOEMIVM.

QUanquam Philoſophus res intelligentes & corporeas extra H… nem in macrocoſmo poſitas ſigillatim & ſucceſſive, utpote … ratim ab invicem exiſtentes & ſubſiſtentes, adeoque diſtincte ſubjicere contemplationi queat; complures tamen ſunt diffic… tes, quæ in progreſſu occurunt, quæque filum philoſophen… ſæpius interrumpunt, imo abrumpunt. Quanto vero magis id experietur Hominem ſuo ſubjicit ſcrutinio? in quo non modo eædem, quæ in genere r… illarum cognitionem accuratam remorabantur, difficultates, recurrunt; v… etiam novum quiddam, & phænomenon admodum ſingulare ſe objicit, adm… dum nempe illud rerum natura tam diverſiſſimarum Mentis ſc. & Corporis … jugium & arctiſſima unio. Cuius contemplatio & explicatio varia Philoſo… rum torſit torquetque hodiedum ingenia. Adeo ut ſi quis prætenderet aut ſ… ret fore, ut Philoſophi in eandem aliquando de obiectis Philoſophiæ conſpi… ri ſententiam, eandemque philoſophandi rationem ingreſſuri ſint: is deſpere… ceſſe eſt dum videt Homines, quos Natura adeo ſimillimos ſibi invicem effi… *diverſos* nihilominus *diverſa* de ſe ipſis imo oppoſita ſentire et in *diverſiſſimas* … di opiniones.

Si quod in theatro philoſophico obiectum cognitu arduum, certe R… mente & corpore compoſitæ ſcrutinium tale eſt. Unde videas pleroſque vete… Philoſophorum in aliarum potius rerum, quam Hominis contemplatione i… nium ſuum exercuiſſe; alios parce admodum & jejune in eundem commen… & contentos fuiſſe illum, jam Microcoſmi titulo, iam aliis phyſicis vel moral… effatis inſigniviſſe; alios terminis & definitionibus notionalibus potius quam…

rem magis intricaſſe, quam explicaſſe; alios vero, inprimis recentiores, ma- uidem heic ſuo functos fuiſſe officio, ita tamen, ut prout maiori vel minori diorum in Hominis cognitione ſcitu neceſſariorum notitia imbuti fuerant: ita n magis vel minus ſufficienter rem expediverint. Perſvaſiſſimum enim habeo, l non una vel altera ſed multiplice ſcientia inſtructus eſſe debeat, quem uni- m Hominis Philoſophiam adornandi cupido inceſſit; ut enim taceam, cogni- em Revelatorum ſupernaturalium, ad quæ attendendum omnino eſt de Ho- philoſophaturo, ut iis conformia potius, quam contraria nectat philoſophe- , Methaphyſicus & Phyſicus is ſit oportet, cum nobilior Hominis pars Meta- icæ, ſequior vero Phyſicæ obiectum ſit. Verum enim vero nondum hæc ſuf- nt, neque enim ſatis eſt Hominis partes diviſim conſideraſſe, corpusque orga- m ut materiam ſaltem examinaſſe, ſed coniunctim quoque illæ in Toto com- o attendendæ, & corpus ceu vivum cum ſuis functionibus perluſtrandum eſt. deo Medicinæ rationalis quoque cognitio inprimis deſideretur; hæc enim eſt admirandæ illius unionis effectus propinquius quotidie obſervat, conditio- mentis variam ex vario corporis ſtatu attendit, actionem & paſſionem mu- penitius intuetur, & in Homine tam ſtatus ſani quam morboſi, effectuum- nde in actiones totius Compoſiti lege unionis reſultantium, hiſtoriam, plenius tur, miratur, ac moderatur. Unde haud mirum eſt, magnos interdum Philo- os Medicinæ rationalis ignaros in ſuis de Homine meletematis lapſos: & vi- n Celebres in Arte Medica Viros melioris Philoſophiæ notitia deſtitutos ſi- naufragium paſſos fuiſſe.

§. I.

QUod in Homine Mens ſeu Anima rationalis Corpori unita ſit, haud ab ho- mine, cui ſana in ſano corpore mens eſt, ambigitur; in quo vero *Unio* & *Commercium* duarum harum ſubſtantiarum conſiſtat, non æque inter omnes Philoſophos convenit, cuius diſſenſus cauſam præcedente perico- tigimus. Varias autem variorum univerſa hac de materia opiniones ab ipſa oſophiæ infantia repetere operæ pretium heic non eſt, fæcundam ſiquidem materiam microcoſmicam minime totam iam meam facio; præterquam enim l plura in ea obvia ſint problemata a ſcopo meo, qui maxime medicus eſt, alie- el ſuccinctam duntaxat eius tradere epitomen, prolixus nimis foret labor. Uni- igitur impræſentiarum, idque nobiliſſimum, & in foro quoque Medico, hodie inis, agitatum Problema, quod Titulus huius Diſſertationis ſatis indicat, depro- e collibitum eſt.

§. II. Priuſquam vero ad Thematis mei pertractationem ac- m, ut aliqualis lux hiſtorica eidem affundatur, e re eſt præfari: d *Unionem mentis cum corpore* maxima pars Philoſophorum, univer-

Quæ ad hiſtoricam Thematis explicationem

faciunt, præmit-tuntur. univerſus ordo Theologorum, imo univerſum genus huma (qui enim diſſentiunt collati cum conſentientibus, numerum faciunt) aut expreſſis verbis, aut minimum reipſa, ſtatuat eſſe *phyſicam*, h. e. q anima in ſuum corpus organicum efficaci virtute *influat*, ſeu revera agat, & pus organicum viciſſim animam ſuis motibus *afficiat*: Paucos vero alios eſſe unionem hanc doceant ſaltem *metaphiſicam*, ſeu adeo nudam eſſe, quod an & corpus in invicem penitus non agant. Et hi viciſſim in duas abeunt partes, aut aſſerunt quod anima & corpus minime in invicem agant, ſed Deus ipſemet *mediate* ſemper *occaſione* cogitationum mentis certos in corpore motus, & o ſione motuum corporis certas in illa cogitationes producat; aut affirmant men omnia agere abſque corporis miniſterio, & hoc viciſſim omnes ſuos motus ab illius cauſalitate peragere, operationes tamen utriusque per *moniam ſemel præſtabilitam* ſibi invicem correſpondere. tria hodie hac in materia numerantur ſyſtemata, ſc. *Syſtema* *xus phyſici*, quod totius generis humani ſemper fuit eritque: *ma Cauſarum occaſionalium*, quod eorum fuit commentum, qu Deum cum creaturis duce Spinoza confundere, aut omnem debitam cauſis ſe dis cauſalitatem abnegare allaborarunt: Et *Harmoniæ præſtabilitæ Syſtema*, Ill. LEIBNITIVS concepit, & Celeb. CHRISTIANVS WOLFIVS, qui T *ſcendentalia Leibnitiana* in ſyſtematis formam redegit, ad umbilicum perd His jam præmisſis, præcipuarum de eo: *An & quantum anima humana in Corpus poſſit, quid ve non poſſit?* ſententiarum ichnographiam ſtylo Hypothe & earum analogiæ haud difformi ſubnectam; tres vero illarum hodie inp celebrantur.

Tria de unione mentis cum corpore Syſtemata.

§. III. *Prima* eſt antiquiſſima & communiſſima, om quippe hominum ad proprias actiones rite reflectentium ca comprobata; quod nempe Anima humana certos in Corpor unito motus producat & dirigat, v. g. dum manus, pedes, &c ſuo lubita movet ac regit; certos vero motus, ut pulſum C perennem, concoctionem ciborum, &c. phyſice nec efficiat neque dirigat, ú illa inſcia imo etiam invita peragi ſolitos. Philoſophi & Medici qui huic ſcribunt ſententiæ, quoniam prout in Macrocoſmo rerum naturalium phæn na & effectus non ex qualitatibus occultis, ſed maxime manifeſtis motu ne figura, mole, ac ſtructura, &c. corporum, per rectam rationem, locuplete ex mentorum Mechanicorum & Phyſicorum (his enim ſolis corporum vires in ſcunt) aſſidua Neotericorum induſtria demonſtratorum penu ſuffultam, expl & demonſtrant; ita etiam in Microcoſmo eos motus quos Anima non pro ex Corporis ipſius organici Mechaniſmo deducunt & evincunt: ſtylo non v ſed ſublimiori & in foro Philoſophico iam recepto *Mechanici* appellantur.

Sententiarum de anima potentia prima, eſt Communiſſima.

men Phyſicæ & Medicinæ rationalis Mechanicæ Cultores infinitis paraſangis ſtant a Mechanicis unionem phyſicam negantibus; *illi* enim ita corpus ho-inis in mundo collocant, ita illud ab atmoſphæra circumſtante et ingeſtis va-is affici, & certos in eo motus ex ſolo ejus mechaniſmo provenire ſtatuunt, ſimul Animæ ſuum in illud jus & influxum ambabus ulnis largiantur; *hi* ve-o tanta cum neceſſitate corpus humanum ad unicam mundi machinam connu-erant, quanta ad horologium rotula referri ſolet, adeoque Animam omni in rpus ſuum potentia defraudant.

§. IV. *Altera* eſt *Hypotheſis Leibnitiana*, quæ omnem Ani-æ in ſuum Corpus potentiam abjudicat, fingit nempe illa ex ho-ine *duplex automaton*, ſpirituale ſc. & corporeum; ac docet, uod Anima neceſſitate naturæ ſuæ omnes ſuas ideas ex ſe ipſa ordine non in-errupto absque ullo corporis organici miniſterio evolvat; imo illas ipſas ea-em ſerie evolutura foret, licet nec corpus eius organicum, imo nec mundus orporeus exiſteret. Corpus vero humanum ad unicam totius mundi machi-am connumeratum omnes & ſingnlos ſuos motus, etiam rationalem oris lo-uelam, & manus ſcriptionem &c, ex immutabili univerſalis in unica mundi ma-hina mechaniſmi, neceſſitate & ordine peragit, absque omni cauſſali animæ umanæ influxu ac directione; imo eosdem eodem plane modo in hoc mun-o peracturum foret, licet anima ipſa non exiſteret, v. g. Si anima Iulii Cæſ. ltero ſtatim ab eius creatione die annihilara fuiſſet, corpus tamen Cæſaris o-nes motus, ſermones, &c, eadem ſerie usque ad eius confoſſionem peracturum uiſſet, quam præſente anima peregit. Licet vero anima & corpus in invicem inime agant, earum tamen operationes per *harmoniam* ſibi invicem reſpon-ent, ut v. g. dum aliquam anima ex ſe ipſa evolvit ideam, tunc plane certus iusmodi motus in corpore, mutationem ſuam virtute pure corporea paſſo, ſuc-edat ac coincidat, qui illi ideæ reſpondeat: & vice verſa, eo quod Deus ta-em Harmoniam *præſtabiliverit*, utpote cui non fuit impoſſibile duplex eiusmodi utomatum condere. Et hæc Harmonia illuſtrari ſolet ſimili a duobus ho-ologiis iuxta ſe collocatis & ſimul ſonantibus deſumto, quorum motus ſibi in-icem exacte reſpondent, licet neutrum in alterum ſua cauſalitate influat.

Altera eſt Hypotheſis Leibnitiana.

§. V. *Tertia* eſt Hypotheſis, quæ etiam *unionem phyſicam* cum rima §. III. profitetur; *univerſalem* tamen Animæ in ſuum Cor-us *potentiam* adſtruit, ſeu omnes in Corpore motus Animæ at-ibuit. Fuerunt quidem ex Veteribus tam Medicis, quam Philoſophis, qui eam ovisse videntur; aſt plerique adeo obſcure, dum animam multiplicarunt, & arias facultates retentrices, attractrices &c, commenti ſunt, ut vix ſatis intelligi oſſint. Verum ILL. G. E. STHALIVS Celeb. in Arte Medica Vir (quem ho-oris cauſſa nomino) ante paucos annos, omnes corporis noſtri actiones aperte

Tertia eſt Stahliana.

& unice *Animæ rationali* detulit. Supponit vero hoc Dogma pro Principio, Animam eſſe *univerſale Movens* in corpore noſtro vivo, cui univerſam Theoriam & Praxin Medicam ſuperſtruit, ſcilicet aſſerit: In corpore noſtro organico ut ut artificioſe & mechanice ſtructo, ex mechanica tamen ejus ſtructura automatice nullas, haud ſecus ac in ſtipite, fieri functiones, adeoque illud pure pute *paſſive* ſe habere; ſed *Anima rationalis* noſtra (ſeu *Mens*: ſeu *Principium Movens Vitale* interno quodam ſapienti & ſubtili *ſenſu vitali* præditum in corpore *vitaliter*, & omnia ad certos *fines*, operans: ſeu *Natura* humana; hæc enim pro eodem in hac Hypotheſi habentur:) omnes & ſingulos in corpore motus tam voluntarios, quam vitales & naturales dictos, ex proæreſi, *intentione* ſapiente ac *æſtimatione morali* producit, exercet dirigitque, & Corpori ſuo Organico, quod in utero efformavit ac ſtruxit, continuo vitam dat. In ſtatu itaque ſano Anima motum partium ſolidarum *tonicum* & fluidarum *progreſſivum* jugiter adminiſtrando, per ſecretiones & exeretiones varias Corpus, ex ſua natura ad putredinem valde pronum, perpetuo conſervat & ab interitu *vindicat*. In ſtatu vero præter naturali ſeu morboſo materiales cauſæ non ſunt *efficientes* morborum vel motuum morboſorum, verum tantum *occaſionales*, hoc eſt non *ab* illis, ſed *propter* eas motus fiunt: ſapiens nempe illud Principium pro ſalute Corporis jugiter interne excubans, ex præſentia materiæ in corpore peccantis & periculum minantis (v.g. *Plethoræ* ex qua omnes fere morbos hæc hypotheſis deducit) occaſionem capit inſurgendi & pugnandi adverſus eam, ita ut motus vitales quos in ſtatu naturali placide ſaltem adminiſtrabat mox materiæ illi proportionaliter *intendit*, eorumque ope illam ſubigit, præparat & e corpore eliminat; unde motus in morbis intenſi non ſtatim pro morboſis, ſed potius ſumme *ſalutaribus* ſapientis Naturæ ſeu Animæ *moliminibus* habendi ſunt. In Therapia ipſa medicamina parum, imo pleraque phyſice plane non operantur, ſeu ſanitatem non reſtituunt; ſed occaſionem tantum dant animæ ut hos vel illos motus præſtet in corpore, v.g. ex Anodynis *occaſionem accipit* motus a ſe ipſa nimis intenſos & dolorificos remittendi vel intermittendi: ex Stimulantibus vero motus a ſe languidius inſtitutos augendi, &c. Adeoque Anima uti ſui corporis *efformatrix*, ita etiam ejusdem phyſice *nutrix*, *conſervatrix*, imo & *medicatrix* eſt; & *intentio* ejus ſemper his reſpectibus bona eſt licet *inventio* interdum erronea ſit, v.g. dum ob cauſæ occaſionalis corpori adverſæ indolem aut revera deleteriam, aut ſaltem per errorem ita æſtimatam motus aut nimis intendit, aut irregulariter & ad incongrua loca dirigit, aut titubat aut plane intermittit, & ſic corpus ipſum ſuccumbit. Homo itaque morte naturali moritur, quoniam anima ſe ab ulteriori vitæ corporis productione & adminiſtratione *abſtrahit*, &c.

§. VI

§. VI. Nemo non attentus videt ita cum Sententiis allatis comparatum eſſe, ut earum duæ poſteriores in duobus verſentur extremis: *altera* nullam, *tertia* vero omnem vel nimiam Animæ in ſuum corpus deferente potentiam; *prima* vero medium quaſi teneat locum, dum eidem in certos quidem, ſed non in omnes promiſcue, motus potentiam adſcribat. Examini Hypotheſeos §. IV. eo minus prolixe immorabor quo magis illa Methaphyſicum reſpicit forum, dum interim mihi animus potius ſit Argumentum meum phyſiologice explicare & ad uſum medicum applicare; operæ tamen pretium eſt ut infra rationem reddam, cur veram animæ in ſuum corpus potentiam deferam? Quod vero Hypotheſin §. V. attinet, licet ea Sententiæ §. III. quam cum Medicis & Philoſophis *Principia Mechanico-Phyſica rationalia* profitentibus amplector, quoad motuum corporis ſpontaneorum cauſam e diametro ſit oppoſita; non tamen eam ex profeſſo refutandam ſumo, multo minus diſſentientibus dicam ſcribo, omnium minime Amplis. ejus Authorem, cujus plura in Artem Medicam merita digno æſtimare pretio probe novi, carpere animus eſt; neque in ſequentibus per antitheſin ſed potius theſin progredi malim, ita tamen ut diſſenſionis meæ ab hac hypotheſi rationes ſubjungam, & ſubinde oppoſitiones quoque ex illa depromi ſolitas per modum difficultatum in curriculo obviarum cum modeſtia ab affectu libera expediam, anticipem, averruncemque; unice in id intentus ut veritatem ex *Principiis rectæ rationis* & *attenta experientia* quærere, & prot enui meo modulo corroborare queam. Mea hic facio verba Hippoc. Redarguere ea quæ non recte ſunt dicta minime conſtitui: verum his quæ ſufficienter cognita ſunt teſtimonium præbere animus eſt.

Prima eligitur, duæ poſteriores rejiciuntur.

§. VII. Præmiſſa itaque *hiſtorica* Thematis mei explicatione ad *realem* ejus dilucidationem progrediar, & licet illud clare, ni fallor, propoſuerim; juvat nihilominus terminos in eo contentos definitionibus perſpicuis paullo clarius deſcribere, tum ut primo ſtatim intuitu Lectori appareat in quonam ſe uſu illi a me capiantur, tum ut ſequentibus facem quandam præluceam, neque eorum ſæpius recurrentium identidem explicationes dare neceſſe habeam.

Definitiones terminorum Thematis.

I. Per *Animam* itaque *humanam* intelligo, Partem Hominis immaterialem, vitam, cogitantem ſeu intellectu & voluntate præditam, actionum ſuarum conſciam & Corpori organico ex *Placito* Dei naturaliter (per mortem enim ſeparatam exiſtit) junctam, adeoque certos in hoc motus producere valentem.

II. Per *Corpus organicum humanum* intelligo, partem Hominis materialem ex variis partibus ſumma cum ſapientia inter ſe coagmentatis mechanice conſtructam, ex Voluntate Creatoris *vivam*, ſeu vita propria inſtructam, & certarum Animæ operationum organon conſtituentem.

III. *Ho-*

III. *Hominem* itaque definio, quod ſit Res vel ſubſtantia per Placitum Di-
num compoſita ex duabus ſubſtantiis, Mente ſcil. immortali finita, & Corpore o-
ganico, certo modo in invicem *agentibus* & ab invicem *patientibus*.

IV. Per *Potentiam* Animæ in ſuum Corpus intelligo, efficacem & directa-
ejus facultatem & voluntatem, qua certos & determinatos motus in corpore ſano
integro, & poteſt & ſolet ex lege Unionis a Deo poſita imperare, producere, ac di-
gere.

V. Per *Impotentiam* vero ejusdem intelligo, ejusmodi efficacis facultatis
imperii defectum, ita ut etiamſi Anima certarum in corpore partium ſtructuram
functiones intelligat v.g. Cordis, &c, easque functiones multo & ſerio licet niſu pr-
ducere vellet, non tamen poſſit, eo quod illæ ipſa *inſcia* vel etiam *invita* ex *Mech-
niſmo* corporis ipſius proxime & *phyſice* fiant, atque perdurent.

Quid per corporis humani Machinam Mechaniſmum & motus pure mechanicos, item Mechanicum, intelligitur?

VI. Porro dum corpus hominis paſſim *Machinam* appello, i-
telligo illud infinita Creatoris ſapientia ita eſſe conſtructum, ut ad ce-
tos & determinatos motus edendos aptum ſit. Per ejus vero *Mech-
niſmum* intelligo non tantum ſapientiſſimam ejus ſtructuram cum
ptitudine ad motum; ſed etiam partium ejus functiones, per earu-
dem potentiam motricem & ſtructuram, *mechanice* ſeu neceſſa-
conſequentes & determinatas. Iam vero Phyſiologus, qui Machi-
huius aptitudinem ad motum, ac functiones determinatas, ex partiu-
eius variarum figura, mole, numero, combinatione ac communicati-
ne, potentia data, legibusque motuum mechanicis æſtimare & explicare novit:
nobis *Mechanicus* audit. Denique per motum in hac Machina *pure mechanic-*
eum intelligo, qui pro cauſa habet principium mere corporeum & neceſſarium. *M-
tus* vero *voluntarius* is eſt, qui licet mechanice h. e. partium animæ imperio ſub-
ctarum ſtructuræ ac ſtatui conformiter peragatur, a cauſa tamen, a corpore diſt-
ctiſſima & libera, Animæ ſcil. voluntate, producitur.

Scholia.

Quænam Definitio Hominis melior?

Definitionum harum vel ſi mavis *deſcriptionum* demonſtra-
ni haud iam operoſe incumbam, cum id abunde ab aliis alibi præ-
tum ſit, & præterea cuivis ſanioris Philoſophiæ Fautori illæ per ſe
tis perſpicuæ eſſe poſſint. Ne tamen citra rationem prægnantem a vulgari illa H-
minis definitione, quod ſit *animal rationale* diſceſſiſſe videar, addo, quod illa ſit
mis imperfecta, tum quia Genus habeat remotum, quod corpori potius, quam m-
ti quadrat: tum quod ſpecifica eius differentia Hominem ab aliis ſpiritibus v. g. A-
gelis, qui æque dici poſſunt rationales, haud diſtinguat: tum etiam quia tota h-
definitio Hominem a ſerpente per diabolum obſeſſo, qui æque dici poteſt animal
tionale, non diſcernat. Licet vero Homo (uti etiam θεάνϑρωπος) genus co-
r

ane cum aliis rebus *univocum ἀκριβῶς* loquendo non habeat, cum præter Ho-
inem nulla res ſit ex mente & corpore taliter compoſita; eſt enim *unum* quid,
mpe unum Compoſitum, & tamen *duo* ſunt, ſeu duæ ſubſtantiæ naturæ diver-
ſimæ hominem ut unum quid conſtituentes: nihilominus in definitione No. III.
nobis data genus adhibitum, Homini magis quadrat quam ullum aliud, & inpri-
is differentia ſpecif. eſt accommodatisſima; ea enim peculiarisſimum, quantum
r cognitionem humanam fieri poteſt, Mentis cum corpore *unionis modum*, qui ac-
ratius Hominem ab aliis rebus, quam ullum quid aliud, diſtinguit, exprimit,
od nempe anima & corpus in invicem *agant* & ab invicem *patiantur*. h. e. quod
a *libera* & efficaci ſua *voluntate* ac decreto *certos* in corpore *motus*, & hoc viciſſim
is *motibus certas* in illa *ideas* & *paſſiones excitare* posſit.

Neceſſaria eſt diſtinctio notionis vitæ & attributorum Hominis.

Si ulla in materia confuſio, quæ mater eſt errorum, vitanda, &
tincti conceptus formandi ſunt, ſane id in Tractatu de Homine re-
iritur; occurrunt enim in illo talia, quæ *diſtinctos* agnoſcunt fon-
, & viciſſim talia quæ *conjunctim* ex diverſis fontibus proficiſcuntur,
æ niſi probe attendantur, facilis erit in errorem lapſus. In toto igi-
Homine agnoſcimus & aſſerimus 1) Animæ propriam eſſe *vitam* Defin. I. 2)
opriam quoque Corpori adſcribimus *vitam*, quæ in motionibus perpetuis & reci-
ocis ſolidarum & fluidarum partium ex eius mechaniſmo dependentibus a Deo
ſita eſt, ac conſervatur. Def. II. 3) Totum quoque Compoſitum propria gaudet
a, quæ in mutuis actionibus & pasſionibus partium totum componentium ſita
Def. III. Vitam Animæ eſſe immortalem ratio & revelatio evincunt; Corporis
o ut & Compoſiti vitam per mortem tolli ratio, revelatio & experientia demon-
ant. Diſtinguendum ergo iam erit inter *attributa* Hominis, ſunt enim in eo 1)
ædam ſoli Animæ propria & priva, uti omnia quae cogitationem, intellectum &
luntatem involunt. 2) quædam ſoli Corpori competunt, uti omnia ea, quæ ex-
nſionem, impenetrabilitatem, figuram, motumque involvunt, adeoque ex corpo-
ejusque motus, ceu principii, proprietatibus intelligi & demonſtrari debent. 3)
ædam vero nec a ſola anima neque a ſolo corpore, ſed ab utrisque ſimul profici-
ntur, ipſamque Unionem duarum harum ſubſtantiarum pro fundamento habent;
eoque merito totius Compoſiti attributa dicenda ſunt, ut ſunt ſenſus externi & in-
ni, affectus ſeu animi paſſiones; in quibus & anima & corpus certo modo, ex le-
unionis, ſuum confert ſymbolum.

Diſtinguendi ſunt effectus, qui ab anima vel ut cauſa efficiente, vel ut conditione neceſſaria pendent.

Denique jure meritoque diſtinguendum eſt inter eam Animæ
corpus ſuum *cauſalitatem & potentiam*, quæ *cauſæ efficientis* veræ,
eræ, finem & effectum conſequentem intelligentis & volentis ide-
involvit, ut v. g. cum brachia, &c. moveo, & de ejusmodi veri
minis cauſalitate mihi ſermo eſt Def. IV. & inter eam *potentiam*,
æ non niſi *Conditionis* cujusdam *neceſſariæ* & fere inevitabilis, ex

lege unionis arctiſſimæ, reſultantis ideam gignit; ita v. g. intempeſtivas lucub tiones & animæ fatigationes profundas, ſæpe Malum hypochondriacum multor ſymptomatum ſyrmate ſtipatum conſequitur, anima ipſa illud nec intelligen multo minus volente, ſed tantum ut conditio neceſſaria ex lege unionis in toto Co poſito huic effectui morboſo, occaſionem ſubminiſtrante: de hac potentia *indire* ſeu conditione neceſſaria, effectibusque exinde pullulantibus diſſerere jam m haud licet, niſi quod eam, ceu obiectionem palmariam ex hypotheſi ſ. V. depre ſolitam, infra brevibus attingam.

Tres motuum corporis noſtri, ſcil. voluntariorum, ſpontaneorum. Mixtorum ſpecies.

ſ. VIII. His de toto Homine, uti res exigebat, præmiſſi pſum iam Corpus organicum, quod proxime ſcopo noſtro ſubſt tum eſt in ſuis motibus & functionibus perluſtrandum. Qu igitur de *nobis nobiſcum* ex *noſtra* conſcientia & experientia pot quam hypotheſibus hiulcis philoſophari malimus, haud difficu *tres* motuum in corpore noſtro contingentium ſpecies deprehen mus. Primo enim animadvertimus, quod certos & determin Animæ actus, certi & determinati motus in Corpore ſequantur, hique dicuntur *tus voluntarii*, quia per imperium efficax ſeu determinatam animæ volitionem lege unionis ab adorando Numine conſtituta, producuntur, ut ſunt v. g. motus tuum, oris, linguæ, oculorum, &c. & totius corporis locomotivi. Deinde madvertimus certos & varios in corpore noſtro motus inſcia quoque vel invita ma fieri, hique nobis dicuntur *ſpontanei* (alias automatici, pure mechanici, et in oppoſitione voluntariorum involuntarii) quales ſunt illi, qui vitales, & natu paſſim a Phyſiologis vocantur, v. g. pulſus cordis & arteriarum, omniumque c lium & fibrarum motus conſtrictorius & relaxatorius, ſanguinis humorumque tus progresſivus & inteſtinus, atque hinc dependentes varii ſecretorii & excre motus, item chylificatio, ſanguificatio, nutritio, augmentatio, &c. Denique in nobis deprehendimus motus vel functiones, quae absque concurſu volun continuantur quidem, per eam tamen varie modificari augeri, minui, ſunt, uti ſunt, v. g. motus reſpirationem abſolventes, hique motus ex voluntari ſpontaneis *mixti* dici queunt.

Motuum voluntariorum cauſam eſſe animam probatur.

ſ. IX. Motuum voluntariorum *cauſam* aſſero eſſe ipſam minis animam, eamque non nudam *occaſionalem* vel *harmonicam* pacto ne quidem cauſæ nomen mereretur) ſed *efficacem* & rever *cientem*. Ad hanc vero veritatem philoſophando ita pervenire. Si abſtrahamus tantiſper ab experientia, & animam atque corpu paratim in ſuis eſſentiis proprietatibusque conſideremus, animad timus eorum unionem ac mutuam actionum pasſionumque communionem poſſe a *priori* apodictice demonſtrari, & bene quidem illud concludi, quod ut communio illa talis concipi & fieri debeat, quæ ſit absque confuſione & amiſſio ſentiarum mentis & coporis; at male inferri, eam eſſe imposſibilem. Sicu

ælibet anima humana lumine naturæ quoque aſſurgere poteſt ad cognitionem eatoris omnipotentis, & intelligit eum, licet *Spiritum*, mundi tamen *corporei* Conorem eſſe; adeoque videt nullam involvere contradictionem, quominus *Spiritui* mano *finito*, *finitam* quandam in *corpus* potentiam attribuere potuerit. Imo dum endit non tantum ideam corporis intellectui ſuo obverſari, ſed ſimul etiam ſibi eſſe innumeris vicibus *volitiones non immanentes*, ſed *tranſeuntes*, ſeu cum ſerio nſeundi deſiderio junctas ad mutandum corporis organici, & mediante hoc etiam orum corporum ſtatum; *valde probabiliter* a priori colligit ſe in illud veri nonis potentiam posſidere. Dum vero hoc ratiocinium e veſtigio & conſtanter exientia ipſa toto die obvia confirmat, de eadem potentia a *poſteriori apodictice* condit. Ergo qui a priori ad liberrimum Dei animam & corpus arcte unientis plaim, effectum hunc admirandum ad eum tanquam cauſam primam referendo, atdit, & duas has ſubſtantias jam non *ſeparatim* ſaltem in oppoſitis ſuis proprietais, ſed *conjunctim* quoque in amica ſua unione perſcrutatur; & ſimul a poſterioion fugitive ſed attente perpendit, quam varie & pro lubitu vel centies in unica a anima ſui corporis motus efficiat, mutet, ſuſpendat, repetat, determinet; & vim quam numeroſas & varias nullo ſæpe nexu junctas, corpus noſtrum in illa extideas; inprimis qui per quotidianam experientiam medicam videt, quam maſto & palam ſtatus & conditio duarum harum ſubſtantiarum ab invicem varietur nmutetur: ille haud cum negatione mirabitur quod *immateriale* in *materiale* re*agere* poſſit: neque unionem animæ cum corpore phyſicam, ſeu commercium onum utriusque reciprocum, ideo negare ſuſtinebit, quod *adæquate* comprehene nequeat, *quomodo* id fiat; ab ignoratione enim *modi* heic minime valet negaxiſtentiæ *rei* & *effectus* in *experientia* manifeſtiſſima fundati; ut potius haec obus ſpeculationibus a priori deſumtis hic infinitis modis major, litem ab ingeluxuriante motam peremtorie terminare debeat. Porro omnis *moralitas* ac *re*tam neceſſario, quam quod ſumme neceſſario exigit ut hanc veritatem in conri totius generis humani experientia fundatam amplectamur.

§. X. Spinoza primus maxime Animæ potentiam in corpus negavit, e. g. p. m. 97. *Nec corpus mentem ad cogitandum, nec mens corpus ad motum, neque uietem, neque ad aliquid (ſi quid eſt) aliud determinare poteſt.* Item: *Quando imur, id e corporis ſpontaneo motu fit. Qui credunt ſe ex libero mentis decreto , vel tacere, vel aliquid agere, oculis apertis ſomniant.* p. 100. conf. *p. 97. 98.* Item: *t cogitationes rerumque ideæ ordinantur & coneatcnantur in mente, ita corporis tiones ſeu rerum imagines ad amuſſim ordinantur in corpore &c.* p. 237. Verum dophiloſophemata Spinozæ jam mitto; neque inter illa & aliorum animæ poam in corpus negantium placita parallelismum recludere, nedum concludere, aus eſt. Saltem recentiorem quandam controverſiam attingere placet, ut pate-

 at,

at Syſtema Medicinæ rationalis mechanicæ immenſum diſtare ac abhorrere ab H-pothefibus animæ potentiam in corpus negantibus.

§. XI. XXI. rationes proponuntur, cur Harmoniæ præſtab. ſubſcribere non liceat.

§. XI. Epitomen ergò rationum addam, cur Hypotheſi Harmoniæ Præſtab. ſubſcribere nequeam; interim adverſum ejus Autoris ac Fautorum Perſonam vel merita ne hilum dicturus. Equidem fateor, illi, qui Ill. Leibnitii ac ejus ſequacium *monita*: de Philoſophiæ primæ emendatione, hypotheſeon fictitiarum ac confuſarum notionum abſtinentia, Principiorum non niſi per experientiam claram demonſtrationem evidentium commendatione, &c. in Act. Erud. Lipſ. & passim ſuis monumentis extantia vidit; & ſimul ob eruditionem eorum mathematicam admirationem raptus fuit, viſum iri, quaſi a Celeb. Mathematicis non niſi veritates in Philoſophiam introduci potuerint; adeoque etiam eorundem Harmonia Præſtab. recta in philoſophiam microcoſmi ducat via. Titulus quidem Harmoniæ Præſtab. ſpecioſus primo obtutu alicui apparere poteſt; at ſi veritatis ſtudio penitius in ejus myſteria introſpicere lubet, facile advertet, eam *monitorum* illorum ſalutarium tum valde denegerem eſſe.

Natales Harmoniæ Præſtab. ex Idealiſmi & Materialiſmi connubio.

§ XII. Enimvero Harmoniam præſtab. ipſi ſtatim *natales* monſtroſam & ſuſpectam eſſe innuunt, quos ex Præfatione Metaph. VVolfianæ repetere licebit, ubi proditum eſt: *Idealiſtas* eſſe qui ſolos ſpiritus admittant, mundum vero extra ſe exiſtere negent, adeoque corpora pro ſolis ideis ſpiritus habeant. Unde animæ adſcribunt facultatem omnes omnino ſuas ideas absque corporis organici miniſterio ex ſe *evolvendi*, & omnia in mundo, licet hic ex eorum opinione non exiſtat, ſibi *repræſentandi*. *Materialiſtas* vero eſſe, qui nullam admittant ſubſtantiam ſpiritualem, ſed ſaltem corpora; adeoque ſpiritus non niſi pro viribus corporum habeant. Unde corpori humano attribuunt facultatem *peragendi* omnes & ſingulos motus absque influxu animæ, quam non admittunt. Cum igitur ii qui phyſicam animæ cum corpore unionem ſtatuunt explicare nequeant, quomodo anima motus in corpore producat, & hoc viciſſim in illa ideas excitet; ideo D. Leibnitius animadvertit, hic comprehendi poſſe, quomodo nempe anima & corpus in ſuis operationibus correſpondeant, ſi ſcil. utrumque, & quod Idealiſtae, & quod Materialiſtæ docent, ſimul ſumatur & componatur. Atque hac ratione Harmonia præſtab. lucem vidit, qua quidem nec animæ uti in *Materialiſmo*, nec corporis ut in *Idealiſmo*, exiſtentia negatur; Idealiſmi tamen *formalis ratio*, quæ in evolutionibus omnium animæ operationum absque miniſterio corporis ſita eſt: & Materialiſmi *eſſentia*, quæ in neceſſaria conſecutione omnium motuum corporis absque cauſſali animæ influxu conſiſtit, adoptatur, ac reſervatur. Et ſic duæ, maxime ſibi oppoſitae, hypotheſes miſerrimorum illorum Idealiſtarum ac Materialiſtarum (licet ne quidem conſtet, num integrae ſic ſentientes Sectae philoſophicae datae fuerint?) philomoria d-

æ ſpecioſo, at hiulco nimis, nexu copulantur; quemadmodum enim ex duabus re-
gionibus aperte falſis, ſervatis earum erroribus capitalibus, nunquam orthodoxia
nſarcinari poterit: ita ex Idealiſmi & Materialiſmi conjugio nunquam ſana Mi-
ocoſmi Philoſophia ullis ſubtilitatum mathematicarum in abuſum raptarum tor-
entis extundi & elidi poteſt. Quid igitur juvit, aut coegit ejuſmodi hypotheſeon
as nominaſſe eſt refutaſſe, conciliationi ſtuduiſſe. An non ſatius fuiſſet eas peni-
s deſtruxiſſe, & dogma univerſi generis humani in gratiam moralis noſtræ a Deo
pendentiæ, rationaliter adſtruxiſſe?

§. XIII. Omnium quidem hominum ratione ſua recte utentium, & maxime
ilosophorum, præſertim inde a Verulamii & Carteſii temporibus, ſerium fuit po-
latum, ut perſpicuæ, genuinæ, ac ſufficientes quantumpote, rerum reddantur ra-
nes. Interim cum ſoli Ill. Leibnitio a nonnullis immortales decernantur grates
Principium ſufficientis rationis in *P*hiloſophiam introductum; vel maxime quis
erare poterat, omnes ejus hypotheſes, & inprimis *Harmoniam præſtabilitam*, ſuf-
ienti ratione ſuffultas eſſe. At vero hypotheticæ ejusmodi inter animam & cor-
s Harmoniæ *præſtabilitio* absque ſufficienti rationum pondere gratis ſupponitur;
m vero ſi Hypotheſes in Philoſophia prima absque demonſtrationibus ſumere li-
t, certe non deerunt luxuriantia ingenia, quæ e principio ſui *acuminis ingenioſi* to-
die hypotheſes cudant, parum ſolliciti utrum alii, qui ingenium & judicium ſuum
æquilibrium reducere, & illud mediante hoc moderari norunt, ex principio *ſuffi-
ntis judicii* eas probaturi ſint? Verumenimvero haud mirum eſt hanc *præſtabili-
nem* non aliter, quam *gratis* ſupponi, cum nullus ex ejus Fautoribus vel probabi-
er ſaltem eam unquam demonſtrare valebit, ob naturam Spiritibus in genere adeo-
e etiam Deo ſolum modo *repræſentatricem* ſeu ſpecularem in Monadologia Leib-
iana adſcriptam: Scilicet Ill. Leibnitius *quatuor* ſtatuit M*onadum* (quæ Cel.
olffio *Simplicia* vocantur) ſpecies. *Primæ* ſpeciei eſſent, *quæ mun-*
m obſcure ſine ulla diſtinctione repræſentant, nullas habent partes, *Monades Leibnitianæ.*
llam figuram, nec quidquam quod materiæ convenit, adeoque ſpiri-
s vocari poſſunt, & ex his monadibus mundus hic eſſet compoſitus, & omnia in eo
rpora; imó videntur animae quoque hominum & brutorum aliquando in *hoc
tu elementari fuiſſe* priusquam in hoc corpus veniſſent. *Secundæ* ſpeciei, *quæ mun-
m repræſentant, clare ſed indiſtincte, quales ſunt animæ brutorum. Tertiæ* ſpeciei eſ-
t, *quæ mundum clare & diſtincte repræſentant, quales ſunt animæ humanæ. Quar-*
(mirari ſubit, cur per parem ſupponendi modum quarto loco monades angelicæ,
ab unione corporis organici naturaliter liberae non poſitæ ſint, & tum quinto loco
us ipſe?) *repræſentandi modus eſt intellectus Divini, qui eſt repræſentatio ſimulta-
a & diſtincta omnium poſſibilium.* Narratur porro, quod ſingula hæc ſimplicia gra-
us *facultatis repræſentativæ* differant. Unde Spiritus in genere definitur, quod
ſubſtantia univerſi repræſentatrix ſeu ſpecularis. Differentiæ vero Spirituum ſpe-

cificæ a *modo repræſentandi* deſumtæ ſunt. Iam vero quoniam hæc hypotheſis m nadica dignam Deo ideam non gignit; ſiquidem in *repræſentatione* ſolummodo i tellectus, non vero voluntas, nedum efficax creandi potentia, quæ ad præſtabilie dam unionem adeo miraculoſam omnino requiritur, involvitur: facile quilibet v det, nullum Harmoniæ præſtab. aſſertorem a *priori* aſcendendo ad *primam cauſa* poſſe vel levi probabilitate *præſtabilitionem* talem deducere & ad Deum referre. *poſteriori* quoque nulla probabilitate, nedum apodictica concluſione, ſuppoſitæ h jus præſtabilitionis fides demonſtrari poteſt ex hoc Syſtemate; quoniam illud omne experientiæ noſtræ fidem ſuſpectam reddit, imo plane tollit, id quod amplius ex ſe patebit.

§. XIV. *Syſtema Harmoniæ Præſtabilitæ* perpetuum omnino involvit Sc pticiſmum & Pyrrhoniſmum, & quidem primo *reſpectu noſtri*, quoad exiſtentia corporis noſtri; ſiquidem anima noſtra nunquam ſufficienter de eo convinci pote utrum corpus habeamus? illa enim ex hypotheſi omnes de corporibus cogitatio ex ſe ipſa absque corporis ſui organici miniſterio evolvit, imo evolutura foret, li hoc non exiſteret. Deinde *reſpectu aliorum* non tantum ratione corporis noſtri rationem jam dictam, ſed maxime etiam reſpectu animæ noſtræ; hujus enim e ſtentiam negantibus fruſtra ſermonem, ſcriptionem, vel quemvis rationalem actu allegabimus, ſiquidem hi & quilibet corporis noſtri motus ex hypotheſi absque a mæ cauſalitate ſuccedunt, imo ſuccederent licet hæc non exiſteret. Adeoque vi mus quod ex hoc Syſtemate contra Scepticum aut atheum vel noſtram (cujus tam demonſtratio in limine philoſophandi neceſſaria erat) nedum aliarum rerum e ſtentiam unquam evincere queamus.

§. XV. Quoniam Syſtema H. P. omnes omnino motus corporis etiam dictos voluntarios, ab univerſali unicæ mundi machinæ mechaniſmo immutab derivat, & ſicut idearum, ita etiam motuum ſequentium fundamentum, ex prin pio ſufficientis rationis ſuo ſemper in præcedentibus ideis & motibus contineri aſ rit: hinc nulla in eo ratio reddi poteſt, cur non ſingulis ideis ſinguli motus, & ce verſa, reſpondeant? Ut adeo in hac Harmonia frequens etiam, ſi non contin adſit dysharmonia, imo quoties ſoli motus vitales & naturales vigent v. g. ſub mno, toties *nuda* hæc unio harmonica ceſſare videatur. Id quod præſtabilitioni æt næ, quotidie hoc pacto per repræſentationem §. XIII. Divini intellectus denuo i ſtaurandæ præjudicat.

§. XVI. In Syſtemate H P. nulla concipi nedum ſufficiens reddi ratio p eſt, cur operationes mentis *homogeneæ*, per alias maxime *heterogeneas* ſæpiſſime terrumpantur, & cur incondita eiusmodi *intercalatio idearum* contingat? Sic id nobiliſſima, v. g. ſummi Numinis, per ideas rerum viliſſimarum imo illicitarum to die, & quidem eo frequentius quo quis magis affectibus ſervit, interrumpit Quomodo quæſo idea nobiliſſima ex neceſſitate eſſentiæ animæ cum viliſſima conc tenatur, & quomodo huius fundamentum in illa continetur? An ſic ſapientia Cr

ris ſalvatur, ſi doceatur eum ſtatuiſſe, quod absque interventu & affectione corpo-
s, excellentiſſimæ ſui ipſius ideæ, neceſſaria evolutionum ſerie putidiſſima iungatur
lea; & bonam, v.g. in fure, voluntatem Deum in ædibus ſacris glorificandi, abrum-
it, & ſerie non interrupta excipere debeat voluntas ſacrilega furto auferendi res ſa-
as, quæ tamen ex hypotheſi per ſenſuum organa eam afficere non potuerunt? Nul-
vicilſim concipi, eo minus reddi ratio poteſt eius, dum motus voluntarii absque
lla ſui ſimilitudine, connexione, & proportione tam reſpectu ſui, quam reſpectu
moſphaeræ, ſuccedunt; cum tamen neceſſitate mechanica ex hypotheſi ſibi invi-
m ſuccedere debeant. Iam vero in Mechanicis conſtet, quod inter præcedentem
otum ut cauſam, & ſubſequentem ut effectum ſufficiens & iuſta intercedere de-
eat proportio. Sic nulla eſt ſimilitudo & proportio, dum in ſicario *placidum* oſcu-
dati motum, *violenta* eius manuum in alterius confoſſione agitatio excipit. Si mi-
em quieſcentem inopinato hoſtis invadat, illico vehementi cum motu inſurgit, ar-
a arripit, concitatiſſimo cum impetu in omnem regionem, prout aggreſſor urget,
vertit & arma verſat &c. iam qui imperium animæ in corpus negat, quomodo quæ-
oſtendet proportionem & concatenationem inter placidum corporis ſtatum præ-
dentem, & motum violentum ſubſequentem; item inter placidum atmoſphaeræ
atum, & motum impetuoſum (qualem vel procella non excitaſſet) corporis, &
iod magis mirandum, eius repentinam & liberam quaquaverſum determinatio-
m?

§. XVII. Syſtema H. P. tantum abeſt ut ſapientiam ac bonitatem Creatoris
ſtruere poſſit, ut potius eidem praeiudicet; videtur enim quod anima, ſi ipſa o-
nes ſuas operationes absque corpore conſequi & evolvere queat, plane non habue-
neceſſe ut corpus ſibi adiungeretur, & quidem per *unionem* adeo *hiulcam*, qua
inquam ſibi & aliis firmiter perſuadere poſſit ſe corpus organicum habere §. XIV.
illa igitur illi conſolatio tali in unione ſupereſt; imo merito dolere poſſet, quod
im ipſa ex neceſſitate ſuæ eſſentiæ omnes de hoc univerſo cogitationes evolvere po-
rat ordine ſapientiori, attamen illas vagis & variis corporis cujusdam, in quod ni-
l agere & a quo nihil recipere poteſt, motibus, imo etiam machinæ mundanæ cor-
is hoc *automatice* complectentis mutationibus *conformiter* & *confataliter* admeti-
debeat. Porro anima in ſuis *volitionibus* ſenſum & deſiderium *virtutis tranſeun-
t*in corpus ſuum, ad hoc movendum & ope ejus etiam alia corpora, in ſe animad-
ertit, hujusque virtutis executionem toto die ſequi obſervat, & ſic de ſua in corpus
tentia convincitur. Iam vero ſi eam non habeat, ſequitur quod per omnem æta-
m nonniſi fallatur & ſomniet quaſi; at vero bonitati Creatoris repugnat eam in per-
tua ſui deceptione collocaſſe; cum potius dignum erat ut animam non *otioſa* &
llace, ſed maxime efficaci voluntate inſtrueret, adeoque inter animam & corpus
nnexionem operoſam ſeu reciprocam fundaret.

§. XVIII. Plurimum quoque Syſtemati H. P. officit, imo omnem ei fidem
de-

derogare debet, propria Authoris de eo confeſſio, integerrimo Cel. Theologi Tubi gensis D. Pfaffii teſtimonio comprobata; ita enim hic in Diſſert. de morte naturali V. ait: *Quid jam dicemus nos, qui exiſtimamus Leibnitium omnia iſta, immo totu illud ſyſtema, quod Petro Balio in Theodicæa oppoſuit, per luſum ingenii quendam ſi tem confinxiſſe, nec ſeria heic mente egiſſe, & Balio frigidam potius ſuffudiſſe, quam pſius placita deſtruxiſſe. Certe cum Vir doctiſſimus, cujus profecto ſingulari quodi æſtimio & favore gaviſi ſumus paulo ante fata ſua ex nobis quæreret, quid de Theo. cæa ſentiremus, nosque hanc nobis mentem ſtare, in reſponſione ad ipſum data declai viſſemus, ſubriſit idem, atque rem acu nos tetigiſſe, cum ad nos reſcriberet, faſſus* An ergo operæ pretium ab iis factum, qui ingenii alieni luſus poſtliminio in ſyſ matis formam redigere, & ſic novam in Halcyonia Philoſophiæ procellarum ma riam invehere, haud dubitarunt?

§. XIX. Poro complures ac inſuperabiles ſunt difficultates, quæ Syſte H. P. premunt & opprimunt. Per illud enim duplex in Hominem invehi *fatum*; & *unum* quidem in animam, dum ea omni veri nominis libertate pri tur, ac in automaton fatalium conſecutionum convertitur, & quidem ex cap *adoptati Idealiſmi*. Juxta quem in anima pro ejus natura ſpeculari ſeu repræſen tiva omnium de rebus idearum evolutiones ordine adeo immutabili & non i terrupto, ut ſequentes ſemper in præcedentibus ſint fundatæ, ſe invicem exci iunt, & nec aliæ, neque aliter ſe excipere queunt, quam quidem excipiunt, ac ſuper motibus corporis ex mechaniſmo macrocoſmi fataliter ſuccedentibus n ceſſario reſpondere debent. *Alterum* vero fatum in corpus organicum infer ex capite *adoptati Materialiſmi*, hujus enim vi illud tanto cum rigore ad Machin mundi alligatur, ut nullius in eo motus cauſa in anima amplius quæratur & veniatur; ſed omnes unice ex immutabili ordine mutationum præſentis hu mundi automatici deducantur, & quidem ſerie adeo *concatenata*, ut præſens r tus fundetur in præcedenti, hic iterum in præcedenti, & ſic in infinitum, & alius, nec aliter, ſuccedere poſſit, quam ſuccedit. Si enim in hac univerſi Mac na vel minimum aliter fieret, quam quidem fit, omnis facies rem ex hypotheſi, mutari deberet, & mundus hic non amplius foret id Equidem non me latet quod in Syſtemate H. P. frequens *libert* animæ, & rerum *contingentiæ* fiat mentio; verum perſvaſiſſimum habeo, ne nem non viſurum, qui univerſum attendit Syſtema, nullam veri nominis liberta & contingentiam in eo habere locum, & ne quidem habere poſſe ob analogiam ſtematis, & manifeſtam myſteriorum hinc inde proditionem. Adeoque ſal *nuda* illa eſſe *nomina* (qualia non ſtatim ſeducent cordatum, qui novit quod S noza etiam plura de libertate ſcripſerit, cum tamen nihil minus, quam eam ad ſit) ex innocentiori ſanioris Philoſophiæ phraſeologia depromta quidem, aſ glaucoma incautis objiciendum miris modis ac effugiis defenſa. Unde licet, cundum hoc ſyſtema, hæ animæ meæ cogitationes & manus ſcriptiones, non

ſoluta neceſſitate & confatalibus conſecutionibus eveniant; eæ tamen liberæ, ſſibiles, mutabiles, contingentes quoque in eo appellarentur, at quomodo quæ? reſpectu *alterius mundi*, quia in alio mundo, vel alia hujus mundi *conſtitione* poteram hæc aliter, aut plane non, cogitaſſe & ſcripſiſſe. Sic nempe entin realium ratio, per non entia æſtimatur, & ſaltu immenſo vanum in *mundis uvicis* effugium quæritur! Confido igitur eo minus a quopiam hujus ſyſtematis tatore controverſum iri, quod hæc ſcribam, quo magis ex illo ſequitur imposile eſſe, ut hoc in præſenti mundo negligam; alias occaſionem darem ut hic muns porro non foret idem, & aliter deberet conſtitui, quo pacto aliis creaturis cum æſenti ſtatu ſyſtematis mundani contentis, per tantillum negligentiæ, ſummam e injuriam faceſſerem.

§. XX. Ex negata animæ in ſuum corpus potentia & regimine, manifeſto uitur: fruſtra hominibus ſive a Creatore ſeu a Magiſtratu de regendo & comſcendo corpore leges eſſe latas; adeoque omnis *moralitatis* & *imputationis* funnentum ſubverti: merito ſceleſtum regerere Judici, quod actiones nefarias non ma produxerit, ſed automatica mundi machina *neceſſitaverit*, adeoque eas aut n, aut ſimul hanc machinam totam, culpari debere: peribit hac ratione fides rationum Angelorum in corpora: fruſtra inſtitutiones a Præceptoribus fiunt: ſtra Moralium Doctores ex revelatione & recta ratione conſilia dabunt, n anima ab extra affici nequeat. Verum quis ſufficeret ſexcentis aliis ommodis neceſſaria ſequela heic enumerandis? Haud ergo mirum eſt od omnibus diſciplinis practicis tale ſyſtema metaphyſicum valde diſpliceat, ote inimiciſſimum. Quantopere ab eo abhorreat etiam Medicina, videri potin Diſſ. Excell. Dn. FRID. HOFFMANNI, *Fautoris mei ac Praeceptoris Fatiſſimi, Colendiſſimi, de Fato phyſico & medico &c.*

§. XXI. Sed juvabit quoque attendiſſe exceptiones eorum, qui emati H. P. operantur. Quod ab ignoratione *modi*, quo anima orpus agit & hoc eam afficit, nihil valeat concluſio ad negationem *ſicae unionis*, jam §. IX. anticipavimus. Multa ſane ſunt, quo-, quomodo fiant, adæquatum conceptum habere haud poſſumus, tamen non ideo negamus. Et quid mirum ſi modus unionis & operationis tuæ ſubſtantiarum adeo diverſarum ab *infinita* Creatoris ſapientia factus ſit, rae ab anima *finita* incomprehenſibili; alias hanc unionem non diceremus admidam. Verum cum univerſa eorum familia, qui inde ab ætate Spinozæ hucuſ, quocunque tandem ſub prætextu, animæ potentiam ac regimen in corpus abcarunt, unionem animæ cum corpore apodictice a *priori* haud demonſtret, proec demonſtrare poteſt, ſed ad Dei placitum eam referat; an merito prætendit peratio animæ in corpus a *priori* ex eorum natura apodictice demonſtretur? ime ſane.

§. XXI-XXV. *Exceptiones ex Semyſtate H. P. depromi ſoſlitæ diluuntur.*

§. XXII. Palmaria vero inde depromitur objectio, quod *eadem* ſit *motus*

ſeu potentiæ motricis *quantitas* in univerſo; jam vero ſi anima, res immateri
motus in corpore produceret, novus in mundo naſceretur motus, & ſic innum
toto die producerentur miracula, quod abſurdum foret. Verum axioma qu
dam in rebus pure corporeis natum & procedens non illico ad hominem, utp
cauſam ſimul liberam, applicari poteſt. Si igitur motuum corporis organici
luntariorum productio & explicatio ſalvum illud axioma & ſalvam motuum co
municationem, inter corpora per ſolum contactum fieri ſolitam, non relinqu
nemo non videt exceptionem fieri debere reſpectu hominis a *regula*, imo ſatius
ſe eandem motuum quantitatem negare, quam in gratiam unius axomatis in
crocoſmo corporeo nati, manifeſto cum abuſu & ſaltu, periculoſam in *micro*
mum inferre ſequelam, & ſic *unam* vitando difficultatem in *mille* alias intric
Porro quod attinet eam imputationem, quod Syſtêma influxus ſit *miraculoſum*;
ne unio animæ cum corpore magis eſt admiranda quam ferri cum ferro vel fi
li; magis quoque admirandus eſt motus in corpore ab anima productus, qu
qui a vento in arbore producitur. Interim ſi actionem animæ in corpus ideo
raculum veri nominis appellitas, quod modum comprehendere, & cum hoc
illo axiomate pure mechanico conciliare non valeas, pari paſſu incedis cum id
ta ignem fatuum in cæmeteriis, & ſimilia phænomena, ob rationem ſibi ignot
rem ſupernaturalem appellante. Licet igitur admirandum ſit hoc negotium,
minus tamen titulo miraculi veri nominis vocitandum, quanto magis famili
illud eſt, & toto die experientiæ univerſi generis humani obverſatur. Verum eni
vero longe majori jure miraculorum imputationem retorquemus; ſi enim ſec
dum Harmoniam præſtab. *rationales oris ſermones*, *&c.* absque influxu & regin
ne mentis fiunt, ſane toto die infinita miracula *aſinam Bileami loquentem* imitar
naſcuntur. Cæterum an non miraculoſa & omnem fidem ſuperans eſt Leibni
na illa Monadum primæ phalangis §. XII. tanquam ſpirituum in corpora mu
transformatio? mirari ſane ſatis nequeo, cur is, qui *metamorphoſim* talem adn
tere, & conſequenter ſpiritus & corporis ac utriusque proprietatum *confuſion*
ac *mixturam* fovere ſuſtinet, majori jure non queat concedere, animæ noſtra
corpus actionem? Sed ſi quid ego video obſtat adamatum idealiſmi & materiali
fatum inſpecioſo harmoniæ præſtab. connubio copulandum.

§. XXIII. Narratur porro, quod ſyſtema influxus per *vitium* quoddam
reptionis ſeu præjudicium infantiæ, animæ potentiam in corpus credat. Et qu
illud usque ad tempora ſaltem Carteſii fuerit receptum, hic vero cum ſuis aſſec
animæ operationem in corpus negando unioni ſaltem metaphyſicæ locum reliqu
rit; hinc etiam Celeb. RVARD. ANDALA publice in partes vocatus fuit. Verum
idem in Diſſ. *de Unione mentis & corporis phyſica, neutiquam methaphyſica.* ſyſtem
H. P. & Cauſarum occaſ. oppoſita, temere ſe in partes vocatum fuiſſe teſtatus eſt
evicit *Carteſium* & genuinos ejus ſequaces nunquam negaſſe animæ in corpus acti

m; ſed Spinozam, & Spinozizantes quosdam *Pſeudo-Carteſianos*, Geulingium, alebranchium, Beckerum &c. & minime hos cum *genuinis Carteſianis* confun-ndos eſſe. Quod vero non hic vitium ſubreptionis vel præjudicium infantiæ ſub-ſatis ex univerſali generis humani conſenſu patet, & maxime etiam Philoſopho-m ſuffragio, qui poſt accuratum ſui ipſius examen athuc profitentur & confirmant nc veritatem, quod anima in corpus agat & viciſſim ab hoc afficiatur. Sed mi-m etiam eſt *vitium obreptionis* objici poſſe, cum ex analogia Syſtematis H. P. nul-m unquam vitium vel præjudicium infantiæ ab extra menti obrepere poſſit, quo-am ipſa a ſenſibus affici nequit.

§. XXIV. Sed videntur nonnulli perſvadere jam demum velle, quaſi a ſtemate *Metaphyſico* placitis Leibnitianis ſuperſtructo, v. g. Wolfiano, ſyſtema H. abeſſe poſſet, illo interim ſalvo manente; imo *tria* illa *ſyſtemata* §. II. ſigillatim pponunt optione Lectori data utrum ex iis eligere vellet, quaſi neutrum eorum ciplinis moralibus & facultatibus, ut vocant, ſuperioribus præjudicaret. Ve-m male tria illa Syſtemata eodem habentur numero, cum fieri plane nequeat ut gula vera ſint. Eligendum igitur Syſtema commune ſeu influxus, quod omnis *ralitas*, *religio* & *medicina*, exigit, & reliqua ceu falſa & periculoſa reiicien-; eiusmodi enim Principia & Tranſcendentia in Philoſophia prima aſſumenda & rrenda eſſe nemo cordatus Philoſophus non videt, quæ amicum ac utilem ſuum in ciplinas practicas ac morales habeat influxum; alias pro *gryphis* & *chimæris* lu-iantis ingenii ſi minus noxia ſint, aut ſi moralitatem ſubruant pro ſumme *pericu-ſ* pſeudophiloſophematis habenda eſſe. Cæterum illi qui de veritate vel fal-te alicuius Libri, non ex una atque altera pagina, vel ex aliquibus ſaltem ve-tibus aut erroribus hinc inde arreptis, verum ex totius Libri evolutione atten-non partium ſed ſolius veritatis inquirendæ ac a pſeudophiloſophematibus cernendæ ſtudio inſtituta, & principiorum eius *analogia* iudicat; & qui probe m diſtinguere novit *inter Librum* aliquem (qui quantumvis ſuſpectus forte ha-tur, continere tamen poteſt quædam cum veris aliorum hypotheſibus commu-, vel etiam priva, at minus noxia) & *inter ſyſtema ipſum* in illo contentum, principiorum ac hypotheſeon in libro dominantium deductionem & cum ncipiatis *nexum*: Illi inquam Lectori nec Cl. Thümmigius in ſuis Inſtitut. Phil. alius quispiam, qui glaucomatis incauto lectori obiiciendi gratia ſyſtema illud taphyſicum *mutilatum* proponit, vel ex una alteraque eius propoſitione innoxia, ter neceſſitatem nimiis laudibus comitata, univerſi operis innocentiam præ-dit, unquam perſvadebit a dicto Syſtemate Metaphiſico, prout illud hactenus mutatum extat, ad genus humanum relato, hypotheſin H. P. abeſſe poſſe; niſi ul etiam perſuadere valeat tres angulos ad triangulum non pertinere. Imo ne-conſultum eſt ut perſuadeat, ſublato enim ſpecioſo illo H. P. vinculo, quo aliſmus & materialiſmus connectebantur *quaſi*, ſyſtema ipſum in *duo* ſumme

oppoſita falſaque *ſyſtemata* idealiſmum nempe & Materialiſmum fatiſcet. C
terum æquus rerum arbiter plenius hac de re cognoſcet in eruditiſſimis aliorũ
ſcriptis hypotheſi H. P, oppoſitis. Quorum pleraque peculiari Tractatu : Au
führliche Recenſion, &c. recenſuit Celeb. JOACH. LANGIUS S. Th. D. &
Ord. in Univerſitate Fridericiana. conf. etiam CAUSÆ DEI &c. ſecundum edi
pars I. eodem Authore.

Prolixa actionis animæ in corpus demonſtratio, Medico non eſt neceſſaria.

§ XXV. Verum in demonſtranda animæ in ſuum corpus p tentia, tanquam veritate univerſi generis humani experientia comp tiſſima, non amplius morabor; neque ut morer ex ratione ſcopi m a quoquam prætendi poteſt, cum in Foro Medico de illa poten haud dubitetur, ſed ſaltem de eius *limitibus* ambigatur, & decert tur. Quare etiam eius cauſam, quod unionis phyſicæ & veri nom nis potentiæ *modum* adæquate exhaurire nequeam, haud iam pr lixe aut ſcrupuloſe rimor, quin potius breves heic cognitionis noſtræ limites n ſine ſumma ſummi Numinis ſapientia fixos lubenter fateor. Miror vero & ſupl veneror eius bonitatem ac ſapientiam, quod ex liberrimo ſuo placito corpus c

Uſus quidam unionis phyſicæ,

ganicum animæ noſtræ iunxerit, ut illud in eius gloriam & ſalute Proximi *regere*, eoque mediante Univerſum hoc *cognoſcere*, & co plura tam ex microcoſmo quam ex macrocoſmo Maieſtatem Di nam glorificandi argumenta *invenire*, & cum aliis cogitationes n ſtras *communicare*, valeamus.

§. XXVI. XXX. Motuum voluntariorum ratio exponitur.

§. XXVI. Poſt aſſertam veri nominis, qua anima in ſuu corpus agit, *potentiam*, illud iam explicare conabor, quomodo m tus voluntarii ab anima imperati ac producti in muſculis corpo porro peragantur ac decurrant? quod priusquam deſcriberem, quentia ex Anatomicis & Phyſiologicis tanquam probata aſſumo : Fibræ & ex his adunatis compoſitæ quævis nervoſæ & muſculo corporis noſtri partes tono & elaſticitate ſua præditæ ſunt, ſive ita ſunt ſtructae ſemper, magis tamen in vivo quam mortuo corpore, ut cunque tenſae, diſtractil & contractiles adeoque in ſtatu ſibi violento poſitae ſint; ſuae enim renituntur elo gationi & ſe accurtare nituntur, unde tranſverſim ſciſſae ſe abbreviant & contrahu Ut adeo muſculꝰ antagoniſtam ſibi requirat, quamobrem etiam partes corporis m tu voluntario mobiles inſtructae ſunt muſculis easdem per directiones contrari moventibus, v. g. cubitus & digiti flexoribus & extenſoribus, oculus attrahente deprimente, &c. 2) Muſculi ſunt organa motuum, quibus partes ſolidae corp ris noſtri moventur; muſculis enim evulſis, diſciſſis, vel corruptis, motus parti quibus alligantur, tollitur. 3) A diverſa fibrarum in organo quodam adunatio diverſum exſurgit robur; hinc a peculiari fibrarum cordis funis in modum ſpira ter contortarum adunatione, tanta vis motrix eidem conciliatur, ut liquidoru

omı

nium in vaſculoſo noſtro corpore reſiſtentiam ſuperare poſſit, demonſtrante rello de Motu animal. 4) Ad muſculos quibuscunque motibus dicatos ingreuntur nervi & arteriae venaeque, inque illis ſecundum omnem dimenſionem per numeros ramulos diſtribuuntur. 5) Si nervus muſculi ligetur vel abſcindatur, o- is in hoc motus perit; & pariter ligata vel abſciſſa muſculi arteria idem eidem acit muſculo, quod phaenomenon capto in vivis animalibus experimento ad ocun demonſtratur. 6) Ergo aequilibrata muſculorum vis ab aequabili Liquidi vei & arterioſi influxu derivanda eſt. Ergo etiam motus muſculorum in alteru- praevalens, ſeu aequilibrii inter antagoniſtas ſublatio, ſive haec additione ſive tractione fiat, ab impulſu dictorum liquidorum dependet. Voluntate itaque il determinante omnes muſculi eius imperio ſubiecti per aequabilem ſangui- liquidique nervei influxum, aeque pleni & aeque moti erunt, ita ut neuter an- oniſtae actionem ſuperabit, ſed pari vi utrinque trahentur & in *ſtatu æquilibrii* manebunt; quam primum vero alterutrius muſculi vis renitens per auctum, determinatum a voluntate liquidi nervei influxum, robur, imminuta ſuperatur: o, ſublato jam æquilibrio, ab *antagoniſta* muſculo *præpollente* attrahetur. quod m fit in vulneratione vel paralyſi alterutrius antagoniſtæ.

§. XXVII. Motus itaque voluntarius hoc modo fit: quam- *Motus volunt-* num Anima in ſenſorio communi tanquam in acropoli præſidens *tarii executio.* tem aliquam corporis organici ſuo imperio ſubjectam certo motu move- leterminat, illico ad hanc determinationem ex lege unionis *liquidum nerveum* od eſt fluidiſſimum, tenuiſſimum, & celerimum, unde etiam *ſpirituum ani- lium* nomine inſignitur) e ſenſorio communi in nervos ad muſculum parti jam vendæ proprium tendentes, maiori quam tempore æquilibrii, copia influit; huius muſculi fibræ in contractionem maiorem illa quæ his fibris naturaliter a, eſt §. XXVI. N. 1) nitentur, visque eius viribus antagoniſtæ prævalebit, ilibrio ſuperato contrahetur & partem movendam, cui altero extremo anne- ur, attrahet ad terminum magis immobilem, cui altero extremo annexus eſt; ſequenter accurtatur, tumet, dureſcit, pallet. Atque hac ratione motus in e certa in ſtatu ſ. n. conſtituta contingit, qui antea non aderat. Simul ac vero rminatio Voluntatis ceſſat, mox liquidi nervei influxus minuetur, contractio culi violentior relaxabitur, antagoniſta antea elongatus ad priſtinum ſtatum ſe rahet ac reſtituet, & ſic æquilibratis utrinque viribus pars corporis imperio næ iam defuncta rurſum quieſcet.

§. XXVIII. Quæ phænomena in muſculo jam moto obvia *Impreſſio vo-* ra ab occulta quadam Galenicorum *facultate* muſculos inflante, *luntatis per* uxta quosdam a ſpirituum in nervis *nitroſorum* cum oleo ſangui- *nervos & flui-* iſtorum accenſione & rarefactione, aut a ſpiritibus *acidis* nervo- *dum in iis la-* cum *alcalicis* ſanguinis confligentibus, aut ſimilibus ſuppoſitio- *tum ad muſ-*

 nibus

culos tranſmittitur. nibus derivare conaberis. Sed præterea gratis quoque cum Hypothesi §.V. addictis, & in gratiam univerſalis animæ in corpus ſuum potentiæ eo magis ſtabiliendæ, ſpirituum animalium exiſtentiam aut negantibus, aut eorum uſum plane non attendentibus aſſeres, animam absque eorum præſentia & influxu pro ſuo lubitu immediate *intendere* & *relaxare* nervos, & ſic motum in partib producere. Percurre enim omnes *modos*, qui unquam cogitari poſſunt, quib *impreſſio voluntatis* per nervos ad muſculos movendos ferri poſſet. Aut enim *eo modo* fertur, quo *preſſio* per corpora rigida, uti v. g. preſſio manus per baculum ad parietem transmittitur; at hoc modo fieri nequit, tum quia nervi ſunt funiculi moll varie flexi, diviſi, per anguſta ſubinde ſpatia tranſeuntes, ut adeo inſtar corporis rigi trudi nequeant: tum quia nervis licet ligatis deberet tamen impreſſio per eos tranſmitti ad muſculos, quod vero non ſit: tum quia preſſio ejusmodi ad muſculorum contractionem nihil faceret. Aut eo *modo* ac *tremor* per chordas tenſas, ſed neq ſic; nervi enim non ea ratione ſunt tenſi, ut percuſſi inſtar chordarum tremerent, eorum cohæſio paſſim cum partibus vicinis propagationem tremoris ſufflaminar & præterea ligatura nervi non deberet impedire illam; chordæ enim vulgares qua tumvis fortiter ſtringantur, tremunt tamen; at vero nervis ligatis perit motus par ad quam pertinent; denique tremor talis non contractionem ſed concuſſionem muſculo produceret. Aut per *modum tractionis* & tenſionis, at vero cui bono tu muſculorum corpora forent tam artificioſe & mechanice ſtructa? deinde vis muſculorum corporis noſtri complurium centenariorum pondus ſuperat juxta calculu Borelli, ut adeo per tam exiles nervorum funiculos citra periculum ruptionis min me trahi poſſint; denique ligatis nervis non deberet muſculorum motus ceſſare XXVI. N. 5. chordæ enim aut funiculi non obſtante fortiſſima ligatura trahi poſſu una cum pondere extremitati alligato. Ergo reſtat ut ut concludam, impreſſione Voluntatis e cerebro per nervos ad muſculos ferri & transmitti nullo alio ſed eo du taxat, *modo* poſſe, quem §. XXVII. deſcripſi, nempe per influxum *liquidi nervei* ſ ſpirituum animalium. Prout igitur magis vel minus, tardius vel celerius, &c. p ſuo lubitu anima determinat: ita etiam ſpirituum influxus, & conſequenter muſculorum quoque motus, variat. Neque mirum illi videbitur ab influxu ſpirituum determinato in aliquam partem motum ſubſequi, qui ex Mechanicis attendit, qua leve pondus accedens rebus æquilibratis, quales etiam ſunt muſculi extra determinationem animæ, motum in iis excitet. Cur vero tam notabilis vis motrix, per nervos accedat muſculis, ex Hydraulicis & Hydroſtaticis intelligitur. Quantitas vel virium muſcularium ex ſingulorum muſculorum conſtructione, inſertione, directione ac connexione ex Mechanicis, duce inprimis Borello diſcitur.

§. XXIX. Demonſtrari jam hic etiam poſſet, quod viciſſim impreſſio ab objectis externis in organa ſenſuum facta, absque ſpirituum animalium præſentia, libero per nervos tranſitu, ad ſenſorium commune nullo modo afferri poſſit, at h

ittere jam libet, in Themate enim meo, *actionem* ſolummodo animæ in corpus, on vero *reactionem* hujus in illam, ſeu rationem qua anima a corpore afficitur, exminandam ſumſi. Neque *ſpirituum animalium* (*Fluidi* vel *Liquidi nervei*) probaoni incumbere juvat; actum enim ab aliis agerem, ſi poſtquam eos ab aliis, qui oſcuram aut rhetoricam veterum de ſpiritibus animal: Phyſiologiam ac Patholoam, per experimenta anatomica & mechanica hac ætate meliora docti, miſſam ciunt, ex ſtupendo τȣ̃ ἐγκεφάλȣ mechaniſmo demonſtratos habemus, calamum nen hac in materia exercerem. conf. Excell. HERM. BOERHAAVE, Inſtit. Me. §. 231 -- 312. Neque objectiones a craſſo ſenſu deſumptæ Phyſiologum attenn heic morabuntur, conf. ibid. §. 289. Conferri quoque meretur I. Ph. Burggra- *de Exiſtentia Spirituum nervoſorum Commentatio Medica.*

§. XXXIX.-XXXIX. *Functionum ſpontanearum ratio exponitur.*

§. XXX. Actum jam de eo, quod Anima in ſuum corpus um & integrum *poſſit*, adeoque de *Motibus voluntariis*. Sequiut agam de eo quod *non poteſt*, ſeu de iis motibus quos §. VIII. *ntaneos* nominavi, quorum nomine intelligo omnes illas in rpore noſtro functiones ſeu vitales ſeu naturales eæ vocentur, quæ ab imperio & tu animæ nec in ſtatu ſano nec in morboſo producuntur aut diriguntur dependent-.

§. XXXI. Veteres ſufficienti cognitione anatomica deſtituti credidere, ſi motus duntaxat voluntarii, quos animales vocabant, ope fibrarum muſculari perficerentur; ſpontaneos vero quos naturales dixerunt, absque talibus fibris ſopirituum quorundam naturalium ut nominabant, ope peragi putarunt. Verum tus omnes ſpontanei fiunt aut ab *impetu* fluidorum intra cava & canales contenm, uti dilatatio cordis, arteriarum, &c. aut a *contractione* fibrarum muſcularium idem parvos muſculos §. XXVI. N. I. conſtituentium, quæ vel in faſciculos colæ perfectum efformant muſculum, vel in membranas expanſæ, muſculares conunt membranas. Et ſane autopſia vel viſus microſcopio armatus fibras ejusmouſculares in partibus motu ſpontaneo motis v. g. in corde, arteriis, venis, ca inteſtinali, veſicis, Sphincteribus, &c. deprehendit. Sicut vero ad muſculos ibus voluntariis dicatos, ita etiam ad eos qui functionibus ſpontaneis inſerviunt adem origine nempe corde & cerebro vaſa ſanguifera & nervi ingrediuntur; & dem prout ad illos valde probabiliter nervi a *cerebro* oriundi, hoc enim vario do læſo aut plane ad medullarem usque eius ſubſtantiam exſecto ceſſant ſenſus, moriaque & omnis actio muſculorum voluntaria, durante interim functione ſculorum in corde, reſpiratione, viſceribus, ſpontanea: ita muſculorum actio us ſpontaneis, ſacratorum nervi a *medullari cerebri* ſubſtantia oriuntur, illata e huic ſeu cerebello violentia, mox non modo functiones vitales ſeu ſpontaneæ nes, ſed & voluntariæ cum omni ſenſu ceſſant. Hinc haud mirum eſt ceſſanti in ſomno functionibus voluntariis, vitales & naturales tamen motus peragi, &

ſpi-

ſpiritus animales, æque ac in vigilia, horum organis influere; nervi enim hor diverſo ex loco oriuntur.

§. XXXII. Ex præmiſſis jam concludo, quod ſi muſculorum voluntа motibus deſtinatorum motus ab influxu Liquidi *nervoſi & arterioſi* dependeat, XXVI--XXIX. Ergo organorum quoque ſpontaneis motibus gaudentium actio ab influxu horum Liquidorum derivandæ ſunt; utrobique enim eadem vaſa, ead liquida, eadem partium vis contractilis, & niſus in puncta oppoſita tendens anta niſticus, adſunt; & ligatis vel abſciſſis nervis & arteriis heic quoque eadem phæn mena ſubnaſcuntur. conf. §. XXVI. Utrobique vero etiam differentia interce nam in muſculis illis quies ſeu ſtatus æquilibrii inter ſe invicem diu, donec nem eum voluntas determinatione ſua tollat & motus in illis excitet perſiſtere poteſt; in organis ad quamvis functionem ſpontaneam deſtinatis perpetua quædam æqu brii *ſublatio* & *reſtitutio* ſive motus reciprocus aut alternus, ex peculiari eorum m chaniſmo perennat, qui alterna quadam dilatatione & contractione abſolvitur, que omnibus corporis noſtri vaſculoſi canalibus, plus minus notabiliter viget, in corde ac arteriis *κατ᾽ ἐξοχὴν diaſtole* & *ſyſtole* appelatur. In diaſtole parietes nalis *dilatantur* ſeu extrorſum moventur; in ſyſtole vero comprimuntur ad ſe n tuo introrſum cum imminutione diametri, ſeu *contrahuntur*. Ubi elaſtica fib rum ſtructura §. XXVI. N. I. multum contribuit, notum enim eſt in Phyſicis qu elaſtica corpora tenſa vel compreſſa ad ſtatum æquilibrii ſe reſtituere ſoleant; ut men fluida, quæ intra canalium parietes feruntur, & eos diſtendendo diaſtolem e ciunt, alternatim ac vegete motu projectili ſeu progreſſivo propelli poſſint, præ elaſticam parietum contractilitatem, influxus liquidi nervoſi & arterioſi intra tu cas ſeu ſubſtantiam canalium neceſſario & principaliter requiritur. §. XXVI. N. 5

Ratio motus cordis. §. XXXIII. Si Liquor arterioſus a corde, & nervoſus a ce bro cerebelloque in omnes corporis partes quibusvis motibus dica ſ. n. influit, earum tunc tonus, motus, ſenſus, & functio uniuscuj que mechaniſmo appropriata præſto ſunt, ac univerſum negotium vitale perdur ergo proxima motuum *cordis* & *cerebri* cauſa paucis inquirenda erit. *Cor* eſt, m ſculus ſolidiſſimus, cavus, ex fibris elaſticis in modum funis & cochleæ ſpirali contortus, in medio pectore intra pericardium firmiter vicinis adnatum ex baſi quatuor vaſis ſanguiferis magnis cum pericardio connexis adnata pendulus, & apice deorſum, ac nonnihil ſiniſtrorſum reſpiciente, liber. Eius ſtructura, ſi connexio, ut & analogia cum helice (cuius ope ut docet Mechanice vis debilis inc dibilem reſiſtentiam ſuperare poteſt) magnam illi ineſſe potentiam motricem p ſuadent. Ligatis vel abſciſſis exacte cordis nervis, motus eius vacillat, fatiſcit, ab letur, manetque in ſtatu diaſtolico; ergo *ſyſtole* ſeu contractio cordis a nervis & quidi per illos impulſi ac lati influxu dependet, concurrente ſimul ſanguinis per art rias coronarias in cordis ſubſtantiam influxu, hic enim in omnibus muſculis neceſ

adeſſe debet. §. XXVI. N. 4. hinc expreſſo ex vaſis cordis coronariis inciſis gnine; ſtatim ceſſant pulſationes eius ſuperſtites in brutis diſſectis. Vena va & pulmonali ligatis, ſanguinisque in cordis ventriculos influxu præcluſo, otus ejus ſenſim ceſſat & cor manet in ſtatu ſyſtolico; ergo *diaſtole* ſeu dilatatio rdis a ſanguinis in eius ventriculos influxu contingit. Iam ita colligo, quod ſio quidem in cæteris partibus muſculoſis ſanis & quietis ab æquabili ſanguinis & rituum influxu oriunda equilibratam quietem quaſi, illis conciliat; aſt in corde peculiarem hujus mechaniſmum, ſitum pendulum, & alius ſimilis antagoniſtæ ſentiam inter ſanguinem & ſpiritus reciprocare debet, ut cor modo ab influxu guinis *elongetur*, modo a ſpiritibus *contrahatur*. Ut adeo excitato hoc amico in- alternum ſpirituum & ſanguinis in cor influxum diſſidio non poteſt non, quam hæc machina illæſa manet, alternus hic motus dilatatorius nempe & contra- orius continuare, idque tam in vigilia, quam in ſomno. Licet enim ſpiritus ex ce- ro in tantum, uti ſub ſomno, aut in totum uti in gravi paralyſi vel aridura, in mu- los dominio voluntatis ſubjectos non influant; ſpiritus tamen ex cerebello in rdis villos indeſinenter influere, & ſic pulſus cordis perdurare, & effectus inde ndentes ſpontanei ſatis vivide ac æquabiliter, cæteris paribus, ſubſequi poſſunt, n quia nervi cardiaci cerebello ſuam originem debent §. XXXI. tum quia cor, ut plures muſculi reſpirationi dicati, antagoniſtis deſtituuntur, adeoque etiam mino- ſpirituum copia, cum deſit validior quæ ab antagoniſtis naſceretur contranitentia, contractiones cieri poſſunt.

§. XXXIV. Hinc ſi quis phantaſia Philoſophorum conceptum quoddam *Per- uum Mobile* deſideret, illud in Corde deprehendet, in quo diaſtolicus & ſyſtolicus tus alternatim & reciproce diu perennat; unus enim alterum neceſſitate mecha- a cauſſatur, excipit, imo etiam auget. Ita frequentiori & fortiori reddita *ſyſtole* dis per cerebrum & cerebellum in nimiam liquidi nervei expreſſionem agens, ut n affectibus & doloribus, neceſſario accelerabitur ſanguinis per venas ad cor re- s, & conſequenter ipſa diaſtole augebitur: & viciſſim auctam *diaſtolen* per ac- erationem ſanguinis venoſi ope motus muſculorum voluntarii, frictionis, &c. au- r omnino excipit ſyſtole; quod niſi fieret diaſtole eo usque invaleſceret, donec nem ſyſtolen, conſequenter circulum ſanguinis, & hinc dependentem vitam, laminaret. Simpliciſſimus itaque hic diaſtoles & ſyſtoles Cordis motus alternus, atur de ſumma Creatoris ſapientia, neque enim fluida Machinæ animalis aliter in em agi poterant; eſt igitur maxime vitalis, ab eo enim ſanguinis circulus, omni- canalium motus conſtrictorius ac relaxatorius fibrarumque oſcillatorius, conſe- enter omnium partium vigor & functio, & variæ ſecretiones ac excretiones, uno bo vita corporis dependet, & eo ceſſante res conclamata eſt, ac mors preſſo pede uitur. Unde Cor primum movens & ultimum moriens dictum fuit.

§. XXXV. Quod Cerebrum attinet, admirandum hoc viſcus in ſupre- corporis contignatione locatum pulſante corde pulſat, quod non

Ratio motus Cerebri.

modo tactu in infantum fontanella ſuſpicari, verum etiam viſu, cranio pruder in viventibus aperto, deprehendere licet. Pulſum hunc ſeu motum cerebri altern intumeſcentem & detumeſcentem Celeb. Baglivus rejecta communi ſententia ſ tui duræ meningis proprio, ex peculiari fibrarum ejus elatere oriundo, argume haud proletariis vindicare anniſus eſt, quorum modeſto examini iam locus non Communem nihilominus profiteor ſententiam, alternum nempe cerebri motun alterno arteriarum corticis eius ac meningum pulſu produci; motus enim cere iisdem momentis & numeris, atque illi arteriarum, contingunt. In *ſyſtole* ergo c dis pulſantibus arteriis corticis, hic cum ſuis membranis neceſſario *intumeſcet* pulſabit, & quidem eo magis, quoniam arteriæ cerebri tunica muſculari carent. *diaſtole* vero cordis, arteriæ eædem partim ab elatere proprio & ſanginis in ve depletione, partim a dura meninge ſuo ſe elatere contrahente, *collabuntur*, ipſum cerebrum rurſus *ſubſidet*; dura ergo meninx ibi paſſive ſe habere videtur, hic v ceu cauſa adiuvans ſuum omnino active confert ſymbolum.

Cor & Cerebrum ſunt mutua ſui motus cauſa.

§. XXVI. Ex præmiſſis nemo non videt attentus neceſſari & arctiſſimum eſſe nexum ac conſenſum Cordis & τȢ ἐγκεφάλȢ. enim ut univerſalis & primus in corpore *motor* ſuo motu ſanguin laudabilibus partibus ſecretioni ſpirituum idoneis fætum ad ce brum proxima propellit via, illudque ope pulſus arteriarum mov *Cerebrum* viciſſim eodem ſuo motu ſpiritus ex ſanguine puriſſimo iugiter intra ſe cretos in cor per nervos impellendo, hoc movet. Ut adeo mirabili quodam *cir lo phyſico* motus unius horum, principum viſcerum & vitæ corporeæ fontium, cauſa, motus alterius: & viciſſim. Motus ergo hic reciprocus in ſtatu ſ..n atque iam præternaturali minus violento, neceſſario perennabit; ab eo enim continua fi cerebro & medulla ſpinali ſpirituum ſecretio & impulſio, & ab hac impulſione ciſſim motus in corde, eius auriculis ac vaſis producitur, &c.

§. XXXVII. Explicata ſic breviter proxima motuum Cordis & Cerebri tam paratim §. XXXIII - XXXVI. quam coniunctim ſ. XXXVI. conſideratorum cau quæſito & deſiderio medico ſatis factum eſt; Medico enim, qua tali, ultimæ me phyſicæ aut primæ phyſicæ cauſæ inveſtigatu neceſſariæ non ſunt, utpote cuius ob ctum eſt corpus iam formatum, perfectum, vivum, in quo vitam & ſanitatem c cauſis ſuis propinquioribus & phyſicis dignoſcere, conſervare, ſanitatem amiſſ congruis remediis reſtituere, illudque ab interitu quantum pote vindicare ſat a Neque præterea ullam ſibi neceſſitatem incumbere videt inquirendi in remotam primam vitæ eius cauſam, quæ nempe illa fuerit, quæ fætui ergaſtulo uteri conc ſo vitales primo dederit motus; ſupponit enim quod efficax talis cauſa adeſſe debi rit. Porro vero ex Anatomicis & Mechanicis intelligit, quod talis ſit cordis & cæ rarum partium in corpore organico *mechaniſmus*, & tantus cum invicem *conſenſ* ut motus illarum reciprocus, circulusque humorum vitalis, ſemel a quacunque ca

excitatus, tam in utero absque reſpiratione, quam extra illum negotio reſpiratio- s neceſſario concurrente, modo, cæteris paribus, automatico phyſico perdurare de- at. Cum vero omnia in hoc ſuo obiecto vivo adeo cohæreant, ut in orbem quaſi ndo mutuas cauſæ effectuumque vices gerant; animadvertit vitæ, eiusque effectu- n ac durationis rationem facilius intelligi, quam in ea aliis explicanda ordinem, i rigoroſæ methodi legibus ubique reſpondeat, inveniri poſſe. Hinc Hippoc. in ocis de Hom. §. I. ait: *mihi quidem videtur principium corporis nullum eſſe; ſed nia ſimiliter principium, & omnia finis: circulo enim ſcripto principium non re- ritur.*

§. XXXVIII. Quod ſi tamen urſeris ut *primam* negotii vitalis in corpore no- o cauſam determinem, iure meritoque eam, ex ſublimioribus edoctus principiis, *ivinam* eſſe dixero, quæ vitam & *primo* producit & *porro* reproducit, ſeu conſer- t, non tamen varia & ſubinde immutata methodo; ſed legibus & ordini ſapien- ſime ſemel a ſe ſtabilitis, adeoque *cauſis ſecundis phyſicis*, conformiter, ut adeo revera motus vitales producere & promovere dici poſſint ac debeant. Sic con- ntem Divinæ potentiæ ac ſapientiæ in productione corporis vivi ordinem, pro- eſſus idem in ſucceſſiva pulli in ovo incubato formatione Malpighio & aliis obſer- tus teſtatur. Summatim ergo dicimus, quod infinitæ potentiæ ac ſapientiæ. Crea- r tam Macrocoſmi quam Microcoſmi Architectus, *Machinam* corporis humani eo admirando artificio, juxta ordinem, leges ac circumſtantias phyſicas liberrime e ſtatutas, efformavit, ut penitior anatomica & phyſiologica ſtupendi hujus me- aniſmi contemplatio vel contumaciſſimum atheum convincere valeat: eandem- e Machinam omnibus organis ad functiones vitales neceſſariis varie cum invi- m communicantibus & ſe invicem ſecundantibus inſtructam *vita propria* dona- t: eandemque Vitam porro juxta certas viciſſim leges microcoſmicas, cauſas & cumſtantias phyſicas, a ſe ſapienter ſtabilitas non minus, quam etiam gubernatas, rennare voluit. Ut adeo Vita corporis noſtri a principio ad finem ex *neceſſitate* ucturæ ſuæ mechanicæ *phyſica*, cæteris ſcil. aere, alimentis, aliisque adminicu- paribus, tamdiu perdurare poſſit debeatque, donec cauſa ad ejus deſtructionem fficiens accedat.

§. XXXIX.-XLII. Anima a productione motuum ſpontaneorum excluditur, ſtatus quæſtionis figitur, & præparatio fit ad argumenta.

§. XXXIX. Ex præmiſſis jam perſpicue, neque enim in terminis dere juvat, patet, me non tantum ſtatuere Corpus organicum homi- s *mechanice* eſſe ſtructum, & motus in eo ſecundum hanc ſtructuram ri; ſed plus dicere ac affirmare, illud minime eſſe *Organum* Animæ re & ſimpliciter *paſſivum* ac iners, ſed potius quoad omnes ſuos otus ſpontaneos *activum vivum*, principiumque vitæ ſuæ in Mecha- ſmo ſuo peculiari habens. Adeoque univerſum in illo negotium vi- e ex principiis anotomico-mechanico-phyſicis derivo, excluſa oad vitæ productionem & directionem internam *phyſica* animæ

cau-

cuaſalitate. Ubi tamen moneo, quod *externam moralem* eius curam minime neg
verim, dum apud omnes phyſicam animæ cum corpore unionem admittentes
confeſſo ſit, quod anima ſuo corpori bene velit, eidemque de alimentis veſtiment
medicamentis, & quibusvis externis adminiculis neceſſariis providendo, illud co
ſervare ac defendere ſatagat.

§. XL. Aſſertioni meæ non jam præſidium in ſacris paginis, compluribus
locis eidem faventibus, nuſpiam adverſantibus; neque in Philoſophorum auctoi
tate & univerſali hominum conſenſu ſolo quæſiverim. Nec circulum ſanguinis,
ctionem fluidorum corporis noſtri in ſolida & horum reactionem in illa, ſingul
rum viſcerum & inprimis principum organorum vitalium mechaniſmum, vire
actiones, communicationes & conſenſus cum invicem, &c. ex Anatomicis, Phyſi
logicis, Mechanicis, Hydraulicis ſtaticisque, & comparatione legum motus micr
coſmicarum cum macrocoſmicis, pertractare animus mihi eſt. Ut ut enim ex h
principiis *affirmative* procedendo haud impoſſibile foret demonſtrare motus omn
ſpontaneos & vitam corporis ex ejus mechaniſmo pendere, atque etiam Deo ſapie
ter providente, perennare: quemadmodum recentiores Philoſophiæ ac Medicin
Aſſertores præclari motuum reciprocorum vitalium originem, cauſas & durati
nem, ex clariſſimis iis principiis demonſtrarunt, & ex Phyſiologia vitæ corporæ v
rias facultates occultas, fermenta varia, principia animata, archæalia & metaph
ſica, & eiusdem farinæ plura, felici cum ſucceſſu exterminarunt. Verum mitte
hæc juuat, ut me intra cancellos Thematis mei contineam, in quo id ſaltem ex
minandum aſſumſi, *Quid nempe Anima in ſuum Corpus poſſit & non poſſit.* Con
bor igitur in ſequentibus iuxta mentem poſterioris in Themate membri, id ſalten
negative potius (licet quædam magis neceſſaria §. XXXI-XL. poſitiue prælibauerin
procedendo, demonſtrare, quod Anima ipſa motus in corpore ſuo ſpontaneos m
nime producat dirigatque. Quo demonſtrato proniſſime ſequitur; illorum & to
tius vitæ corporeæ cauſam veram phyſicam in ipſius corporis artificioſiſſime ſtruc
mechaniſmo collocandam eſſe.

§. XLI. Non modo in jure Gentium Ciuiumque ſuum cuique tribuendu
eſt; ſed maxime etiam in theatro contemplationum philoſophicarum nos oport
æquos rerum æſtimatores eſſe, & lapſus in extrema adeo familiares vitare: ita ut n
que *avara* vel inuida ſpeculatione illas proprietates rebus abiudicemus detrahamu
que, quæ illis a Conditore adorando attributæ ſunt; ſed neque in alterum delap
extremum, præpoſtera quadam credulitate & *prodigalitate*, iis qualitatibus & vi
tutibus res inueſtire geſtiamus, quæ illis haud ſunt adſcriptæ. Equidem ſi dum i
ſcrutinio rerum extra nos poſitarum verſamur, in haec extrema prolabamur, ha
adeo mirum eſt; quam ſi Anima noſtra rationalis ſui ipſius ſuarumque virtutum a
propriae conſcientiae examini incumbens, in eiusmodi Scyllam vel Charybdin
errore ſane vix excuſabili, impingat. Ego ſane ad hanc aequitatis & aeſtimation

-tempedam in pertractatione Thematis, extra partium ſtudium conſtitutus & ſo-s veritatis ſtudio ductus, utrisque attendere oculis annifus ſum; quicquid enim tentiae quoad motus voluntarios animae in corpus organicum conceſſum eſt, id ne eidem detuli; e contra vero nihil quod illi denegatum eſt eidem adſcribo. eoque iure meritoque aſſero, quod *Anima motus corporis ſpontaneos & inde de-identem vitam interna phyſica cauſalitate nec producat nec dirigat nec conſervet.* .. convictus rationibus.

§. XLII. *Primo* enim nullius unquam hominis anima eiusmo-fficaciae, virtutis & operationis ſibi in Hypotheſi §. V. dicta impu-e ſeu adſcriptae conſcia eſt; cum tamen illa non agat bruto modo x *neceſſitate* uti res corporeae, ſed *libere* & cum actionum ſuarum *ſcientia*. Agedum igitur quotusquisque animae ſuae penetralia excu-, omne genus cogitationum ſuarum volvat usque revolvatque, & diſſimo examine virtutes actionesque proprias perluſtret, nun-m tamen animadvertet ſe ejusmodi virtutem poſſidere, qua poſſit oleat vitam producere, imo contrarium potius obſervabit, ſe nem-olente nolente, conſcia vel inſcia, univerſum motuum ſpontane-m apparatum iugiter adminiſtrari. Cur ergo *hypotheticae* eius-di *virtutis* & operationis ſi non pueri, ſaltem adulti; ſi non turba eratorum, ſaltem eruditi; interque hos ſi non Principiis §. III. ſal-hypotheſi §. V. addicti, haud unquam recordantur & conſcienti-habent? nullam ſane aliam ob rationem, quam quod talem virtutem non ideant. Tantae omnino hoc argumentum eſt efficaciae, quod nullo elenchorum te pulſando labefactari poterit; nullum enim maius & validius Anima poſſidet umentum, quam ab intima ſui ipſius conſcientia deſumtum. Hinc mihi de mea tentia Deique veracitate ſecundum methodum bene ordinatae Philoſophiae victo, inque ſtatu ſanitatis ac vigiliae conſtituto, etiam ſi centum ora reclamandi dine, contradicendi prurigine & acutiſſimarum quantumvis argutiarum plauſtris ata perſuadere vellent; me haud illud animo volvere et agere quod quidem iam & in chartam hanc coniicio; nunquam tamen huius meae actionis conſcienti-poſſent deſtruere & evincere, me id agere & ſcribere cuius plane conſcius non

§. XLII-LVII. *Animam non eſſe cauſam efficientem motuum corporis noſtri ſpontaneorum variis argumentis probatur, quae paſſim exemplis illuſtrantur, & ab exceptionibus vindicantur.*

§. XLIII. Porro non modo ideo abiudicanda Animae tam lata & univerſa-n omnes corporis motus potentia, quia illam non habet; verum etiam ne illi fa-*licentia* abuſurae amplius hac ratione ad devia campus panderetur. Enimvero usque alicui procedere & ſibi adulari placet, ut animae ſuae unicam ſaltem virtu-, inprimis vero talem, quae numeroſam potentiarum & executionum familiam at, quam illa ſe habere plane ignorat, adſcribere velit; nulla ſane obſtat ratio, cur pari licentia plurimas, quas ſe poſſidere non novit, adeoque etiam perfectiſſimas attribuere poſſit? Haud ſecus ac mendicus cui curta imo nulla eſt ſupellex, ſi fin-

gendo aliquarum divitiarum, pari ſane licentia vel ſi mavis petulantia compluri poſſeſſionem ſibi attribuere poterit. Verum abſurdorum ſequeles, ab aliis pot eliciendas, eo minus digito commonſtrare lubet, quo magis conſtat, quod eas quæ Hypotheſis, etiam abſurdorum feraciſſima, per evidentem licet conſequentiam ſultantes, deprecari tamen, aut non agnoſcere ſoleat.

§. XLIV. Si Anima tam admirandum negotii vitalis apparatum contir adminiſtrandi, corpusque ab interitu *phyſice* & *interna* quadam ſapientia vindica virtute prædita foret, illa ſane omnium, quas poſſidet *virtutum naturalium*, nobili ma foret. Iam vero bonitati Creatoris repugnaret cæteras ſequioris momenti vir tutes animæ noſtræ proprias nobis pateſeciſſe; aſt illam nobiliſſimam, qua on momento utimur, occultaſſe. Gratis vero hic excipitur, ita cum anima noſtra co paratum eſſe, quod cognitionis quidem ſuæ *acquiſitæ* memor eſſe queat, *inſiti* v ſui *ſenſus vitalis*, quo vitæ negotium adminiſtrat ac cognoſcit, non item. Præ quam enim quod ſenſus eiusmodi vitalis nullus ſit, quandoquidem nulli unquan nimæ obverſetur vel cognoſcatur, adeoque eadem facilitate reiici mereatur, qua ſ ponitur; etiamſi decem diverſarum cognitionum ſpecies in nobis ſupponantur, i *aut* ab alio quodam principio animato in corpore hoſpitante emanabunt, at hoc hil aliud foret quam *Archei* Helmontiani, vel *Reges* Dolæani, aut aliud quodd phantaſma: *aut* ab una eademque anima rationali. Iam vero impoſſibile eſt u hac *duæ cognitiones* indeſinenter per omnes ætates emanent, quarum unius con ſit, alterius non item. Imo nihil magis eſt ἀσύςατον, quam ſtatuere ſubſtantiam tionalem a principio exiſtentiæ ſuæ & unionis cum corpore noſtro ſemper pro & ſalute corporis moventem laborantem prudenter, & cum reſpectu ad certos f continuo deliberantem & omnia æſtimantem, quæ tamen ſuarum deliberation & æſtimationum non poſſit eſſe memor ac conſcia. Cur quæſo *ſenſus ille vital* interne & ſapienter corporis partes novit, iisque motum & vitam dat, non erudit quiſitum, ut neceſſe non haberemus tanto ſudore anatomicam imo univerſam m cam corporis noſtri cognitionem comparare? Vel cur ante Harvæum Medicos iugi *ſanguinis Circulo* non erudivit? qui tamen adeo neceſſarium ac illuſtre eſt M dicinæ fundamentum, ut cum *centeſimo* plane abhinc *anno* immortali *Harvæus Ci li Sanguinis* inventi & demonſtrati gloria cluere cæperit, pietas orbem Medic excitare deberet, quo illuſtrem Medicinæ Rationalis *natalem* communi quodam *bilæo Medico* concelebraret.

§. XLV. Verum regerat fortaſſis non nemo: (1) quod actiones ſpontar ſeu vitales non incurrant in ſenſus, adeoque ideis quibusdam *ſubtilibus* non *cr* comprehendantur; unde mirum non eſſe, ſi earum, & conſequenter etiam ſenſus talis eas exercentis, recordari nequemus. Aſt reſpondeo quod non quæratur, dentur objecta ſubtilia & eorum ideæ; ſed cur idearum & actionum animæ, q leſcunque tandem illæ ſint, & qualiacunque ipſa objecta circa quæ verſantur, in

ſi eas continuo poſſideamus & exerceamus, haud recordemur & conſcii reddi ſimus? Adeoque ſuppoſita idearum ſubtilitas nihil obſtat, quominus earum per ellectum *reflexum*, quem vividum & evidentem anima noſtra per ſuam eſſentiam ſidet, recordari queamus. Sic, ut innumeras taceam inſtantias, materia luminis liſit ſubtiliſſima omnium tamen idearum quacunque tandem ratione de ea acquiſiim conſcii eſſe poſſumus. Porro per ſaniorem Methaphyſicam evictum eſt anim non creari ut tabulam raſam, neque tam perplexe intricari & mancipari ſuo pori, quominus a ſenſibus abſtrahere, & per innatam ſibi facultatem de rebus ſub ſus non cadentibus cogitare poſſit; minimum enim in ſe reflectendo, ſe ipſam nec nec tactu nec reliquis ſenſibus cognoſcit. Jam vero hujus ſui ipſius absque ſenm miniſterio impetratæ cognitionis conſcia & memor eſt; cur igitur non poſtiam actionum vitalium recordari, ſi earum cauſa efficiens foret? Deinde poteſt uis in ſe ipſo cordis palpitationem vel pulſum, qui vel maxime vitalis eſt, *tactu*, etiam in vulnere amplo at nondum lethali ſibi inflicto alicujus vaſis majoris vel m viſceris motum, minimum ex ſpeculo vulneri obverſo, viſu deprehendere; etiam ſpaſmorum & dolorum internorum ſedem, licet eam non videat, ſæpe gere. Cur igitur necdum recordatur hæc omnia a ſua anima produci? (2) od motus vitales in *habitum* quaſi animæ abiverint, quæ vero variis etiam aliis anibus & ſenſuum avocamentis vacat, adeoque mirum non eſſe ſi eorum memoeſtituatur. Verum licet interdum actiones habeamus, quarum minus recorur, v. g. ſunt qui inter ſeria colloquia manibus vel pedibus geſticulationes in adenter in habitum quaſi deductas edunt; interim ſunt illæ levioris momenti, ita iſtinctam notitiam & memoriam haud exigant, & ſi forte ab alio de iis admoneur, revera earum recordamur & conſcii ſumus quod a nobis producantur. Vea enim vero nullum genus actionum ſeriarum celebramus, cujus non modo in actu conſcii, ſed & poſtea, ſi memoria vigeat per omnem fere vitam *memores* us; jam vero cum actiones vitales ſint maxime ſeriæ, & ex hypotheſi cum reſpe ad ſapientes fines exerceantur ab anima, ſane miro majus eſt mirum eas conſcienn ac memoriam mentis eludere, & tamen eidem attribui ut efficienti. Sed conmus porro tales qui ſenſuum avocamentis minus obnoxii, absque commercio ſi mundi, degunt v. g. cæcos, quorum aliqui ad miraculum judicio & memoria ent. Denique conſulamus eos qui ex orci faucibus ſunt erepti ac vitæ reſtituti. ex ſpaſmis & convulſionibus ab aſſumto toxico cauſtico natis eluctantem; aut apores carbonum vel liquorum fermentantium in cubiculo aut cellario clauſo rudenter hauſtos lethargo indormientem mortifero, tempeſtive in aerem ſalun protractum. Hi ſane ab objectis variis diſtracti non fuerant, ſed ex hypotheſi na in illo *exceſſivis motibus convulſivis* contra mortem præſentiſſimam inſurgen hoc vero *extraordinaria averſatione* aut faſtidio percelli & ſe a corpore abere tentaverat. Nihilominus hi omnes de *ſenſu vitali* ſeu virtute *vivifica* animæ

ſuae

ſuæ nos haud erudient; cum tamen ſi non ordinariarum & in habitum abeuntium jus in vita tuenda occupationum, ad minimum exceſſivæ ejusdem militiæ, aut ta panici ac extraordinarii terroris & faſtidii, vel maxime recordari deberent. Itaq ſi quid ego video, eiusmodi *ſenſus vitalis* cum prolixo potentiarum & executionu ſuarum ſyrmate eſt ſupernumerarius, & mere *hypotheticus*, nec niſi fide perſuade dus; at vero fidei articulos in Medicina condere nulli conceſſum eſt. (3) Aſt n mini heic inſtantiæ cuiusdam, in probandis Principiis Medicis ſane alieniſſimæ, qu nempe per lapſum Protoplaſtarum uti in *moralibus*: ita etiam in *vitalibus* autocra cis animæ viribus defectus multi ſecuti fuerint, quæ ratio etiam eſſet impotentiæ p reflexionem & memoriam comprehendendi hunc ſenſum vitalem. Verum M dico qua tali non quæritur quid cum Protoplaſtis amiſerimus, ſed quid actu ten mus? Nec ulla eſt ratio, cur anima poſt lapſum id quod maius eſt, ſcil. ſenſum vi lem tot nobiliſſimis actionibus occupatum poſſideret; id vero quod minus eſt, n item, facultatem nempe de illo recordandi. Porro ſi liceat ad ſupernaturalia exc rere, revelationi & rationi conformiter dixerim, quod Anima hominis in ſtatu in gritatis ſuum corpus & alias extra ſe res longe perfectius cognoverit, ac modo, quod omnes ſui corporis motus moralitatem involventes ſancto regimine ad glo am Creatoris gubernare potuerit. Corpus tamen ſuum non futurum fuiſſe ideo vum & immortale, quaſi ab eius *autocratia interna* contra diſſolutionem corpo militante Creator id ſuſpendiſſet; ſed quia tale illud creatum fuerat. quemadm dum etiam poſt diem noviſſimum illud immortale evadet, non ob providam ſen cuiusdam vitalis curam, ſed quia illud iuxta Apoſtoli oraculum, *reſuſcitabitur i corruptibile*. (4) Allegari ſolet effatum hoc, quod *ab ignoratione modi non ſit co cludendum ad negationem rei*. At nihil minus quam iſtud nos ferit; *aliud* enim *modum* tantum rei ignorare, *rem* vero ipſam certo ſcire: ita fluxus & refluxus m ris ad illud habitanti certo ſcitur, nec ideo digne, quod modum comprehendere n queat, negabitur; longe vero *aliud* eſt & modum & rem ipſam penitus ignorare, ti v. g. non modo ignoramus *modum*, quo anima univerſum negotium vitale in co pore adminiſtraret, ſed etiam maxime illam *ipſam rem* ſeu adminiſtrationem per tus non novimus, nec unquam tantam virtutem in nobis deprehendimus, imo nol inſciis vel invitis eam peragi videmus; iure meritoque igitur hanc adminiſtrati nem animæ non deferimus.

§. XLVI. Si Anima tam ſapiens & univerſale movens principium in co pore foret, ut ſuis *intentionibus, inventionibus, æſtimationibus, directionibus, delil rationibus*, omnes in illo motus tam *primo* quam *porro* ad *fines* certos ac *prævifos* op raretur, eidemque indeſinenter vitam daret, ac illud per progreſſivam fluidorum tonicum ſolidorum motum a ſe inchoatum & continuatum, & hinc dependentis ſ cretorii & excretorii negotii adminiſtrationem, ab interitu vindicaret; ſane hac r tione in corporis organici *productione* & *conſervatione* paucæ Deo *Creatori* & *Recto*

ſi

ereſſent partes. Et ſi ea omnia ex *inſita* ſibi *energia* & ſapientia præſentibus mo-
ntis anima præſtare poſſet, nihil obſtat quominus & ſequentibus, adeoque in
petuum, ſi modo vellet; aut ſi nollet, illico vita cum omnibus functionibus ceſ-
et. Illud enim quod poteſt *majus*, poterit etiam *minus* in eodem genere, iam ve-
vitam dare longe maius eſt, quam eam denegare; illud enim adminiſtratione nu-
roſorum motuum operoſa abſolvitur; hoc vero privativam ſaltem animæ ab ad-
niſtratione vitæ abſtractionem, ex hypotheſi, involvit. Gratis vero excipitur,
od voluntas ſe non immiſceat in negotia ſenſus vitalis, & quod animæ limites po-
ſint ne vitam deſerat ſed conſervet; ſenſus enim ille vitalis ex hypotheſi non mo-
intelligit vitam corporis, ſed & pro ea deliberat, vires *intendit*, *minuit*, *immutat*,
eſentia & futura *æſtimat*, &c. annon vero hæc voluntatem involvant, judicent
thaphyſici? Imo vero potentia & *cauſalitas*, quæ animæ in corpus ſuum com-
it, non in *intellectu*, aut ſenſu quocunque tandem nomine inſignito, ſed in *volun-*
e conſiſtit; nam quod corpus meum ſentiam aut intelligam ſeu in toto ſeu in par-
nulla exinde mutatio corpori inducitur, ſed voluntas ſeu volitio mutat ſtatum
poris. vid. Cl. Wittichii Diſſ. *Deus mundi Rector*, ſ. 38. 39. Deinde unde con-
, quod ſenſus vitalis non queat vel velit vitam abrumpere, cum illius conſcii non
us, imo ex effectibus ejus ſuppoſitis contrarium ſequitur, motus enim aut nimis
endendo, aut tumultuarie adminiſtrando, aut plane intermittendo, vitam perdit;
i in maraſmo ſenili facultatem habet, ut & in nimia trepidatione, ſe a corpore *ab-*
hendi, cur non etiam alias? Denique facile conceſſerim quod in ſtatu felici ani-
vitam conſervaret, imo prolongaret, ſi poſſet; aſt non æque in quovis ſtatu affli-
, ſic ſæpe audias aut exquiſitiſſimis doloribus excruciatos, aut extreme miſeros,
rtem præ vita ſerio optare. conf. Iobus C. III. v. 20-23. Ita ſi cui ſcelerato in
aſtulum concluſo dira mortis ignominioſe exequendæ ſententia denunciatur, an-
intenſionem motuum vitalium prius abrumperet, quam ad pegma ferale & ge-
nias a carnifice raptaretur? Unde clariſſime jam patet quod motuum cordis &
quarum ſpontanearum functionum phyſice durantium ne quidem *directio inter-*
phyſica, nedum *productio*, delata ſit animæ; ne ſcil. ut alias jam taceam rationes,
pro lubitu ſuo abuteretur.

ſ. XLVII. Anima vel ſibi ſoli vitam & continuatam durationem imper-
di virtute haud gaudet, tantum abeſt ut illam alii a ſe diſtinctiſſimæ ſubſtantiæ da-
poſſet; quod quis enim non habet dare alteri non poteſt. Omnis anima huma-
tiam extra ſtatum revelationis conſtituta, & ſolis principiis rationis innixa & rite
nta, facile animadvertit durationem ſuam a ſe non pendere, eo quod nullam un-
m virtutem ſeu *primo* ſeu porro exiſtentiam ſibi dandi in ſe experitur, neque inter
menta, per quæ durat, ullum eſſe nexum neceſſarium, ut ſi momento præſenti ex-
mox etiam futuris exiſtere debeat; conſtanter igitur aſſurgit & ad Creatorem
n concludit, cui ſui ipſius & *productionem* & continuatam reproductionem ſeu

conſervationem defert. Pari omnino, imò majori iure, dum nullam unquam in experitur potentiam, qua corporis vitam primo & porro producere queat aut ſole concludit illam neceſſario alii cauſæ adſcribendam eſſe.

§. XLVIII. Rerum Anatomicarum & Phyſiologicarum probe gnarus fac videt, univerſum in Corpore humano motuum ſpontaneorum apparatum & neg tii vitalis adminiſtrationem rem eſſe ſublimem, arduam & admirandam. Multa eni heic occurrunt phænomena quæ vel atheum in admirationem & convictionem r pere valent: Latex arterioſus jugiter a corde, ceu centro, fluit ad peripheriam, indidem eodem refluit per venas: fluida agunt in ſolida, & hæc reagunt in illa: ſi gulorum viſcerum peculiaris eſt ſitus, connexio cum vicinis & functio: diverſis officinis diverſi præparantur humores: diuerſis in organis diverſæ ſecretiones excretiones adornantur: diverſis in partibus diverſa nutritio, augmentatio, pe gitur, &c. Quæ omnia Divinam plane redolent ſapientiam ac potentiam, digit que commonſtrant, quod eadem non modo corpus hoc vivum produxerit, ſed idem efficaci providentia juxta leges phyſicas ſapienter & liberrime a ſe ſtabili conſervet. Id qnod digno miramur & debito veneramur modo; Cum e con Philoſophos corporum vivorum & motibus ſpontaneis inſtructorum contempla nunquam in ſufficientem Creatoris admirationem & venerationem rapere queat, ſupponant in iis a principio quodam animato & prudente omnia illa phænome proficiſci. Sane Philoſophus ſanus nunquam ſibi extorqueri patietur excellens i lud contra atheos argumeutum, quod a mechaniſmo corporis humani ejusque n gotio vitali a nulla creatura imitando, nedum producendo, depromi aſſolet.

§. XLIX. Si Deus majorem animæ meæ virtutem & potentiam heic attrib iſſet, cur quæſo eam abnegarem? imo cum gratiarum actione humilime agnoſc rem. Neque tamen cum Creatore adorando ob denegatam latiorem virtutem e poſtulaverim, multo minus gigantea quadam audacia imperium & regimen, qu Deus ſibi reſervavit, cum eo dividere, idque aut in totum, aut ex parte mihi vindic re & adſcribere attentaverim; quin potius cum iis, quæ a Deo benigniſſime m nihil merenti attributa eſſe novi, devota gratitudine bene contentus conquieſc Sufficit enim mihi conceſſa illa potentia in ſtatu ſ. n. qua per corpus organicu mundum contemplari, complura Deum ex operibus ejus glorificandi argume invenire, conceptus meos cum aliis communicare, illudque alimentis & quib vis mediis neceſſariis per *providentiam externam* tutari & moderari queam. co

§. XXV. Nec erat neceſſe ut Anima Hominis *iuterna* & *phyſica* quadam corpo vitam producendi & conſervandi facultate inſtrueretur, imo nec videtur poſſib fuiſſe in præſenti tam brevium perfectionis ſuæ limitum ſtatu, niſi novo perfect num majorum augmento ſimul ornaretur; admirunda enim negotii vitalis adı niſtratio maximam perfectionem & prudentiam ac potentiam plane ſupra ſph ram activitatis animæ *finitæ* humanæ poſitam ſupponit. Ut adeo in hodierno ſ

ſt

u gratulari potius ſibi anima debeat, quod Creator adorandus tantum onus ei im-
ıere noluit; ſi enim illa tot motus, tam numeroſas & diverſas functiones, deli-
ationes, inventiones, excubias, &c. intus in corpore peragere, omnium omen-
lli vitam dare, & a putredine atque interitu vindicare deberet, quæ quæſo dele-
ɾio illi ſupereſſet quod corpori unita ſit? nihil ſane hoc pacto, niſi miſerum &
ıtus materiæ immerſum mancipium foret, nec unquam rebus ſeu ſalutem pro-
ım, ſeu contemplationem Macrocoſmi, aut civitatem hominum rempublicam-
, vel rem œconomicam concernentibus, commode vacare poſſet. Impoſſibile
n eſt ut tot, tantæque actiones, ab eadem anima *finita*, eodem tempore rite &
enter peragi queant, ipſa quoque experientia, quæ omni hypotheſi major eſt,
n conteſtante. Nam vel optimus Anatomicus quotide apud ſe experitur plures
ɾdum horas imo dies aliis curis a ſe impendi, nulla vel confuſa, nedum clara,
ita ad cordis pulſum cæteraſque functiones *reflexione*. Ut jum *Ecſtaticos* tace-
, quorum Anima contemplationi rerum immortalium altius eſt aflixa, quam ut
ım ſui corporis vel externe, nedum interne, curam gerere valeret, corpore ni-
ɔminus ſupervivente. Divus Paulus 2 Cor. XII. iterata vice profitetur, ſe neſci-
ɾrum in corpore an extra corpus raptus fuerit in cælum; tantum abeſt ut animæ
virtutes partitus fuiſſet, earum quaſdam vivificando corpori impertiendo, quaſ-
ı vero inenarrabilium Paradiſi oraculorum contemplationi reſervando.

§. L. Sapiens viam compendioſam eligit, neque entia præter neceſſitatem
tiplicat. Cur igitur ſumme ſapiens corporis noſtri Cauſa tam numeroſiſſimas
ıliaris ſtructuræ partes condidiſſet, & *mechanicam* plane earum coagmentatio-
ı adornaſſet, ſi illud inferioris athuc conditionis, quam automaton quoddam
ıana manu fabricatum & motibus ſuis ſpontaneis ex voluntate ſui Artificis gau-
ɾ, inſtar ſtipitis mere paſſivum & iners, foret, niſi illi omnes & ſingulos motus,
ıtaneos dictos, anima daret? Videtur hoc pacto illud quibusdam partibus ca-
potuiſſe, quas quidem ex neceſſitate ſui mechaniſmi jam poſſidere debet. Ve-
omnia illa organa, quibus extra hominem in rebus naturalibus mechanice mo-
ieri & explicari ſolent, in corpore humano facile reperias, utpote in quo ad-
: columnæ, fulcimenta, propugnacula, ligamenta, tegumenta, hypomochlia,
es, trochleæ determinantes, funes, prela, filtra, canales, alvei, receptacula, me-
ıicus niſus & reniſus in invicem, fluida diverſæ indolis, eorum motus circularis &
ſtinus, vaſculoſa totius corporis compages, omnium ejus partium ope canali-
nediata vel immediata communicatio, etiam remotiſſimarum ope nervorum
ıexio & conſenſio, (unde Hippoc. ait, *confluxus nnus, conſpiratio una, conſentien-
ɔmnia*) tam mechanica partium fabrica & coagmentatio, ut motum non modo
ɔere ſed etiam continnare & ſibi invicem reciproce communicare valeant, &c.
: omnia ſi quis ab odioſis præjudiciis liber non *fugitive* ſaltem contemplatur,
ıe ſupina quadam negligentia averſatur, neque occulta præ manifeſtis, neque

Naturam, ſolenne illud ignorantiæ aſylum, cum iis veneratur, quibus in redden phænomenon rationibus naturam nominaſſe ſufficit. Facile intelliget in corpo noſtro præſto eſſe *ſufficientia principia phyſica*, ex quibus effectuum corporeoru ſpontaneorum in illo ratio explicari & demonſtrari posſit debeatque; adeoque n eſſe hic locum obſcuris *terminis* ac *metaphyſicis narrationibus*; & ita cum machi hac comparatum eſſe ut motus & implulſus vitales a cauſa prima ei inditi, ſibi vicem alternatim ſuccedere, & tamdiu durare debeant, etiamſi interdum a cau morbificis viribus vitæ non prævalentibus alterentur, quamdiu ſufficiens & præ lens cauſa illos perfecte ſiſtat. Denique nulla juſta ratione ſpontanei corporis n ſtri motus, legibus motuum in macrocoſmo, unice ex Mechanicis explicandoru ſtabilitis, ſubtrahi poſſunt.

§. LI. Sed quid opus multis? cum experientia toto die obvia ac univerſal heic contradicenti in os reclamet; impotentiam enim animæ in producendis m tibus ſpontaneis ſatis ſuperque docet manifeſtiſſima horum ab ejus, quantumvis ſa ſæpiusque contrarium enixe & anxie volentis, imperio ac regimine independen Dum non tantum ii motus ſpontanei, qui ſub exercitatione vel ceſſatione motu voluntariorum æque durant, uti motus cordis, inteſtinorum, &c. nobis inſciis invitis peragantur; ſed & ii, qui abſtractionem voluntatis ab exercitio motuum luntariorum requirunt, ut ſtatus ſomni, animæ imperium eludunt. Sic inter ſerias aut in locis ubi rationes civiles, nictationes & oſcitationes abeſſe ſuadent pe ſopor dulcis & inevitabilis obrepit: e contra vero frequentiſſime corpore be ſe habente & mollia inter pulvinaria locato, placidus, quem molliter cubans an lat ſomnus, longius etiam cum indignatione opperienti emanet.

§. LII. Paucis jam ſtatum quoque præternaturulem percurramus, in quo m nifeſta fit motuum ſpontaneorum *alteratio*, iis nempe aut imminutis, aut inordi te ſuccedentibus, aut plerumque excedentibus. Agedum ergo Patiens quocun tandem morbo detentus, ſeu ſub invaſione dolorum & motuum morboſorum, iis in vigore conſtitutis, ſeu etiam jam ſuperatis, ſevero ſcrutinio omnes modos perationum ſuæ animæ excutiat, & omnia quæ ſub morbi decurſu ſibi acciden volvat revolvatque; nunquam tamen deprehendet motuum vitalium in ſtatu p alterationem ab anima ſua profectam fuiſſe, & ne veſtigium quidem alicujus *int tionis, inventionis*, deliberationis, ac *directionis* motuum alteratorum ad cert finem, uti Hypotheſis §. V. ſtatuit, in ſinu propriæ conſcientiæ animadvertet. Q potius ingraveſcente morbo, vel motuum voluntariorum, nedum vitalium, or na haud amplius nutui ſuo obtemperare obſervabit. Adeoque clariſſime videt m tus morboſos contra propriam conſcientiam ſibi obtrudi & imputari; imo diſtin intelligit manifeſtam contra leges logicas involvere *contradictionem*, dum ſtat tur quod anima in morbis ex ſapienti proæreſi illos intendat aut imminuat. Po mus enim v. g. Medicum in Arte ſua expertiſſimum Febre quartana contumaciſſi

vexari, examinetur ille in inſtanti paroxyſmo utrum ejus recurſum velit? nega-t procul dubio; & tamen ex hypotheſi creditur quod anima cum prudenti conſi-o paroxyſmum revocet. Quare nemo non videt contradictionem, dum *una ea-rmque* anima *eodem* temporis puncto, & *reſpectu* ejusdem Febris, ſapienter *velit nolit* paroxyſmi recurſum.

§. LIII. Si anima morboſis quoque motibus præſit, eosque ex prævia æſti-atione ſapienter excitet & dirigat ad viſcera & totum corpus a periculo vindi-nda. Cur quæſo prima graviſſimorum malorum ſemina mature non prævidet & erruncat, labem nempe incipientem viſcerum nobiliorum, quibus tamen for-ſis plus quam ignobilioribus occupabitur; ſed poſtliminio inſurgit motibus, m ſero medicina paratur? Cur in diæta tam ſanorum, quam morbidorum appe-us *incongruos* excitat, hinc videmus homines plerumque in res ſibi noxias ferri, cholerici ſpirituoſis inebriantibus, animi affectibus præcipitibus, vigiliis: me-ncholici vitæ ſolitariæ, cibis craſſis, potuique parciori: hypochondriaci & hyſte-æ acetariis, vitæ ſedentariæ, &c. indulgent, quæ tamen eorum naturæ multum æjudicant. Cur in Gutta ſerena ſalvis oculis viſum tollit? Cur *anima* ſeu *na-ra* illa ſapiens periculoſiſſimas ſuſcipit excretiones v. g. in Vomitu cruento, in emoptyſi, &c. imo poſtquam congruis remediis hæc mala ſontica ſemel atque ite-m ſublata ſunt, nondum tamen ſapit, ſed rurſus hæmorrhagicam inſtruit, & non o ad mortem uſque exercet, tragœdiam? Cur in contagio corpori communicato ntiſper non quieſcit, donec miaſmata ſub involucro blandiorum humorum cir-lando ad loca excretoria delata & excreta fuiſſent, ea enim *mechanice* non debe-nt agere vel nocere; ſed mox univerſum negotium vitale perturbat, & aut ſe ab-ahendo vires proſternit; aut ſanguinem, uti etiam in omnibus acutis morbis fa-e ſolet concitato flumine & orgaſmo ad partes nobiliſſimas impetum minus ſuſti-re valentes v. g. Caput pulmonesque propellit, unde non raro ſtaſis, inflamma-, ſphacelus, ſuffocatio, mors, ſubſequuntur. Cur in morbis chronicis nec re-ediis optimis, nec moralibus ſvadis, ſe ab erroribus abduci patitur? e.g. anima ex potheſi in morbis arthriticis ac podagricis *plethoram* in viris per hæmorrhoides *tibus eluctatoriis* ſapienter ſuſceptis imminuere quidem vellet, ſed aut libera-ris & ſufficientis hæmorrhagiæ ſpem abjicit, aut aliis difficultatibus vel æſtima-nibus perſvaſa motus tantum *incompletos congeſtorios*, eosque *eminus* & indirecte aſi inſtituit, ac *tergiverſatur* &c. Jam vero ſcimus per complures ſæpe annos dagricum miſerrime excruciari; cur igitur tanto temporis intervallo ſapiens il-l ſuo non ſapit damno principium, cur per tot annos exquiſitiſſima corporis ſui menta non attendit; quin potius ſalutares & clementiores ſuſcipit deliberatio-s? Cur paſſim in morbis adeo contumaciter *ſpaſticis ſtricturis* inſiſtit, ut citius e occumbant patientes, quam eas, ceu ſumme pernicialia impedimenta, Ars dica relaxare, & ad reliquam tum curam viam ſternere, potuerit? Cur pletho-

ram circa uterum vel hæmorrhoides collectam & provide a ſe eo *directam* ibid ſæpius ſtagnare permittit? cum tamen per tenera vaſculorum orificia, quæ rar (hypotheſis enim dicta obſtructiones minus attendit) eſſent obſtructa, longe fa lius foret motibus illis *eluctatoriis elidere*, quam tanto cum motuum *congeſtor rum eminus cominus* ſuſceptorum apparatu ex reliquo corpore proæretice ad i loca ducere & colligere, & inde viciſſim pro vicariis excretionibus ad pulmon Ventriculum, &c. recolligere & reducere. Cur in luxatione fæmoris muſculos ta tiſper non relaxat, ſed tam contumaciſſime diſtrahit aut diſtrahi patitur, ut ſumm ſæpe vis requiratur ad repoſitionem membri luxati; cum tamen ex hypoteſi, ſe *a trahendo*. paralyticam reſolutionem in membris cauſſari poſſit & ſoleat. Cur in ſ nervi vel tendinis per aciculam ſaltem punctura mox tales excitat febres vel convu ſiones, quales venena deleteriæ indolis inducere paria ſunt; quæ hic proportio cer cauſam & motus illi oppoſitos? Denique, ut innumera ſimilia taceam, cur ir pilepticis, ſexcentis & amplius vicibus, tyrannicas & terrificas illas convulſiones xercet, & afflictiſſimi ſui corporis non miſeretur? Specioſa quidem ſed nimis ulca heic occurſat *diſtinctio*, animæ ſcil. *intentionem* ſemper eſſe bonam & ſalu rem, utut *inventio* in vindicatione corporis ſit interdum erronea, adeoque eam p ut in *moralibus* ita etiam *vitalibus* ſuis actionibus aberrare; præterquam en quod nullius ejuſmodi hypotheticæ intentionis per 20. vel amplius quoque ann peſſime mulctati podagrici anima conſcia eſſe poteſt: impoſſibile eſt, quin ſuo c mum ſapiens damno truculenta illa conſilia, ne dicam carnificinas, ſi a ſe proficiſ rentur, immutaret. Neq; Creatore dignum foret ſtatuere, quod is tanta interna natur potentia inſtruxiſſet animam, ut adeo enormibus & crudelibus modis in corpus ſ junctum deſæviat. Deniq; per facultatis animæ moralis conditionem, ſuppoſitæ e facultatis vitalis habitudinem illuſtrare, idem eſt ac per *entia* probare velle *non ent*

§. LIV. *Tragædiam*, quæ in morbis nimia motuum intenſione vel remiſſio luditur, tandem *mors* claudit; ſi igitur hos motus proxime mortem præceden anima ex hypotheſi producat & dirigat, *augeat* in febribus & convulſionibus, *m nuat* vero in apoplexia, maraſmo ſenili, &c. neque ſe vel optimis remediis ſeu ph ſicis ſeu moralibus ibi *avocari*, hic vero *revocari* patiatur: proniſſime omnino quitur omnem ſpiritum humanum proprii corporis homicidam dici poſſe, & lum cuius corpus foris violenter interemtum eſt prærogativam habiturum præ il qui corpus ſuum domi inſtar ſtipitis immotum deſeruit. Miſeram animam! n ſatis erat illam quoad lapſus in *moralibus* a Doctoribus Moralium toto die, & gniſſime ſane, accuſari; niſi etiam in *natura* dicaſterium quoddam erigeretur, illa vitæ domicilii ſui deperditæ rea poſthac peragi poſſet.

§. LV. Si homini inciſa cervice caput avallatur, obſervabis tam in hoc, quam trunco motus v.g. contractionis & dilatationis paululum ſuperſtites, qui motus al vitales ſi in corpore diviſo in fruſtis mechanice peragi athuc poſſunt, imo ceſſans c

motus, immiſſo in eius ventriculum dextrum per venam cavam vel ductum tho-
.cum flatu; in cadavere per aliquod breve tempus reſuſcitari poteſt; multo magis
em motus vitales in corpore integro vivo ſponte perdurare poſſunt. Niſi animæ
ruſtis at huc militantis diviſibilitatem concedere malis, quam vero Hypotheſis
ta non adeo reformidat. Verum cum diviſibilitatem ſubſtantiæ immaterialis ra-
jam pridem ad abſurdorum familiam damnavit, multo minus revelatio eam ad-
tat; ideo verbulum iam non addam.

§. LVI. Denique ſi illæ motuum intenſiones ac remiſſiones ab anima prove-
ent, Therapiæ rationalis *certitudo* valde labefactaretur; quomodo enim Med.
cticus *ſalutares* motus a *morboſis*, & hos ab illis diſtinguere norit? quandoqui-
inter *Medicum* & hypotheticum illum *ſenſum vitalem* motus in Patiente ad-
iiſtrantem & infinitis vicibus aberrantem §. LIII. nulla communicatio dari pot-
cum vel Patienti ipſi de eo non conſtet. Ergo Medicus ſola coniectura diiudica-
fines & *æſtimationes* abſtruſi illius principii, dubiusque hærebit: an *intentio*,
inventioni reſpondeat? an inter eius motus pugnaces ac materialem cauſam
portio adſit? Cum enim anima hominis corpora partirularia per ſenſus & ex-
imenta ſolum accurate cognoſcat, cauſas vero materiales intra corpus latentes
ibus ſubiicere nequeat, imo etiamſi tactu perciperet, inde tamen earum molem
uram ac vires minime dignoſceret; hinc liquet quod motuum cauſis materiali-
correſpondentium productionem & directionem ſuſcipere neutiquam poſſit.
o hærebit, an *indicationi* uni vel pluribus ſimul urgentibus, & cui præ cæteris
urrendum? & annon hac raticne ſi abſtruſum illud principium pluribus ſimul
catis dirigendis actuandis & applicandis intentum ſit, ſingula minus feliciter
nare & ſecundare valeat, viresque diffuſas perdat? &c. Medicus ergo in exhi-
dis pharmacis anceps ſemper manebit, noxius quoq; motus v. g. vomendi cona-
poſt iram prægreſſam, calculum in ureterem impactum, &c. facile pro ſalutari
iræ ſeu animæ molimine habebit, imo ſecundare ſed pænitendo cum ſucceſſu,
um nempe igni affundendo, conabitur. Porro non video qui poſſit hac ratione
licus patientis fidem demereri & diffidentiam erga ſe, quæ optima ſæpe medi-
enta eludit, præcavere, ſi illi percontanti, unde ſibi adeo graviſſima ſymptomata
tica v. g. in podagra, accidunt? reſpondeat, ab anima eius ea produci & ſuſten-
; niſi Therapeutes ille cui *anima* & *natura* idem ſunt, ambiguæ vocis naturæ
io reſponſionem ſuam *involvat* & ſecundet.

§. LVII. Plures athuc ratio recta & experientia ſuppeditant rationes, quæ im-
ntiam animæ in productione motuum ſpontaneorum tam in ſtatu ſ. n. quam et-
 p. n. demonſtrant, ſed ſicco pede eas tranſire iam lubet. Priuſquam vero Sen-
iæ §. III. conf. XXXIX - XLII in præcedentibus aſſertæ utilitatem ac neceſſita-
in Arte Medica breviter indicarem, operæ omnino pretium fore judico, ſi diffi-
atum maximam partem ex Hypotheſi §. V. depromtarum præcipuas remo-
.

§. LVIII.

§ LVIII-LXX. Objectiones ex Hypotheſi §. V. depromi ſolitæ ita diluuntur; ut adynamia animæ in productione functionum corporis noſtri ſpontanearum amplius illuſtretur ac concludatur.

§. LVIII. Inter *difficultates* vero vel ſi mavis *objectiones*, agn ducere & palmaria eſſe videtur, quod ab *Animi affectibus* pulſus c dis cæteræque functiones ſpontaneæ vitales & naturales diverſim affici & alterari poſſint; eas igitur non alia cauſa, quam anima p ducat. Licet vero hoc argumentum præiudicium facere illi poſ qui §. VII. dicta attendere neſciret aut nollet; attamen contra ſ tentiam noſtram §. III. nihil minus probat, quam probare debe Ab *alteratione* enim motuum ſpontaneorum ad eorum *productio* nulla eſt neceſſaria ſequela; multarum ſiquidem rerum ſtatum q tidie alterare vel deſtruere poſſumus, quem tamen nunquam pro xeramus aut producere valuiſſemus. Deinde præter animi affect complures ſunt cauſæ, quæ corpori noſtro interne vel externe ap catæ, mox univerſam functionum ſpontanearum ſymmetriam immenſum in n dum alterant, de quibus pari iure concludi poſſet quod eas producant. *Aliud* ig eſt motum in corpore penitus quieſcente producere, *aliud* vero eum iam præſen ex aliis cauſis dependentem alterare poſſe. Affectuum ergo animi ſequelæ in c pore noſtro ſe prodentes nihil aliud probant, quam quod anima & corpus orga cum arctiſſime cum invicem unita ſint, ita ut unius commoda vel incommoda ex ge unionis præſentis inevitabiliter in alterum redundent: & vice verſa. e. g. ve mentiſſimam iram ſæpe ductuum biliariorum ſpaſtica commotio, inde nimia b in primas vias effuſio, nauſea, anxietas, cholera, cauſus, deniq; mors ſequi poſſi hominis interim irati anima haſce ſequelas haud intelligente, multo minus vol te. Quamobrem longe aliud eſt fieri aliquid in corpore *ab* anima tanquam *c* illud intelligendo & determinando *efficiente*, aliud vero *propter* animæ cum c pore *unionem*; cum illud veræ *cauſæ efficientis*, hoc vero neceſſariæ ex lege u nis *conditionis* ideam tantummodo involvat, uti dictum §. VI. Cæterum qui numirabiles nervorum diſtributiones, varios plexus & communicationes cum i cem, originem eorum non nimis longe ab invicem diſſitam, mutuam organo motuum voluntariorum cum illis ſpontaneorum mediatam vel immediatam c nexionem, &c. attendit: is videbit neceſſitatem, iuxta quam non modo nervi luntatis imperio obedientes, ſed etiam ſpontaneis functionibus dicati, per enor animi commotiones exagitentur & ſimul in conſenſum trahantur. Tantum v abeſt ut ab animi affectibus, nniverſalis ſapiens & directa ejus in omnes corp partes potentia ſtabiliri qneat, ut potius indidem ſumma ejus *adynamia* eluceſ poſt prægreſſos enim graves affectus, *velit nolit* anima, nimiæ tamen inprimi corpore diſpoſito alterationes ſuboriuntur.

§. LIX. Ejuſdem valoris eſt argumentum *a vi imaginationis* nævum in bryone, nauſeam, vomitum, &c. in delicatis & ſenſibilibus ſnbjectis cauſantis, promtum. Ubi rurſus ab *alteratione* motuum ſpontaneorum ad eorum *produc*

a potentia indirecta ſeu conditione *neceſſaria* ad *cauſalitatem liberam* & dire-
, imo a ſtatu præternaturali ad naturalem, & a particulari ad univerſale, haud
ime concluditur. Concluſio igitur talis: ab animæ imaginatione hi vel illi
tus in corpore ſe produnt, ergo anima eſt cauſa omnium in illo motuum, haud
s procedit ac illa: Ipecacuanhæ radix vomitum cauſatur, ergo omnis vomitus
milis motus p, n. ab illa ſolummodo produci poteſt. Vis itaque imaginatio-
rſus nihil aliud probat, quam arctam animæ cum corpore unionem. Quo-
fætus cum corpore Matris adeo cohæret ut unum continuum quid cum eo
ituat, & ratione teneritudinis ſuæ motuum impreſſioni facile locum det; ſi tam
& prava matris imaginatio præcedat, quæ etiam nervis per uterum ad fætum
ngentibus motum imprimere valeat extraordinarium, hæc impreſſio continua-
usque in uterum, inque tenello nec motibus reſſiſtere valenti embryonis corpu-
, maximam tamen partem jam perfecto (primis enim menſibus vis imagina-
parum aut nihil hic efficit) adeoque impreſſionis veſtigium retinere potenti,
otabili effectu, quem nævum appellamus, facile terminabitur. Qui vero at-
t in Gravidis ſtatum ſanguinis humorumqne cacochymicum, plethoricum,
m, & hinc natam diſpoſitionem melancholicam; item partium nervoſarum
oſarum (quæ etiam extra graviditatem in iis ſunt magis quam in Viris mobi-
remulæ, teneræ, ac ſenſibiles) in nonullis viſceribus nimiam & mirabilem
ſionem; & cætera quæ gravidis accidunt: is haud adeo mirabitur, quod in
o profundae melancholicae, efficaces & diu perſiſtentes pravae imaginatio-
ovenlant, quales extra hunc ſtatum non obſervantur. Si in ſubjectis ſenſi-
ibus & aſſvetis ingratus emetici aut purgantis cujusdam effectus in proprio vel
corpore antea jam obſervatus, nimiae averſationis memoriam reliquit, dum
fficaciter reſuſcitatur, motus fiſtulae inteſtinalis periſtaltici aut ſurſum inver-
t deorſum intenſio ſequi poteſt. Maxima ergo imaginationis vis nulli atten-
neganda unice ex neceſſitate, quam Creator in unione animae cum corpore li-
ne ſtatuit, deduceuda eſt; velit enim aut nolit imo reluctetur licet anima,
reſſam tamen ejus pravam efficacem imaginationem, pravi in corpore diſpo-
t facile mobili effectus, modo nulli mortalium adæquate comprehendendo,
uuntur.

§. LX. Convenientia quædam *actionum vitalium* & *moralium* in homine pro-
uidem rurſus arctam animæ cum corpore unionem; tantum vero abeſt ut uni-
em animæ in producendis & dirigendis omnibus ſui corporis motibus potenti-
monſtraret, ut potius ex oppoſito potentiam corporis in animam, & quandam
ab illo dependentiam manifeſto evincat. Equidem Anima rationalis eſt ſub-
infinite nobilior ipſo corpore, in ſe & ſua natura actuoſa, & nec quoad exiſten-
ec quoad eſſentiam ſuam a corpore & pulvere dependens; nihilominus tamen
ones ſuas ordinario non niſi juxta conditionem corporis ſibi uniti in hac vita e-

xercere poteſt, idque ex liberrimo Creatoris placito, & hactenus multum a ſuo
pore dependet ac patitur. Unde diverſa corporis in diverſis ætatibus habitudo,
ctura, mixtio & ſtatus, non modo cauſa vera ac genuina eſt, unde temperame
commoda vel incommoda, ſeu morbi certis ætatibus aut etiam ſalubritas, pro
explicari debent; ſed etiam eſt conditio hypothetice neceſſaria, juxta quam ſ
animæ conſtitutus eſſe ſolet. Hinc ſæpe videas in certa habitudine corporis vi
ne vix quidem mutari inclinationem & indolem animi, accuratiſſima licet acced
inſtitutione, niſi prius habitudo & temperatura corporis per inſequentem ætate
vitæ genus mutetur, aut extraordinaria gratia ſanctificans accedat. Adeoque m
feſto patet quod animæ functionum ſtatus & conditio naturalis in diverſis ætat
talis eſt, propter *talem* corporis ſtatum & habitudinem; cum e contra diverſa co
ris habitudo ſtructura ac mixtio in diverſis ætatibus, non propter animæ ſibi i
eſſentiam (quæ vel juxta Hippoc. Lib. de Diæta §. 21. *eadem in omnibus hon
bus & ſemper ſibi ſimilis eſt, corpus tamen uniuscujusvis differt nec unquam
in ullo aliquo eſt, propterea quod paſſim ſecernatur in omnia, partim miſceat
omnia*) *talis ſit*. Itaque concludo, quod prout functiones vitales & natu
magis vel minus expedite & vegete fiunt, & inprimis prout eſt ſtatus τȣ̃ ἐγκεφ
ita etiam anima magis vel minus promte ſuas exſequitur operationes. e. g. ſi in
pore quodam fibræ & vaſa ſufficiente elaſticitate, vegeto motu conſtrictorio &
xatorio capacitateque juſta gaudeant, & fluida in illis lata debita craſi & fluxi
prædita ſint; expedite ſane in illo functiones vitales & naturales peraguntur, c
quenter anima quoque arctiſſime eidem unita cum facilitate tunc omnes ſuas
nes exercebit, & ingenio atque memoriæ ſuus conſtabit vigor. Unde Hippo
*Magni refert quali in corpore Animi locati ſunt, multa enim in corpore ex
quæ acuunt mentem, multa quæ obtundunt*. Ill. Carteſius, *Animus adeo a tem
mento & humorum corporis diſpoſitione pendet, ut, ſi ratio aliqua poſſit in
quæ homines ſapientiores & ingenioſiores reddat, quam hactenus fuerunt, cre
lam in medicina quæri debere*.

§. LXI. Aſſeritur porro, quoniam corpora ſunt *ſubſtantiæ mere paſſivæ*
omnem motum ab entibus ſpiritualibus accipiunt. Cum vero in corpor
mano adſit anima, cui ex ſua eſſentia nil niſi motus competant, motus volun
producens; ſatius eſſe motus quoque ſpontaneos illi potius, quam principio c
corporeo adſcribere. Ubi etſi darem corpora nullo motu ſibi indito gaude
particulari tamen animæ motus quosdam producendi *facultate* ad *univerſa*
mnes corporis motus efficiendi *potentiam* nulla eſt neceſſaria ſequela; inprim
anima facultatis illius particularis conſcientiam, huius vero potentiæ null
beat. Et præterea dum anima motu voluntario aliquam imperio ſuo ſubi
partem movet, non eſt putandum quaſi hæc antea in quiete abſoluta fuiſſet con
quin imo motum & ſtatum ſuum vitalem habuit priusquam voluntas mutat

s in illa determinaſſet. §. XXVI. XXVII. Deinde aſſertio, quod animæ nil niſi
is competant & quidem ex eius eſſentia, eſt Philoſophiæ confuſæ ſoboles; cum
a accuratiorem ſui ipſius cognitionem non acquirat movendo, & quod eius eſ-
im non motus, ſed alia potius attributa abſolvant, Metaphyſica ſanior evincit;
quid autem virtutis in corpore ſuo movendo habet, id vero omne Creatori acce-
 refert, quod tamen latius quam par eſt extendi, eique præter & contra pro-
n conſcientiam amplificatum attribui minime debet. Corpora ſolummodo ut
ſa absque aliis qualitatibus conſiderata paſſivæ quidem ſunt naturæ, adeoq; mo-
ab alia cauſa eaque Omnipotente accipere debuerunt, quæ uti corpora in motu
it ita etiam eadem & eorundem motum ſapienter conſervat, ratione & revela-
id evincentibus. Licet ergo corpora reſpectu Creatoris, qui illis motum indidit
que ſapienter gubernat, mere *paſſiva* ſint, nihilominus reſpectu ſui invicem *acti-*
oque ſunt, quatenus ratione ſtructuræ ſeu mechaniſmi ſui & legum in natura
itarum ſe invicem, ceu *cauſæ ſecundæ*, movent, & motus ſuos cum invicem com-
cant, ſeu motibus ſuis id efficiunt ut aliorum motus excitentur, idque absque
ntia & directione affictorum principiorum animatorum. Inſenſatus enim phy-
m rerum contemptor ille ſit, qui non videt non modo mobilitatem, ſed etiam
feſtam in corporibus ſeu artefactis ſeu naturalibus ſe invicem movendi poten-
adeſſe, mutuam actionem & reactionem, niſum reniſumque in invicem;
um aeri, ætheri, & variis corporibus inſit virium motricum & motuum
lium, experimenta phyſica & chymica quotidie perdocent, & refutant
, qui ſane non ſine præiudicio omnipotentiæ & providentiæ Divinæ evincere
, quod ille corporum in hoc univerſo motus producere & conſervare per *cau-*
hyſicas non poſſet, ſed ſingulis aliquo unquam & uſquam motu movendis toti-
ſpiritus, qui illa moverent, præficere debuiſſet. Cum igitur Deus corpora
ularia varia motibus, juxta certas & perpetuæ veritatis leges, *phyſice* contin-
bus & ad ſenſum manifeſtis inſtruxerit, eademque cum ſuis ſibi congruis moti-
onſervare ſapienter voluerit, ſaniore Phyſica id comprobante, & etiam S.S.
gante ac membris noſtris actiones naturales deferente 1. Cor. XII. v. 25. cum
otuum in nobis ſpontaneorum adminiſtrationem animæ noſtræ haud detule-
ti id in ſuperioribus evicimus: apodictica ratione concludere omnino licet,
corpus noſtrum ſeu potius eius mechaniſmus *active* ſe habeat reſpectu motu-
ontaneorum eosque producat ac determinet, ſub efficaci nempe & ſapienti Cre-
 providentia. Cui quemadmodum indecorum non fuit corpus noſtrum vi-
ſeu vitalibus motibus inſtructum condere: ita eidem inglorium non eſt illud
absque interna & phyſica animæ noſtræ cauſalitate, ſecundum leges motuum
anico-microcoſmicorum a ſe ſtabilitas porro etiam vivum conſervare.

§. LXII. Monere vero hic juvat, quod minime ſit oblocutioni illi locus, quaſi
m ignorantiæ vel fidei articulum conderem, dum paſſim Creatorem nominavi,
 corporis noſtri vivi productionem, phyſicæque eius vitæ absque interna cau-

ſali animæ finitæ aſiſtentia conſervationem, legum motus tam in macrocoſmo q
in microcoſmo ſtabilimentum ac ſapiens gubernium, deferendo; hæc enim aſ
licet etiam lumine naturæ. Ut adeo Creatoris apposite & apprime heic mem
rim, eidemque reverentiæ non modo in revelatione ſed & ratione imperatæ o
um merito detulerim; malim enim inter philoſophandum *Cauſæ primæ* cre
nem & providentiam digne attendere, quam id quod illi deferendum erat, ex
aut ex parte eidem ſubtrahere, & aut ſpiritui cuidam univerſali hylarchico, aut
ritibus particularibus materias ſeu corpora formantibus, informantibus ac vita
actuantibus, aut vi plaſticæ ſeminum ſingula proprie & per ſe figuranti, aut na
cuidam univerſali tanquam omnium rerum fabræ & almæ parenti, &c. adſcrib
nullam aut mancam Dei *Creatoris* & *Rectoris* ideam ingenerando & mentionem
jiciendo. Siquidem hac ratione nonniſi opinionum monſtra in Philoſophiar
eius incunabulis hucusque redundarunt.

§. LXIII. Dolet nimium durumque eſſe ait Hypotheſis §. V. quod corpor
va a Philoſophis & Medicis Mechanicis in brutas machinas automaticas mute
cum tamen in his ſecretiones & excretiones ad ſalutarem finem tendentes, ſp
nea in læſionibus ſuis reſtitutio, &c. minime ſuccedant, uti id in corpore viv
ſervamus. Verum ex ſuperioribus liquido patet me non modo diſſentire a
mate Leibnitiano omnes coporis noſtri motus, etiam voluntarios, ex neceſſitat
tomatica ſola deducente; ſed & aſſeruiſſe complures corporis noſtri vivi mot
anima vel tanquam *cauſa* intelligente & determinante, vel ut *conditione* neceſ
proficiſci, licet pro diſpoſitione partium organicarum, adeoque mechanice, d
rerent. Illos vero ſaltem motus, quos ab animæ imperio nec fieri, nec dirig
que dependere manifeſto experimur, ob rationes evidentiſſimas & apodictic
mechaniſmo machinæ corporis noſtri derivaſſe. Diſſimilitudo igitur inter n
machinarum pure automaticarum uti ſunt v. g. horologia, & inter motus *ma*
noſtræ vivæ, nihil aliud probat, quam diverſum Architectum, & diverſum par
uſum, quem diverſus intendit Architectus; diſtingvo igitur inter machinas *na*
les Divina manu conditas, & inter *artefactas* ſeu humana manu fabricatas;
haud mirum eſt ſi in illis longe nobiliores, mirabiliores, pluresque motuum
cies occurrant, quam in his. Sæpe non unam ſed plures motuum ſpecies, e
plane ſtupendas in automatibus artefactis ſponte peragi videmus, & quidem i
tioni fabricantis conformiter. Quod ſi admittis, cur quæſo invideres, ſub qu
que tandem prætextu, mechaniſmi corporis noſtri, eiusqe motuum ſpontane
placito infinitæ potentiæ & ſapientiæ Architecti correſpondentium *excellen*
automaticam ſeu *mechanicam*? cum longe plures, diverſas & magis admir
actiones in machina corporis noſtri, quam in illis artefactis, peragi poſſe & d
facile perſvadeamur. Hæc enim & Conditorem habet perfectiſſimum, &
motibus variis & automaticis peragendis aptas longe numeroſiſſimas, earu

m invicem coagmentationem, communicationem, conſenſionem & concinnita-
n longe ſubtiliſſimam ac libratiſſimam poſſidet. Ut adeo mirum non ſit ſe-& ex-
ıtiones &c. in ea fieri, quæ in horologiis non fiunt, & læſionem ſua ſæpe ſponte
ſtitui; dum enim per potentiam cordis motricem & vaſorum elaſticitatem hu-
ores corporis iugiter in circulum aguntur, & tonus ſolidorum continuus adeſt, ſi
culus illorum aliquibus in tubulis impeditur, lege pulſus cordis ſanguinem inde-
ienter a tergo impellentis aut expedietur per eosdem tubulos dilatabiles; vaſa enim
imores vehentia ſunt indeterminatæ capacitatis uti id anevriſmata & varices te-
ntur, aut fluida per vaſa vicina & lateralia dilatata dum a tergo urgentur viam ſibi
ceſſario inveniunt. Adeoque circulus ſanguinis humorumque cum functionibus
alibus inde pendentibus multum quidem a variis cauſis augeri vel minui, idem ta-
en difficultates hinc inde obvias eius viribus non prævalentes ſponte vel arte adiu-
ſuperare, tumque in ſtatum naturalem redire, & tamdiu durare poteſt, donec
ıdem cauſa adſit, quæ illum perfecte ſiſtat & ad quietem reducat. Benigniſſimus
im Creator longe melius machinæ corporis noſtri providit, quam horologus ſuo
rologio; ſiquidem adeo numeroſa ſingulis partibus dicavit vaſa, ut hæc facile
ituam ac vicariam ſibi invicem præſtare poſſint opem, nec ſtatim neceſſe ſit ob
ævis ſufflamina hinc inde enata vitalem ſanguinis motum in univerſum
lli. Denique habemus parallelum in rebus pure phyſicis exemplum,
i illæ ſuapte reſtituuntur, ſic arbores levius ſauciatæ modo ſpontaneo & pure phy-
o cicatrice obducuntur, & reviviſcunt absque principio animato *ſapienter cica-
iſante*; niſi *Dryadas* in illis cum fabuloſa antiquitate comminiſci malis.

§. LXIV. Dum tantopere urgetur, motus vitales in corpore noſtro adeo *ſa-
enter* ad certos fines peragi, & tantam eſſe functionum ſymmetriam, &c. Parum
oror, utpote qui univerſam negotii vitalis adminiſtrationem non modo ſapientem
d *ſapientiſſimam* Deoque dignam eſſe dixi §. XLVIII. Illa igitur abſolvitur vel
axime per ſapientiam, ſed non *inſitam* animæ noſtræ, uti evictum iam eſt, neque
orporis noſtri, utpote quod ſapientiæ capax non eſt; verum *externam*, adorandi
reatoris, qui certis motibus ſolidorum & fluidorum corporis noſtri certos fines &
fectus, nobis etiam inſciis vel invitis conſequentes, alligavit. Unde patet indi-
iam eſſe oblocutionem illam, quæ corporis noſtri motus ſpontaneos phyſice &
echanice explicatos, *fugitivos, tumultuarios, fortuitos*, &c. appellitat. Mecha-
cus enim ſpontaneos illos motus minime ex tumultuariis cauſis, ſed ex legibus
nſtantibus a Cauſa infinitæ ſapientiæ ſtabilitis in quocunque corporis vivi ſtatu
ducit aut explicari & deduci poſſe intelligit. Neque vitam corporis ut actum tu-
ultuarium & *fortuitum*, quin imo tanquam actionum ſpontanearum actuoſam
andam *continuitatem*, ſeu iuge exercitium ex mechaniſmo organorum vitalium,
xta inſtitutionem ſapientiſſimi Architecti neceſſario & conſtanter conſequens con-
lerat. Motus quidem aliquis ſpontaneus v. g. *actus hepatis* poteſt fortuitus dici
ſpectu animæ, quæ illum nec producit nec dirigit, imo ipſa inſcia peragitur;

non tamen ideo fortuitus appellari debet reſpectu cordis, quod ſuo motu reliqu partibus motum & vigorem conciliat; multo minus reſpectu proprii mechaniſn bilem ſecernentis; omnium minime reſpectu Conditoris, qui hepati bilis, & no lactis, ſecretionem alligavit. Porro quis neget phænomena Plantarum ſapientiſſim ſuccedere, utpote quæ virent, vigent & vitales ſibi motus ſecretorios & excretori habent, cum tamen ratione deſtituantur. Novi equidem, quod Hypotheſis §. quoniam pro principio ſibi ponit Animam producere omnem motum in corpo ſuo, neceſſitatem ſuis Aſſeclis imponat omnibus corporibus naturalibus motu al quo ordinato præditis animam rationalem attribuere; hinc qui eam latius defe dunt eiusque myſteria in receſſu ſuo complexa produnt, Plantis imo & Planetis an mas prudentes, motus in iis producentes & dirigentes, concedere haud dubitar Sed hæc rationi & revelationi non conformia mitto, neque jam contra Hamadry das aut Semideos Planetarum Rectores calamum exercere juvat. Beſtiis equide complures eximii in Philoſophia ſeu ſectaria ſeu eclectica Viri rationem aliquam, a potius *rationis* quoddam *analogon* concedunt, rationem reddentes quod action illarum quibusdam noſtris operationibus ſimillimæ, quas manifeſto ab anima n ſtra dependere novimus, ex motu pure mechanico haud poſſint intelligi & explic ri. At vero dum Hypotheſi §. V. addicti animam gradu ſaltem inferiorem huma beſtiis deferunt, non ſaltem impelluntur ob rationem dictam, ſed maxime ob ſu hypotheſin animam ſapientem in brutis negotio vitali præficere debent, quæ motu cordis cæterasque actiones vitales in illis, uti anima noſtra in nobis, ex proæreſi p denter producat & dirigat. Quod vero indicaſſe jam ſufficit.

§. LXV. Necquiquam præſidium quæritur in illa Protoplaſtæ inaugurati ne, qua corpori ejus efformato halitus *vitæ* inſpiratus fuit; præterquam enim qu inter ejus & corporis noſtri formationem differentia notiſſima intercedat; etia illud quoad ſolidas & fluidas partes abſolutum nullos motus vitales ante unione cum anima habuerit, ſed tunc demum obtinuerit, an coordinata pugnabunt? Co ditor eodem tempore (nec juvat hic moram concipere) & animam corpori & pr priam corpori vitam indere potuit. Sed urgetur in textu ſacro Spiritum *vitar* legi, adeoque anima non ſolum ſuam haberet vitam ſed & corpori vitam daret; v rum quam lubrico hoc nitatur talo Philologiæ tyro intelligit, quæ docet vocab lum illud numeri pluralis carere ſingulari, adeoque pro hoc poni; & præterea E bræos ſæpe Genitivum ſubſtantivi uſurpare pro adjectivo, quo ſæpe carent. Ade que Spiritum vitæ heic ſignificare ſpiritum vivum nemo non videt.

§. LXVI. *Forma dat eſſe rei*, unde aſſeritur, quoniam Anima formam H minis conſtituit, ejus definitione, quod ſit animal rationale, id teſtante, ideo ſuum co pori eſſe dat, illudque quemadmodum in utero a primo conceptionis momento format, vitalibus motibus inſtruit, ita etiam poſt partum vitam partibus & toti co pori dabit, illudque a putredine vindicat; utpote quod intime cognoſcit juxta

onem: *Anima tota eſt in toto corpore & tota in qualibet ejus parte*; Et homo
amdiu tantum eſt homo, quoad anima manet cum corpore & ab adminiſtratio-
ne vitæ ſe non abſtrahit, poſtea vero licet mechaniſmus ſolidorum, & fluida non-
dum coagulata, adſint, tamen cadaver immotum manet. Ut ut vero maximam par-
tem hæc ratiocinia, utpote qualia ſanioris Philoſophiæ neglectus vel averſatio pa-
rit, vix animadverſionem mereantur; nihilominus breviter noto, formam hominis
non in anima ſed ejus cum corpore unione conſiſtere, & vulgarem illam Hominis
Definitionem multa imperfectione laborare, eique meliorem ſubſtitutam eſſe §. VI.
Porro falſiſſimus eſt canon allegatus, cum ex immateriali materialem ſubſtantiam, &
materiæ coextenſam faciat. Etiam ſententia propagationis animæ per traducem plu-
ribus difficultatibus jam non recenſendis premitur; multo magis athuc aſſertio, qua
fœtus in utero ab anima efformari & exſtrui ſtatuitur, non modo infinita tenebra-
rum abyſſo obvoluta nec unquam evolvenda obruitur, verum etiam Conditori ado-
rando injuria eſt; ſapientem enim corporis noſtri efformationem & partium ejus
notitiam ſacræ paginæ in ſolidum ei deferunt, vid. Job. C. X. v. 9-12. Pſal. 139. v.
13. 1 Cor. XII. v. 18. &c. Ut adeo fœtus mechanice & phyſice formetur ſub directo-
rio Entis infiniti, non vero finiti. Deinde haud bene a ſimultanea animæ & corpo-
ris in homine præſentia, ab illa hoc formari, vivum produci & conſervari concludi-
tur; cum eorum quæ ſimul exiſtunt, unum alterius cauſa non illico & neceſſario
dici debeat; alias pariter concludi poſſet, quod corpus viciſſim animam ſuam, cum
qua ſimul exiſtit, producat aut minimum conſervet ac ſuſtentet, adeoque hoc inte-
reunte illa quoque intereat, id quod athei mallent. In Homine anima & corpus
ſimul exiſtunt, non quod unum alteri exiſtentiam primo & porro daret, ſed quia neu-
trum absque altero Hominem conſtituere poteſt, & nec anima abſente corpore *fi-
nes* ſuos §. XXV, & XLIX. aſſequi poteſt, licet ipſa ceu ſubſtantia nobilior & ratio-
nalis ſeparatim quoque exiſtere queat; non enim in hunc ſolum finem creata eſt ut
corpore uteretur organico; neque corpus abſente anima organi vices gerere & no-
men mereri quit, imo nec eſt neceſſe illud eo modo ac in ſtatu unionis ſubſiſtere, non
enim in eum finem creatum eſt, ut ſaltem motus ſpontaneos haberet (quo pacto illud
abſente anima inſtar cujusdam animalis formoſi ſupervivere poſſe contradictionem
non involvit), ſed maxime in eum, ut animæ miniſtraret & complurium eius opera-
tionum organum foret. Quod igitur abſente anima in corpore mortuo non amplius
ſint motus ſpontanei & vitales, inde nihil aliud ſequitur, quam quod præſentia ani-
mæ requirat ſeu ſupponat motus illos; his enim abſentibus, illa organis ſuo imperio
ſubiectis amplius uti nequit, adeoque e corpore migrare debet. Mors igitur ſeu ceſ-
ſatio unionis animam inter & corpus contingit, non quod illa ſe ab adminiſtrando
negotio vitali abſtraheret; ſed quia corpus deſtructum ſeu plane ineptum redditum
organi vice amplius fungi nequeat. Quod firmis tam ex ſacro quam phyſico fonte
depromtis rationibus probari poſſet, niſi adynamiam animæ in productione & di-

rectione interna vitæ corporeæ in præcedentibus demonſtratam dediſſem. Deniq
in cadavere, utut recentiſſimo & nondum putrido, neceſſario ſemper adeſt cau
mortis phyſica efficiens *ſufficiens*, quæ principum organorum vitalium functione
penitus ſufflaminavit, quæque eadem, vel eius productum, obſtat quominus illæ u
la medicina humana conſtanti ſuo exercitio reſtitui poſſint; quod ſi vero impoſſib
litatem continuationis vel reſtitutionis functionum illarum ideo negaveris, qu
craſſis ſenſibus vel cultro anatomico impoſſibilitatis huius rationem aſſequi nequ
as: neges quoque oportet corpus mortuum & animam ſeparatam eſſe.

§. LXVII. Commendari quoque utilitas Hypotheſeos §. V. exinde ſolet, qu
poſita Naturæ ſapientis ſeu animæ univerſali in ſuum corpus cauſalitate, facile & br
viter omnia tam in ſtatu ſ. n. quam p. n. obvia phænomena explicari poſſint, &
Verum non ſufficit quam *facile* & breviter phaenomena explicare norimus, ſ
quam *bene* & recte illa ex Principiis claris & ſufficientibus demonſtrentur, inprim
quaeritur? Sane Medici, qui toti in *fermento* ſunt, enſem quaſi Delphicum nac
ſunt, qui in omnes partes facile torqueri queat. *Helmontius* facilime & pro lubi
ſuum regit *Archeum*, &c. verum horum & ſimilium hypotheſes facilitatem prae
ferentes quo applauſu hodie excipiantur, ex hiſtoria medica notum eſt. Neque el
borata principiatorum cum Principio per totum ſyſtema cohaeſio illico charact
eſt hypotheſeos verae; cum falſiſſimae ſaepe hypotheſes ita adornari poſſint & ſol
ant, ut conſequentia cum antecedentibus ſic ſatis connexa appareant. Neque fel
vel ſaltem innocuus in Praxi clinica interdum ſucceſſus illico Principii Medicoru
ſectariorum veritatem evincit; annon enim utilia ſaepe Galenus aut Helmontius
praxi ſua tam quoad prophylaxin quam therapiam morborum praeſtiterunt? ut
obſcure ille ex ſuis *qualitatibus*, & falſo hic ex putatitiis *archeis* phaenomena expl
carint. Verum quid iuvat nuncium mittere illis Principiis, quae clara ſunt, omn
umque ſibi rite attendentium intima conſcientia, experientia ac conſenſu compr
bata, velle per talia deſtruere, quae obſcura incerta & abſtruſa ſunt, nec unquam d
monſtrari queunt? Praeterquam enim quod ex obſcuris & inſufficientibus princ
piis clarae explicationes & demonſtrationes depromi nequeant; ita cum illis com
paratum eſſe ſolet, quod ſuis Patronis in complures difficultates ſaepius non pra
viſas ſe intricandi, multa manifeſta negandi vel obtorto collo detorquendi neceſſ
tatem imponere ſoleant, iuxta vulgare illud, at veriſſimum, effatum: *Abſurdu
unum plura parit abſurda.* Hinc qui omnium motuum in nobis productionem prin
cipio animato defert, ille vitae, ſanitatis, morborum, mortis cauſas, elementorum
alimentorum & medicamentorum operandi rationem, contra mentem principio
rum in cuiusvis conſcientia & experientia fundatorum explicare; corporibus qu
busvis ordinato quodam motu motis ſapientem animam adſcribere; Anatomen &
Phyſicen negligere vel ſuperficialiter ſaltem tractare, &c. cogitur. Poſtquam
enim in ipſo initio ſtudii Medici omnes in obiecto ſuo functiones abſtruſo & ignora

r

cuidam *ſenſui vitali* conſecravit, jam habet ampliſſimum, ſat cito ſi ſat bene comaratum, omnis in Medicina aetiologiae theſaurum, & ſaltem ſupereſt quod copiam yli & terminorum acquirat, quibus ſenſus illius divitem & pro lubitu variabilem enum ſpondentis prudentia in functionibus bene decurrentibus exornari, in eventias vero male vel funeſte cedentibus *mala inventio* prætextu *bonæ intentionis* excuri aſſolet. Sane ſi Philoſophia melior & in ſpecie Anatomia, Mechanica, Phyſica Chymia experimentalis, aetate noſtra cultiores nondum facem praelucerent in plicandis ſpontaneis noſtri corporis motibus; mallem tamen quoad illorum orinem & dependentiam ingenue ignorantiam meam profiteri quam animae meae ſciae & invitae adſcribere, & ſic rurſus in orbem volvi, & modum ex *occultis quaatibus* & *terminis* obſcuris philoſophandi in apricum protrahere.

§. LXVIII. Porro frequenter imputatur, quod eorum qui functios ſpontaneas animæ adſcribere nolunt §. III. Principia ſint nimis iverſalia, vaga, nexum cauſalem in Pathologia non doceant, multa iis explicari nequeant, unde inter eos diverſi diverſa ſentiant, pleue minutias captent, &c. Sed hæc facile in Hypotheſeos §. V. ſeatores retorqueri poſſent; at nolim antitheſin directam proſequi, alim potius ut in præcedentibus, ita etiam in ſequentibus *ſolutionum ates* ita ſubminiſtrare, ut ſententia mea jam aſſerta, amplius illuſtre & ſtabiliatur. Immerito vero illi §. III. eodem omnes numero hantur; cum recentiores Med. rationalis Doctores minime cum iis iant, qui in Phyſicis univerſales, abſtractas, indeterminatas hypoſes comminiſcendo mox immenſo ſaltu ad corpus noſtrum ſinlare deſcendunt, & in hoc unice ex illis eventus Medicos explicavolunt, & nullibi non *Poſtulatorum* ſuorum copiam, *Datorum* vepenuriam produnt. Verum toti in eo deſudant, ut Artem tam variis variarum Serum opinionibus oneratam, certa ab incertis, falſaque a veris ſevere ſegregando, rent, & eam in ſua ſimplicitate, conſequenter veritate ſiſtant ac commendent; rimum enim intereſt ut Ars, in qua res maxime ſeriæ aguntur, & a qua ſalus houm naturalis pendet, non opinionum monſtris ſordeſcat, ſed veritate, quæ ſemeſt ſimpliciſſima, ſplendeat. Jubent itaque ut ſufficientibus requiſitis jam inctus animus ante omnia ſtructuram corporis hujus ſingularis, & deinde omnes ca actiones tam in ſtatu ſ. n. quam p. n. fideli ordine, patienti mora, & accuraattentione diſcat atque obſervet: ex iis *arbitrarias* Menti, *ſpontaneas* vero Cori, ut *Principiis*, ſapienti *diſtinctione* deferat: ex his *obſervatis* tanquam *datis* & nifeſtis ad magis ignota detegenda aſſurgat, & *geſta* in corpore difficiliora per dentem *geſtorum* analogiam explicet: pro demonſtrationibus vero ſuis non hypoſes gratis confictas, ſed talia aſſumat Principia, per quæ ſola corporum vires geales & ſingulares patent, ut ſunt experimenta Mechanica & Phyſica. Quo pacto tum abeſt ut a ſyſtemate horum Doctorum nexus cauſalis in Theoria ſanitatis

§. LXVIII. LXIX. Medicinæ rationalis mechanicæ Syſtema, ejusque Cultores ab accuſationibus quibusdam defenduntur, eorumque præcepta quædam ac methodus breviter recenſentur.

vel morborum abeſſet; ut potius in Medicina, quæ ubi pure colitur ob inſignem ea cauſarum & effectuum ſubordinationem & coordinationem præ aliis Artibus monſtrationum feraciſſima eſt, nulla alia ratione eximia illa connexio cauſarum motarum & proximarum in determinato ſanitatis vel morbi effectu patere poſſit. adeo miſerum eſt putare, non fore *nexui cauſali* locum in Philoſophia corporis h mani ſani vel morboſi, niſi ubique ſpiritus effectibus præficiatur.

Porro haud diffiteor, multa in corpore noſtro ſupereſſe *deſiderata*, inpri ea, quæ vel elaboratiſſimorum microſcopiorum aciem eludunt, quorum *mechan mus peculiariſſimus* nos latet; adeoque phænomena inde pendentia ad rigoroſ Geometricarum demonſtrationum libram expendi non poſſe. Aſt hoc fit non pr pter inſufficientiam Principiorum Mechanicorum, ſed ob limitatam intelligen noſtræ perſpicaciam. Annon vero ſatius eſt in creaturis veſtigia *infinitæ* ſapient ipſius Creatoris, quæ *finitus* intellectus comprehendere nequeat, agnoſcere; qua *hypotheſes precarias* aſſumere, modo quælibet phænomena non manerent non ſol ta utcunque. Fieri etiam poteſt, prout per ætates labore improbo ſæpe ctum, ut ea quæ hactenus *impoſſibilia* intellectu heic viſa ſunt, ætas futura felici inveniendo & explicando *poſſibilia* fuiſſe doceat. Deinde ex obſervationibus V terum & Recentiorum, atque ex feliciori cultura Anatomiæ, Mechanicæ ac Phyſi recentiorum, poſſidemus jam tot præſidia, quæ ad mechanicam negotii vitalis e plicationem & demonſtrationem ſatisfaciunt; & vitæ ſanitatique conſervandæ morbis propulſandis, quorſum unice ſalutaris Medici ſcopus reſpicit, auxilian eximie; imo etiam per prudentem applicationem nos in difficilium & ignotaru rerum indaginem perducunt. Ut adeo cordatum Medicum haud morabitur ign ratio quorundam, quæ maximam partem ſunt extra nexum finis ſui principalis po ta; neque injuſta præcipitantia eo rapiet, ut ea quæ per rationem & experienti clara ſunt hactenus principia, propter aliqua phænomena illis addictorum induſt am athuc fugientia rejicere aut negare ſuſtineat, & ſic Pyrrhoniſmum quendam Medicinam invehat.

Quod diverſi Authores phænomena quædam diverſimode explicent, null plane pondus Logicum inde enaſcitur contra illud *Syſtema*, quod Authoritatem P thagoricam ſectis familiariſſimam ad ultimam Thulen damnavit, quodque jubet: quis Mathematicorum accuratione incedat, adeoque opinionum commenta, pa um ſtudium, & quodvis præjudicium fugiat: *data* negligentius comparandi, *monſtrationes* hiulcas protrudendi, & *concluſiones* præcipitanter formandi licenti compeſcat: induſtriam adhibeat indefeſſam, nec a labore in aſſenſum quemvis ſupinam ſocordiam labatur: ſed fabricam corporis humani attente in ſolidis & fl dis perluſtret, & uſum partium ejus ex *data* earum *ſtructura deſcriptoque* humor in eas *influxu*, & ſuffragante experientia eruat: omnia deinde quæ in quovis ſta ætate, & circumſtantiis in corpore vivo peraguntur, indefeſſo labore, fideliſſima rie, vel minimis circumſtantiis non omiſſis vel immutatis (uti ii qui opinionibus

nt in gratiam ſuæ ſectæ facere ſolent) addiſcat, & diligentia ac ſynceritate Hip-ratica obſervet: hæc *obſervata* idem illi ſunto, quod ſua ſunt Geometris *data*: ex *datis* tanquam notis ad ignota detegenda ſuſpenſo pede progrediatur; utque *ſita* ex *datis* inveniantur & demonſtrentur, ea tantum aſſumat ex Mathematico-ı Phyſicam explicantium, Mechanicorum & Chymicorum, diſciplinis, quæ quo-ſimplicem experimentorum accurate demonſtratorum eventum ad machinam poris noſtri apprime quadrant: ita vero rationes ſubducat, ut ratiocinia in expe-ıtia incipiant & in ea, quantum pote, deſinant, adeoque individuo experientiæ ıitatu ab excurſionibus in devia præmuniantur; tunc vero demum ſuum Proble-ſolutum putet, dum non ad unam alteramve conditionem, quæ quæſitum illud erminaret, ſed ad omnes attendendo, ſingulas ſigillatim perluſtrando, & univer-ıum invicem comparando, juſta cum mora *conclusionem* efformavit. Jam ſi quis licando vel demonſtrando ad hæc non attendit, an id vitium *univerſo* huic *Me-næ rationalis ſyſtemati* imputandum eſt; an Principia ipſa clara & innocua ideo ulare debent? Verum cum nemo non cordatus videt, non uno alterove, ſed pluri-præſidiis debere eum inſtructum eſſe, qui res Medicas rationali & demonſtra-ı methodo tradere geſtit, hinc haud mirum eſſe ſi ſingula minus attendere aut ıus demonſtrare queat. Sic incomparabilis Borellus in laudatiſſimo ſuo opere Motu Animalium, egregie de muſculis eorumque actionibus omnia demonſtrat, lpighianis, ſuis, & aliorum obſervatis hactenus locuples; quod vero cauſam, muſculi agerent, minus plauſibilem alleget, ratio eſt, quod gratis ex Chymico-ı laboratoriis aſſumat, quaſi ſpiritus nervorum *acidi* cum *alcalinis* ſanginis par-s efferveſcerent in muſculo. Iſtud enim prius per experimenta anatomica de-nſtrandum fuiſſet, quæ vero contrarium docent, ſanguinem ſcl. eſſe humorem ıdum, temperatum; ſpiritus v. animales non poſſe acida intemperie in ſtatu ſ. n. ırare, origo eorum ex delibatiſſima ſanguinis lympha, & tenerrima nervorum cipia, aliaque in Phyſiologicis, perſvadent.

Necquicquam minutiarum captatio intempeſtiva *Syſtemati* jam commendato obratur; quemadmodum enim horologii cujusdam rationem explicaturus, ad minimas rotarum particulas, ſed ad organicam partium conſtructionem, gmentationem, uniusque ad alteram proportionem attendit: ita Medico non mbit neceſſitas ſingulas ſolidorum corporis ejusque partium *fibrillas*, ac fluido-*atomos* numerandi; ſed partium organicarum mechaniſmus exploratus, ac flui-ım conditio requiſita in genere cognita, ſatis eum ſecundant in explicanda vi-usque effectis in quovis ſtatu conſequentibus. Interim quid quæſo noceret, ſi icus in ſuo objecto omnes minutias perſpectas haberet, an non hac ratione a phænomena pro dificilimis vel impoſſibilibus habita explicari poſſent? Sane ndum Plinium, *natura in minimis eſt maxima*; abſit itaque ut laudatiſſimam tomicorum hac in re induſtriam inſuper habeamus, videndum ſaltem eſt, ne ſe tumultuaria recenter inventarum opum collectione gravet, ſed ſingula or-

dine digerere & ſuo pretio æſtimare norit. Certe ea, quæ in nobis ſunt minima C ditor in caſſum non creavit, ſed ſingula ſuum habent uſum, qui ſi nondum eſt gnitus, ætas tamen felicior cognoſcere poterit. Imo cumplura Celeb. *Malpigh Ruyſchii, Leeuvvenhockii*, & aliorum, qui laudatiſſimis horum veſtigiis inſiſter *magnalia* Dei in *minimis* quoque detegere norunt, inventa ſubtilior a viſa, prud applicatione in uſus Medicos ceſſerunt, vide ea, quæ Celeb. BOERHAAVE in Aphoriſmis, de ſimplicioribus partium ſimplicium & humorum vitiis, habet. It Diſſ. Celeb. HEISTERI de Anatomes ſubtilioris utilitate.

§. LXIX. Urgebit fortaſſis non nemo, qui aut precaria ætiologia, aut ſola piria delectatur, quod Medicus per longam experientiam & multam obſerva nem, felix eſſe queat in ſua praxi absque ratiociniorum mechanicorum notitia. rum licet hoc non ex toto negandum aut mirum ſit, quoniam plerumque iidem m bi in orbem quaſi recurrunt, adeoque veterano empirico auſcultant; Nihilomi quanto felicior ille ſit, qui & uberem *obſervatorum effectuum* penum poſſidet, & mul eorum *cauſas* genuinas & ſufficientes intelligit; quanto majorem ex opere voluptatem capiat; quanto maiori fiducia in exercitio artis ſuæ proce quanto majori quoque cum promptitudine & dexteritate, ſi quis mor inſolitus aut ſymptoma nondum viſum occurrit, judicium & conſilium promat, dum interim Empiricus ut ut doctus conſilii inops hæret; quanto magi gravioribus caſibus conſervationem vitæ poſſibilem vel impoſſibilem perſpic adeoque prognoſi rationali ſe præmunire valeat: non modo hodierni eruditi rationalis Æſtumatores nornnt, ſed ſenſit quoque in furorem raptus vates, dum cinit: *Felix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.* Senſerunt vero quam maxime cellentes in Medica Arte *Statores*, qui *rationem* absque *experientia*, & hanc abs illa indigentem eſſe videntes, Medicinam *ſenſualem* ſeu experimentalem cum ph ſophica ſeu *ratiocinatrice* copulandam, & alteram alterius auxilio conſummand eſſe, ſapientiſſimo conſilio judicarunt & commendarunt.

§. LXX - LXXXVII. Applicatio fit, h. e. per Partes Medicinæ utilitas ac neceſſitas Sententiæ aſſertæ §. XXXIX - LXX. ac Vindicata oſtenditur; eaque amplius aſſeritur ac Vendicatur. In ſpecie §. LXX.

§. LXX. Priusquam huic diatribæ coronidem adjiciam, util tem ac neceſſitatem ſententiæ §. III. coll. §. XXXIX-XLII. jam a tæ paucis commonſtrare, applicare & vindicare omnino juvat. C ergo motus corporis noſtri ſpontanei a cauſis *naturalibus* corpo ſeu phyſicis dependent; hinc Scientiæ rerum naturalium illis int gendis & explicandis accommodatæ & ſufficientis neceſſitas patet adeo univerſum negotium vitale rationaliter cogituro, & huic gnitioni ſuperſtruenda Medicina rationali gaviſuro ſtudium *An micum, Mechanicum* & *Phyſicum* inprimis experimentale, max neceſſarium ſit. Qui igitur Phyſiologiam humanam juxta hæc ſt obſervatam & aſſertam familiarem ſibi reddidit, is facile intelli *Vitam* hominis phyſicam a partium corporis functionibus anin bus, vitalibus, naturalibus, dicatarum actione jugi ſpontanea, & xime perenni ſanguinis circulo; & hunc mechanice conſequ

& excretionibus dependere; eamque durare, quamdiu ea eſt cor-ris quoad ſolida & fluida, minimum in corde, pulmonibus cere-lloque, conditio, ut commercium animam inter & corpus perſi-re queat. *Præſervatio* igitur corporis a putredine non eſt ipſa vi-ſed effectus ſaltem vitæ ab actionibus ſpontaneis, inprimis ſalvo humorum cir-lo, productus. Intelliget porro *Sanitatem* nihil aliud eſſe, quam naturaliter ordina-n & perfectum omnium functionum mox dictarum exercitium. Læſam vero uni-aut plurium in corpore vivo exercendarum functionum conditionem, *Morbum* eſ. Omnium deniq; corporis vivi functionem abolitionum & quietem totalem, *Mor-a* ſignificare.

LXXI. Applicatio fit in Phyſiologicis.

Ratio explicandi phænomena per cauſas intentionales & finales rejicitur.

§. LXXI. Quoniam *vita*, *ſanitas*, *morbus*, & *mors* in Phi-oſophia corporis humani per cauſas ſuas phyſicas *efficientes* expli-i poſſint debeantque; hinc univerſa per *cauſas intentionales & ales* in illa explicandi ratio cadit, quam grandiloquus *Helmontius* Medicinam primus introduxit. Non hic quæritur, an Philoſo-is operum Dei finem ad eius gloriam referre, & ex finibus ſeu uſu partium in ani-libus, eum cognoſcere & ceu Creatorem colere debeat? quod nemo ſapiens ne-it; cum vel minima corporis noſtri particula de Creatore deque eius ſapientia etur, conf. Excell. FRID. HOFFMANNI Oratio de Atheo convincendo. Sed eritur, utrum in explicandis & demonſtrandis corporis noſtri motibus ſponta-s loco cauſarum phyſicarum *efficientium*, allegari debeant *morales* & *finales* ra-nes ex intentione *principii* cuiusdam *animati* occaſione certi obiecti ſuſcepta ntes? quod negatur. Res exemplo patebit; ſi enim quæratur, cur in mam-Puerperæ lac ſecernatur? Ex analogica §. V. hypotheſeos reſpondebitur, quod vida Matris anima ſub geſtationis tempore certam ſanguinis quantitatem eo *fine* terum direxit, quod fætus inde aleretur; ſed poſt partum relicto hoc *fine* & iti-e, certam iam ſucci nutritii copiam dirigit & congerit ad mammas, inque his ſe-ionem lactis in gratiam infantis adminiſtrat, quod ut eo certius ſuccedat motus et, ſeu febrem lacteam excitat. Ego vero ita reſponderem, quod poſt partum, leto iam pondere uteri, huius & partium ambientium ac vaſorum fibræ antea ime diſtentæ innata ſibi contractilitate ſe contrahere incipiunt, adeoque ſan-i per vias hactenus conſvetas introitum intra uterum ſenſim ſenſimque præclu-t; unde *hypogaſtricæ* ſanguine magis replebuntur, conſequenter in *mamma-*, cum quibus, teſte Anatomia, & experientia (dum v. g. repulſo lacte mox lar-lochia fluant, & viciſſim) communicationem habent, ſanguinem copioſius in-lunt; unde vaſa mammarum neceſſario implebuntur. Cum vero ſanguinis us hac ratione immutatus novas vias inveniendo vaſa diſtendit, & ſimul ob re-tiam vaſorum circa uterum increſcentem ſyſtole cordis neceſſario velocio r. acile inde febricula enaſcitur. Sanguis vero lactis materiam vehens in mam-potius quam alias partes influet, utpote quæ minus iam reſiſtunt, nam ſub ſtatu

graviditatis diſpoſitionem ad copioſiorem humorem recipiendum & lac ſecerne-dum obtinuerant; hoc ergo ex earum Mechaniſmo, ratione plane mechanica cernitur. Quod negotium ſapientiam Creatoris inſigniter quidem arguit; mi-me vero providam animæ matris prudentiam & moralem executionem involvit, pote qua ſæpe invita colles lactiferi candidum fundunt vel denegant laticem; i interdum ob ſolam intumeſcentiam imi ventris v. g. in hydrope uteri & ovar-rum, lac in mammis naſcitur, quod imperitis imprægnationem mentitur. I Lector Candidus iudicabit, an non Philoſophia corporis noſtri per *ætiologiam tentionalem* & *moralem* ſufflaminetur & dubia reddatur; e contra vero per *ætio-giam phyſicam* ſeu demonſtrationes ex *cauſis efficientibus* mechanicis deprom promoveatur, perficiatur, ac ad ſuam certitudinem reducatur?

§. LXXII-LXXIX. *Applicatio in Pathologicis.*

§. LXXII. Quandoquidem *ſanitas* in facultate corporis a ad omnes functiones perfecte exercendas conſiſtit, hinc quicquid cultatem illam lædit & a ſuo ſtatu naturali dejicit, *morbus* erit. H ergo bene concluditur in hypotheſi §. V. morbum vel potius n tuum in morbis *intenſiones* & *remiſſiones* in ſe & *ſua natura ſalu-res* eſſe, neque adeo pro morboſis habendas, eo quod eas ſæpe ſanitas & ſalut eventus *intentioni* animæ cum cauſa occaſionali colluctantis reſpondentes ſequ-tur; lege ſiquidem oppoſitionis ſequitur contrariorum contraria eſſe confecta Adeoque ſi ſtatus ille corporis vivi in quo functiones ordinate & legitime ſucced ſanus & naturalis ſit; utique e contra conditio eius illa, quæ tollit læditque fa-tatem cuiusvis functionis exercendæ, morboſa & præternaturalis erit, Gratis v ſupponitur id in ſe & ſua natura bonum vel ſalutare eſſe, quod eventus boni c ſequuntur; ſic ſcelera dum puniuntur exemplum ſtatuitur quo ſæpe ſcelerato graſſatio compeſcitur, an vero igitur digne concluderetur illa eſſe in ſe bona & R pub. ſalutaria, cum per accidens tantum ad publicam ſecuritatem contribuant. mnes ergo motus præternaturales & morboſi in ſe & *ſua natura* œconomiæ v adverſi & plus, minus, periculoſi ſunt; quod ſi tamen eos mors vel chronica ſio non excipiat, poſſunt *per accidens* ſalutares nominari, dum illis ſuperatis nitas iterum redeat. Sic *Dyſenteria* ſi non necat vel morbum ſecundarium po non relinquit, corpus a noxiis quibusdam materiis liberat; quis tamen eam i ſua natura ſalubrem pronunciaverit. *Febres* appetitum & vires proſternunt, d ſtionem graviter lædunt, imo univerſam œconomiam vitalem turbant, & haud ro legitime licet tractatæ in mortem aut alios morbos terminantur; ut adeo in ſatus ille ſit qui Febribus obnoxius, damna tamen illarum non animadvertat. hilominus motus febriles per accidens ſæpe ſalutares evadunt, dum nempe ſub humorum viſcidorum reſolutio, ad excretionem prædiſpoſitio, coctio, depur conſequuntur; imo contumaces interdum viſcerum infractus, quibus reſe dis medicus vehementiores motus excitare non valuit, aut ob infauſtum o noluit, tolluntur, quo fine etiam Hippoc. Lib. II. Epid. ait, prudentis *Medici*

uando Febres accendere. conf. Diſſ. Eccell. FRID. HOFFMANNI de Salubri- Febrium. Interim quicunque ob ſequelas interdum bonas phyſice & neceſſa- x certa ſolidorum & fluidorum, atq; materiæ peccantis, in individuo, conditio- ub motibus febrilibus conſequentes, hos *abſolute* & ſemper *in ſe* ac *ſua natura* ares ebuccinaverit, haud ſecus argumentabitur, ac Philoſophaſter ille, qui ab lio ridetur quod quartanas febres bonas & utiles eſſe defendebat, eo quod homi- ›brios & temperantes reddant, efficiantque ût cibo ac potu moderate utantur.

ſ. LXXIII. Prout igitur Medica *vitæ, ſanitatisque* Theoria:. ita etiam earum raria, *morboſæ* puta *affectiones* & ipſa *mors* medice & proxime ex cauſis non *alibus* ſeu *intentionalibus*, ſed ex *phyſicis* explicandæ erunt. Licet vero animi tus complures ſæpe morbos ex neceſſitate in unione animæ cum corpore funda- obis etiam inſciis aut invitis, cauſari aut fovere queant; nihilominus etiam ılæ affectuum pravæ, non ſecus acillæ, quæ a cauſis mere materialibus produ- ur & ſuſtentantur, non niſi phyſice ac mechanice in corpore noſtro mechani- ructo peraguntur & decurrunt. In foro itaque Medico minime toleranda eſt nodi *Pathologia*, quæ efficientes morborum cauſas ex obſcuris, nondum pro- , nec unqnam probandis, aut ab illo plane alienis ſpeculationibus metaphyſi- uales ſunt illæ: *Archei* furentis rixæ, aut *principii* cuiusdam *animati* contra s materiales, quæ nihil niſi occaſionales forent, inſurgenris, variis motibus ıſi armanris, provida lucta militantis, intentiones, inventiones, æſtimationes, tiones, &c. deducit. Verum nomen *veræ Pathologiæ Medicæ* meretur, quæ ›os & eorum effectus, ex naturalibus in corpore vel extra illud natis, ſolis vel nque pluribus (neque enim quælibet cauſa ſimplex & ſola ſtatum ſ. n. turbare t) ad eundem determinatum effectum morboſum producendum concurrenti- evidentem, realem, ſufficientem, a quovis attendente perſpicue intelligendum ıum in præſentem morbum habentibus, & ſimul Therapiæ rationali facem præ- tibus, *Cauſis*, explicat atque demonſtrat. Ignoratus enim morborum cauſas dere, aut omnibus unam aſſignare, non modo deſidem induſtriam, ne dicam antiam arguit; ſed & ſumme periculoſum eſt Therapiæ, utpote cuius funda- ım eſt vera Pathologia.

§. LXXIV. LXXVII. Hæmorrhoides breviter, at rationaliter, explicantur.

ſ. LXXIV. Res exemplo evadet clarior, ſumamus v. g. Flu- ıæmorrhoidalem ætati virili ſæpe familiarem, qui iuſto maio- men amplitudinem ac venerationem in hypotheſi ſ. V. com- t, in cuius vero ætiologia ſuccincta hæc ſaltem attendo: In irili & conſiſtente, quia iam vaſa capitis & pulmonum incre- ſui apicem conſecuta ſunt, & impetui ſanguinis plus reſiſtere , hæmorrhagiæ narium non tam facile ac in puerili, eo mi- rem hæmoptoe ſequitur: Incremento partium iam ceſſante, ſangvinis copia, is vitæ genere & temperamento velificantibus, facile accumulatur, nullibi ius, quam in capacibus & numeroſis Venæ Portæ ramificationibus, in abdo-

mine aggeri poterit: Venus nimis culta, ut & ſuccuſſoria corporis exercitatio, vectionem in equo aut curru inprimis ſub ſole fervido, item alimenta vel medi menta inteſtinum rectum ſtimulantia, maiorem ſanguinis ad hæmorrhoides af xum neceſſario invitant: Accedit plerumque ætati huic non modo lauta diæta thoram ingenerans, ſed etiam calida, ſpirituoſa, affectibus indulgens, ſanguin in orgaſmum nimium conjiciens: Accedit quoque ſæpius vita ſedentaria, difficil ſanguinis per ſyſtema Venæ Portæ circulum reddens: Concurrit etiam ſæpe mal Hypochondriacum motus periſtaltici inteſtinorum ſegnitie, viſcerum abdominis farctu, acidis primarum viarum impuritatibus & flatibus, ac frequenter intercurr tibus ſpaſmorum in abdomine ſtricturis, alvoque dura, ſtipatum: Sæpe, licet rius attendatur, inteſtinorum ariditas ſeu ſiccitas peccat, tum ob robur viſcer ætati conſiſtenti competens, tum ob tranſpirationem uberiorem, & maxime ob ma calidum, quo in caſu omne fere humidum, demonſtrante Sanctorio, ex int nis in vaſa lactea impellitur, atque in ſecretoria ſubcutanea fertur, quæ quo plu mulgentur per diaphoreſin largam, eo maior liquidi in eadem influxus fit; u neceſſario inteſtina ſufficienti ſuo humido orbantur, atque fæces indurantur, qu craſſis & inprimis in angulo a colo & recto formato ſæpe hærentes, vaſa ibi ſita de premunt, unde ſangvis aſcendere non potens ea nimis diſtendit, ut ubi mino reſiſtentia, ſc. in ano aperiantur; Deinde attendi meretur quod nuſpiam in toto pore ſegnior ſit ſanguinis circulus ac in abdomine, & maxime in vaſis intra pe ſitis, ob ſitum ſuum laxiorem & abſentiam muſculorum contiguorum, in ſpeci ro in vena hæmorrhoidali ob ſitum eius perpendicularem; unde nullibi fac quam in hac regione ſanguis accumulatur, reſtagnat, imo etiam retrorſum, qu am in ramis Venæ Portæ valvulæ deſunt, pelli poteſt, inprimis ſi harum par ob diſpoſitionem *hæreditariam* vel *acquiſitam* atonia p. n. facile infarctum ad tens conſpiret. Dum igitur ſanguis in vaſis hæmorrhoidalibus, ſufficiente e re deſtitutis, conſequenter impetui & oppletioni reſiſtere impotentibus, ob h tis, lienis, & Venæ Portæ infarctum, & turbas hinc inde ſpaſticas, nec non ob prium ſæpe lentorem & ſpiſſitudinem, aut etiam ſcybalorum preſſionem, prog nequit; & dum lege jugis circuli novus ſemper a tergo ſanguis, & quidem raro cum impetu orgaſtico per calida, ſpirituoſa, affectus, &c. concitatus af neceſſario accumulabitur, & *vaſcula lateralia*, quæ alias non niſi lympham ad tunt, diſtendet; unde haud mirum eſt eum minori etiam accedente ſtimulo niſu excretionis alvinæ, aut tranſitu fæcum induraturum, apertis oſculis vaſcul diſtentorum, extra vaſa & anum excerni, donec illa, onere aggeſti ſangvinis d to, ſuo ſe elatere contrahant & claudant. Quoad nova aggeſtio in vaſa jam dilatata, facilius deponenda eandem aperiat ſcenam. Quo plures ergo & qu hementiores ex dictis cauſis concurrunt, eo facilius hic fluxus naſci poteſt.

§. LXXV. Ex præmiſſis iam clare intelliguntur in fluxu hæmorrhoidum cauſarum claſſes, ſc. plethoram & orgaſmum generantes, ſanguinem ſuperf

loca hæmorrhoidalia utpote minus reſiſtentia determinantes, & vaſorum hæmorr-
idalium ad recipiendum & excernendum aptitudines: conſequenter *anamneſis, dia-
oſis & prognoſis*: indicationes therapeuticæ: atque etiam difficultas eum tollendi. E-
idem ſi ope medica vaſis hæmorrhoidalibus, & toti VenæPortæ, tonus debitus reſti-
, eorum & viſcerum infarctus perfecte tolli, vegetus, æquabilis tamen ac proportiona-
, ſanguinis per illa circulus reſtitui, & ſanguis ſuperfluus affluens citra incommodum
 derivari poſſet, & cauſæ tam *proximæ* quam *remotiores* recenſitæ diligenter evi-
entur; facile ſane hic fluxus ſua ſponte emaneret, vel etiam citra præjudicium ſiſti
ſet. Verum hoc opus hic labor eſt turbatum ſemel per ſyſtema Venæ Portæ & viſce-
abdominis ſanguinis, inprimis craſſi, liquido ſuo orbati, atrabilarii Veteribus dicti,
hypochondria neceſſitate mechanica determinati & contumaces infarctus cauſantis,
culum ſuo teſtituere vigori; & diſpoſitionem quacunq; de cauſa ſolidis inductam per-
are, præſertim cum raro hæmorrhoidarii conſilia medica obſervare ſoleant. Ideo
eſſitas omnino incumbit fluxum hunc alias moleſtum & præternaturalem, in iis ma-
e ſubiectis ubi temperamentum, vitæ genus, diſpoſitioque ſvadent, conſervare, mo-
ari, imo deficientem promovere; minime vero præpoſtera adſtrictione ſuſpendere;
iocinium enim anatomico-mechanicum facile prævidet, & *experientia* confirmat,
 maiorem inde infarctum & ominoſam ſanguinis ad alia loca regurgitationem ſub-
i, & amplam plurimorum pathematum portam apertum iri.

§. LXXVI. Hac ergo vel ſimili ratione negotium hæmorrhoidale per *cauſas* ſuas
ra *efficientes* & influxum in illud habentes, & tam ad *indicationum* quam *indica-
m* inventionem ducentes, explicatum, longe clarius intelligitur & verius demon-
ur; quam ſi dicatur: *Anima* ſapienti ſuo ſenſu vitali in corpore excubans per omnes
es *plethoræ* imminutionem motibus variis *completis* vel *incompletis, congeſtoriis,
atoriis* &c. intendit, eamque in ætate puerili ſapienti *inventione* per nares; in ju-
li, mutato conſilio, per pulmones tentavit, imo ſæpe peregit; jam vero in virili
provide ſuſceptis *æſtimationibus* ſanguinem ſuperfluum ſapiente inventione ad hæ-
rhoides ex reliquo corpore, ſpaſmos paſſim præſertim vero in abdomine ea fini ſuſ-
ndo, *congerere* & per anum deplere allaborat, &c. Annon hæc a veritate ablu-
ipſe hæmorrhoidarius anima quantumvis ſapientiſſima præditus excuſſo diligen-
iæ conſcientiæ ſinu judicet? Sane eiusmodi multorum annorum, ſeu chronicæ, *in-
iones, æſtimationes* ac *inventiones*, operoſe conquiſitæ, & adeo prætenſa certitudi-
 ſerie, quaſi inter Medicum ordinantem & providum illum ſenſum vitalem collo-
interceſſiſſent familiariſſima, ordinatæ, & animæ inſciæ & invitæ attributæ; non
peculationes hypotheticæ liberaliter accumulatæ ſunt. Et affectus certis ætatibus
liares, nulli non Medico diligenter attendendi, ex longe alio fonte deduci debent.
X.

§. LXXVII. Quod ad *Mortem* attinet, ſi eius in morbis generationem ex *cauſarum
arum* & proximarum morbos lethales ingenerantium vehementia, aut deleteri
entia, partium vitalium immediata vel ſucceſſiva invaſione, læſione ac deſtructione,

&plenaria principum functionum ad vitam abſolute neceſſariarum abolitione &c. exp
cuero; ac demonſtravero quomodo & quod ex iis cauſis vita corporis neceſſario ceſſa
corporeque non jam amplius organi vice fungi valente ſeparationem animæ ſequi deb
iſſe. Non modo hac ratione mortem veritati conformius ſed & cuivis facilius inte
gendam deſcripſero, quam ſi dixero: Animam occaſione cauſæ materialis inimicæ
ſurrexiſſe quidem *motibus providis* ad eam debellandam, aſt aut deterritam fuiſſe a d
fficultatibus obviis, aut hæſitaſſe, aut cauſam occaſionalem juſto valentiorem æſtimaſ
adeoque de felici victoria deſperaſſe, vel exceſſive & cum damno militaſſe, aut vitam
terius adminiſtrandi tædio captam fuiſſe, aut vires ſucceſſu temporis per longam ſen
ctam amiſiſſe, ab adminiſtratione motuum vitalium ſe abſtraxiſſe, & quaſi aufugiſſe,
adeoque corpus immotum & mortuum remanſiſſe; hoc enim ſi aſſererem obſcurus
rem, fallerem & fallerer. Sane in ſapienti ſenectutis & eam neceſſario inſequentis m
tis deſcriptione *Eccleſiaſtes* Cap. XII. ita progreditur, ut poſt fractas corporis parti
& denique cordis vires & functiones, ſic demum animæ ſeparationem concludat.

§. LXXVIII. Jam etiam liquet quod in *Symptomatologia* diſtinctio ſymptomat
in *activa* & *paſſiva* minime locum habeat eo ſenſu, quo illa in gratiam ſenſus vitalis
fenditur; quaſi *illa* anima ſapienter produceret, *hæc* vero a noxa materiali pendere
Interim lubens agnoſco in morbis *ſymptomata neceſſaria* ſeu motus ſolidorum & fl
dorum augmenta a cauſæ morbificæ, vel medicamentorum quantitate vel qualitate p
ſice producta, quæ cauſam ſubigere & diſſipare vel eliminare poſſunt; item *non nece
ria*, quæ ſc. morbo præſenti ac individuo plane ſunt incongrua, & ne quidem *per ac
dens* poſſunt evadere ſalutaria, imo in exceſſu vel defectu ſolidorum ac fluidorum n
tum, vires, texturam ac craſin deſtruunt. Licet vero utraque ſint morboſa ac præter
turalia, interim *illa* ceu indicationi vitali & therapeuticæ, ac intentioni Artificis M
chanici cauſam per motus ſuperare omnino volentis reſpondentia, toleranda ac r
deranda; *hæc* vero profliganda eſſe ſtatuo. e. g. ſi improvida tranſpirationis ſuppre
ſpaſmus in peripheria corporis, & ſtagnatio humorum in extremis vaſculis, Febrim p
duxit, motuum & pulſuum febrilium heic haud ſuppreſſionem, ſed moderamen co
mendo; ſi vero ex ſola tendinis punctura impetuoſi motuum inſultus prævidentur,
ceu non neceſſarios, imo noxios, ſecurius anticipandos vel ſopiendos ſvadeo.

§. LXXIX.–LXXXVII. *Applicatio in Therapeuticis præcipue continetur.*

§. LXXIX. Quemadmodum phyſica corporis vita ex eius mecha
mo & cauſis phyſicis dependet; ita corpori vivo *ingeſta* & *applicata*
gotium eius vitale juvantia, alterantia aut deſtruentia, aer nempe,
bus, potus, medicamenta, venena, non niſi phyſice in illud agunt, &
rum operandi ratio ex principiis anatomicis, mechanicis, phyſicis & c
micis explicanda & demonſtranda eſt. Unde rurſus rationalis anatom
rum, mechanicorum, phyſicorum & chymicorum experimentorum f
neceſſitas patet. *Ingeſtorum* vero & applicatorum phyſica operandi ratio ex animæ
tus ſpontaneos producendi impotentia in præcedentibus demonſtrata proniſſime
dem ſequitur, obſervationibus tamen quibusdam illam illuſtrare juvat.

Quod enim *Aërem* attinet, velimus nolimus aër frigidus habitum corporis con-
git, fibras roborat earumque actionem in fluida auget; calidus vero rarefacit & ex-
lit fluida ac ſolida. Subitaneæ aëris mutationes manifeſto corporis imo & animi fun-
nes afficiunt, præſertim in debilioribus, ex morbo convaleſcentibus, item ita dictum
ndarium vivum ex gravi olim læſione in quodam membro perpeſſa habentibus, li-
is in cubiculum concluſis nihil conſtaret de tempeſtatis mutatione; quam tamen
licus Phyſicæ gnarus cum effectibus in illis ſubſecutis, ex phænomænis Barometri &c.
lligit. Sola ſæpe aëris inſalubris cum ſalubri commutatio graves tollit aut præcavet
bos. Viciſſitudines aëris circa æquinoctia manifeſtas corpori noſtro inferunt mu-
nes. Certi morbi in diverſo aëre & regione facilius, vel difficilius curantur. Ex
æquilibrii inter aërem internum & externum ſublatione corpus vivum inevitabiliter
i docent experimenta in Antlia adornata. Ex quibus luce meridiana clarius patet
us noſtrum ab aëre neutiquam iuxta lubitum & æſtimationem animæ, ſed pro ne-
ria phyſica eius operandi virtute affici.

Quod *Alimenta* attinet, corpus ſanum & purum, viſceribus chylopoeis & hæmato-
s integris, cæteris paribus, ab alimentis & potulentis laudabilibus citra omnem ani-
attentionem nutriri poteſt, imo reluctante licet illa in prægrandem ſæpe aqualicu-
aut proceritatem excreſcit; dum interim pygmæi fruſtra incrementum expectant. At
boſum & impurum, licet anima partes macie confectas nutriri & reſtitui anxie deſi-
t; nihilominus non modo ab iisdem non nutritur ſed etiam læditur. Unde Hippoc.
impura corpora quo plus nutriveris eo magis læſeris.

Fontes, ex quibus phyſica & mechanica medicaminum operandi ratio elici poteſt ac debet.

Quoad *Medicamenta* vero, ſequentia attendi merentur. Omnes cor-
s noſtri partes ſunt vaſculoſæ & canaliculoſæ, omnes vero canales flui-
iſe continent, & mediate vel immediate cum invicem & cum cordis
riculis communicationem habent; ergo medicamina ſanguini ad-
a actione cordis in canalibus ad quasvis partes deferri poſſunt. Ex
bro & ſpinali medulla ad omnes corporis partes abeunt nervi, nervi
cum invicem mediate vel immediate communicant & ſummam
invicem ratione ſuæ originis & integumentorum, quæ a cerebri integumentis acci-
t, nexum & conſenſum fovent; ergo vitioſa fibrarum oſcillatio per totum ſyſtema
orum propagari: & viciſſim virium ſumma in unam partem derivari poteſt; hinc
n nervo alicubi dimidiatim læſo mox viciniores, tum remotiores, inde meninges,
que cerebri actio & totum genus nervoſum affici poſſunt. Ergo præter partium *Me-*
iſmum & ſanguinis *circulum*, *conſenſus* partium iam Hippocrati notatus, per ratio-
m vero mechanicum ſubſidiis anatomicis inſtructum compluribus in phænomenis
e demonſtrandus, imo in S. S. eximie adumbratus 1. Cor. C. XII. v. 26. maximam
ledicina rationali meretur conſiderationem; inde enim fit quod nervis certo in loco
applicata bene vel male affectis, mox per conſenſum vicinæ, imo pro ratione affe-
nis & partis affectæ univerſum ſæpe eorum ſyſtema ſimiliter afficiatur. vid. Excell.
D. HOFFMANNI Medic. Syſtem. Tom. III. Sect. I. Cap. V. Item Cl. *Rega de Con-*

ſenſu partium corporis humani. Maxime vero Ventriculi & primarum viarum cum r liquis partibus *conſenſus* attendi meretur; ventriculo enim ſucceſſive vel repente lax to, debilitato, narcoſi affecto, aliæ quoque partes inprimis caput ſimiliter afficiuntu & viciſſim roborato vel ſtimulato illo, ſucceſſive aut repente multæ aliæ partes paria e periuntur; hinc analepticum ſtimulans parturienti agonizanti propinatum priuſqua lege circuli ad uterum feratur, evadit ecbolicum. Medicamina alia agunt in ſolida p mario, alia in fluida; interim vix ac ne vix quidem datur medicamen in ſolida age quin ſimul agat in fluida, & viciſſim; ſive enim eius ſit illud indolis & ita dirigatur a c culo ſanguinis vel externa applicatione ad certam partem, ut in huius ſolida vel flui principaliter agat, notabilem in aliis effectum non exſerendo; ſive tale ſit, qod æqua agat in omnes partes aut ſolidas aut fluidas, conſequenter etiam in partem certam, malum ſingulare hæret: patet tamen attendenti, quod dum in ſolidas agit partes, n ceſſario quoque agat in fluidas, & viciſſim. Corpora quælibet, adeoque etiam medi mina ultra omnem imaginationis noſtræ vim ſunt diviſibilia in particulas ſtupendæ e guitatis, his tamen virtutes totius retinentibus, unde haud mirum eſt medicamina p va ſæpe doſi data magnos præſtare effectus, e.g. Vitrum Antim. plurimis vicibus vin virtute emetica imbuere poteſt, vix tamen pondere minuitur; Emplaſtra purgantia f ta operatione pondus ſuum athuc retinent; Odorifera amplam ſæpe atmoſphæram ci notabilem ponderis iacturam effluviis ſuis ſic ſatis diu imbuunt; Tincturæ & extract nes variæ Chymicorum idem teſtantur. Fauces, pulmones, cor, muſculi intercoſtales, V triculus, diaphragma, meſenterium, teſte Williſio nervos ab eadem origine habent; F ci bus ergo ſola pluma irritatis facile *vomitus* fit & partes dictæ convelluntur; ſola ead plumula irritatis naribus, mox *ſternutationes* cum tot muſculorum concuſſione, ſali lachrymarum, effuſione, *invita anima* ſuboriuntur; quod ſi igitur a levi quodam n tu *externo* pure mechanico tanta corpori noſtro inferri queat mutatio, quanta quæſ quam varia non inferetur? ſi ab *intra* ad nervos appellant & applicentur particulæ dicaminum activæ, prout nempe illi plus minus, ſunt nudi vel tremuli, ab origine diſtant, cum aliis communicant, & prout ad diverſas glandulas, emunctoria, &c. t dunt. Sola ſæpe externa & mere mechanica corporis tractatio motus eius vitales nondum plenaria ſolidorum & fluidorum quies adfuerit, reſtituit, uti id experientia ſemel docuit in caſibus tragicis v. g. recenter ſtrangulatis, aquæ ſubmerſis, &c. item l thymicis, ſyncopticis, infantibus recenter natis vix aliqua vitæ indicia exhibenti In morbis malignis ſumma cum virium proſtratione ſtipatis, ſola ſæpe horizontalis poris collocatio, & ſollicita *erecti* eius *ſitus* evitatio inſtantem præcavet mortem; q obſervationem practicam Celeb. FRID. HOFFMANNVS paſſim ſerio inculcavit; e contra ubi in acutis pulſus eſt fortis & ſanguis impetuoſo flumine ad caput pellitur rectior huius ſitus affluxum eius per arterias remorando & refluxum per venas facilita ſaluti velificatur. Vectio in equo aut curru affectus quosdam chronicos per motum cuſſionis pure mechanicum perſanat. Plura medicamina ſunt quæ diverſimode agun diverſa eorum ſolummodo per regimen externum aut ab intra *extrorſum*, aut ab

rorſum facta determinatione phyſica. Plura ſunt medicamina, quorum effectus tam in rpore noſtro, quam extra illud idem eſt, manifeſto indicio ea nonniſi phyſice ope-i: ſic olea blanda & aquæ tepidæ carnes ſiccas emolliunt, & idem quoque efficiunt cor-ri noſtro applicata: acida lac coagulant, etiam chylo & lymphæ in nobis coagulum lucunt: pinguia, mucilaginoſa, variæ figuræ pulveres involvunt, ita etiam venena ſtica acria in ventriculum delata involvendo, hujus latera ab eorum ſpiculis defen-nt: alcalia tam in corpore noſtro, quam extra illud viſcidum obvium reſolvunt, &c. nique, ne plura dicam, *Fluida* corporis noſtri ſeu augeamus ſeu minuamus, derivemus ellamus, diluamus, diſſolvamus, alteremus, promoveamus; *Solida* vero ſeu adſtrin-nus, ſeu aperiamus, relaxemus, eorumque motum ſiveſtimulemus, augeamus, ſive nuamus, ſopiamus, determinemus, &c. hæc ſane omnia per cauſas ſolummodo *phyſi-mechanice* peraguntur.

§. LXXX. Expræmiſſis igitur & ſimilibus aliis jam tacendis fontibus *phyſica* cor-i vivo Ingeſtorum & Applicatorum operandi *ratio* facile a quovis rerum anatomica-n & mechanicarum gnaro concludenda non modo clare patere poteſt; ſed etiam cui-attendenti ex talibus fontibus explicata & enarrata clarum & ſufficientem conceptum enerant. Dum vero e contra in Hypotheſi §. V. phyſica operandi ratio *Ingeſtis* & in cie *medicamentis* abjudicatur, & in gratiam animati principii ſollicite diſtinguitur; r *effectum* eorum qualemcunque *phyſicum*, & *medicum* hoc eſt *moralem* eorum ap-cationem & directionem ſapientem; ſtatuiturque, quod licet interdum medicaminum oni aliquid mechanici ſubſit, illud tamen tanti non eſſet momenti, quin tunc quoque næ *ſynergia* & *directorium* primas teneret; plerumque autem præcipue & primario dicamina ſaltem *occaſionales* effectuum cauſæ forent. Ita ut eorum occaſione ſenſus lis afficiatur, unde anima mox aut refocillatur adeoque motus vegete adminiſtrat; aut itur, unde deterrita vel in averſationem quaſi conjecta v. g. occaſione opii exhibiti; tus intermittit; aut ad certos motus præſtandos invitata inſurgit & pro ſua *morali* ac vida cauſæ, morbi, & medicaminum, *æſtimatione* varios ſuſcipit motus, & pro ſalute oris *interne* militat; interdum quoque remedia longe ad alium effectum quam cui ndole ſua reſpondere debebant pro ſuo *fine* dirigit; interdum vero alii operi incum-s illa plane non attendit & ſine notabili effectu dimittit, &c. Hæc ſane ſumme obſcu-nec veroſimilia ſunt, nec unquam generi humano contra ejus conſcientiam perſuade-tur; multo minus Medicis & Philoſophis rationalibus talia, quæ *fidem* & quidem *am* in rebus naturalibus exigunt, demonſtrabuntur; nec facile is, qui breves & juſtos ltatis animæ ſuæ limites agnovit, admittet, quaſi Conditor vires & effectus medica-num mortalibus ægris conceſſorum ab æſtimatione & arbitrio ejus finito ſuſpendiſſet. etur quoque hac ratione generi humano unicum medicamentum ſuffeciſſe, & indu-m præſtantiſſimorum Medicorum efficacibus remediis inveniendis occupatam ina-fuiſſe & fore; anima enim occaſione unius remedii pro lubitu quosvis motus ſuſci-vel negligere, vel mitiora pro efficacibus: & contra, æſtimare poterat.

§. LXXXI. Necquicquam vero phyſica & mechanica medicami- *Rationes, qui-*

bus phyſica medicaminum operandi ratio negatur, diluuntur.

num operandi ratio in dubium vocatur, moralis autem & occaſional adſtruitur exinde, quod ea in cadaver non agant; Medicus enim ration lis motus ſolidorum & fluidorum vitales penitus jam ſublatos produce re nunquam ſuſtinet, ſed ſaltem aſſerit, illos athuc præſentes a medicam nibus applicatis tanquam inſtrumentis mechanicis, phyſice & revera e ficienter affici, alterari, augeri, minui, &c. poſſe, absque interna principii cuju dam animati cauſalitate, ſeu provida æſtimatione & applicatione. Corpus ergo nc mortuum ſed vivum pro ſuo ſuorumque medicaminum objecto aſſumit; cujus v ro vitam non in obſcuro quodam ac precario, ſed evidenti, principio collocat, mo nempe ſolidorum ſyſtolico & diaſtolico, atque fluidorum progreſſivo & circulari, q præſente ſatis intelligit mutationes & effectus, quos medicamina in ſolidis vel fluic productura ſunt.

Putatur porro quod ſi medicamina ratione ſuæ figuræ mechanice agerent, tum *cacochymia* fluidorum tanta in proportione deberent ea propinari, ut ſingulæ medicam num *particulæ* ſingulis cacochymiæ particulis reſponderent. Verum Medicinæ, prout hodie per ratiocinium mechanicum colitur, indigne imputatur, quaſi illa in Thera ſaltem circa materiam verſaretur, & in ſpecie particulas varie figuratas, quæ corpuſcu ris potius Philoſophiæ objecta ſunt, & earum numerum attenderet; cum maxime inprimis motus ſolidorum & fluidorum *vitales* & *vires conſervantes* atque *ſecretori excretorios, depuratorios*, ad quos præcipuus curandi ſcopus reſpicere debet, attendit, pr movet ac moderatur etiam tunc, dum vel maxime correctio indicatur *cacochymiæ*, cu generalem quidem conceptum habere, non vero *atomorum* ejus & figurarum calcul ducere jubet; ſalvis enim *motibus* illis, ſalvus quoque erit ſucceſſus medicaminum ind cacochymiæ oppoſitorum, quæ quia ſub motibus ſolidorum & fluidorum quieſcere n quit, citius corrigetur, ſecernetur & excernetur, quam ut ſingulis eius atomis iam ab dole humorum ſanorum plane alienis nec cum his in gratiam redire volentibus, ſingu medicaminis propinati particulæ opponi potuiſſent aut debuiſſent. Porro quia medi mina in ſolida agentia agunt quoque in fluida, non ſemper requiritur ut alterantia ma doſi propinentur, cum parvis ſæpe doſibus activioris remedii, fibrarum & vaſorum n tum ac vigorem eousque promovere poſſimus ut fluidorum in illis latorum ſufficiens teratio, reſolutio ac ſecretio ſequatur, niſi nimia ſpiſſitudo obſtet, ubi copioſa diluenti mul combinanda forent. Deinde quoniam *ventriculus* ſanus nutritionis & ſanitatis p muſcondus eſt, eo vero læſo officina complurium morborum evadit, hinc eo repurg & roborato optatus ſæpe ſequetur effectus, etſi non adeo ſollicite alterantia ad humor maſſam dirigantur; ſucciſa enim mali radice & ſublata minera ac fomite ex primis v non amplius ad humores advehentur impuritates, quæ vero in eos iam translatæ ſu niſi nimiæ ſint, facile & ſponte per excretoria ſua ſecedent.

Imaginatio & credulitas patientis multum quidem ſæpe contribuit ad tranquill vel inquietum animi ſtatum, quem ex lege unionis ſimilis quoque ſæpe corporis ſta excipit, & inde remediorum applicatorum virtus ſæpe augetur, minuitur, alteratur; q

Quod ad curationes ita dictas ſympatheticas, archæales, mumiales &c. attinet, cquid in illis absque incantamentis contingit, id viciſſim haud raro ægrotantium cre- itati ac imaginationi debetur. Inde vero contra phyſicam remediorum operandi ra- iem rurſus nihil concludi poteſt; aut vero phyſicæ ſæpe ſubſunt rationes, & ſi non per cuivis obviæ, ſed quæ ideo ſequela foret? alicuius remedii operandi rationem non ſpicio, ergo non illud ſed anima occaſione illius operatur. Ita cum mortalibus com- atum eſt ut omnium phænomenon rationem ob circumſcriptos intellectus & ſenſu- limites ac experimentorum defectus perſpicere nequeant. Unde Medicus rationalis nium remediorum *principia prima* & operandi *modum* explicandi ſcientiam haud ar- anter ſibi præſumet, aut ſubtiliſſimos intrinſecos principiorum activorum, in reme- ,quæ omnem ſenſum & phyſica chymicaque tentamina eludunt, mechaniſmos teme- eterminabit; licet in iis modeſte & probabiliter determinandis analogia eorum, quæ ſa & eorum operandi ratio clariſſime cognoſcuntur, ſevero iudicii ratiocinio funda- itum ſubminiſtrent.

Denique mechanico medicaminum operandi modo nihil præiudicat, quod illa ſemper unum eundemque edant effectum; hoc enim non *Medico* rationali ſed *em- co* mirum videbitur, qui non attendit *naturam a natura, corpus a corpore differre*, uti poc. monuit; ſiquidem non ſingulorum corporum ægrotantium omni tempore & eadem eſt conditio, ſed hæc quoad ætatem, ſexum, clima, anni tempeſtatem, vitæ ge- ,morbos prægreſſos, variam primarum viarum conſtitutionem, ſtatum nervorum, ir, teneritudinem, hæreditariam vel acquiſitam diſpoſitionem & labem, affectus fa- iares, aſſvefactionem, idioſyncraſiam, temperamenta, educationem, &c. non modo iverſis corporibus, ſed etiam diverſo tempore in iisdem, diverſa eſſe poteſt & ſolet, remediorum vires adeo diverſimode determinare ſæpe poteſt. Alias ſi omnium ho- ium corpora exacte in omnibus circumſtantiis convenirent, nullum eſt dubium quin licaminum idem ſemper effectus foret. Prout ergo phyſica ignis virtus negari aut de- oriæ cuiusdam inconſtantiæ argui exinde nequit, quod corpora quaedam emolliat, edam vero induret; in illo enim idem ſemper eſt modus agendi, ſed diverſitatis ho- phaenomenon ratio in corporum horum diverſa habitudine latet: ita medicamina dem naturam & agendi normam, quam iis natura praeſcripſit, conſtanter obſervant; ſa ergo diverſitatis effectuum ſenſibilium in diverſa corporis habitudine quaerenda e. g. Diaphoreticum ſanguinem reſolvens & ad peripheriam promovens ſi corpori in frigido conſtituto exhibeatur, & non diaphoreſis ſed diureſis inde ſequatur, non il- ſed Artifex minus attentus & corporis ſtatus externus accuſabitur, illud enim humo- reſolvendi & commovendi virtutem exſeruit; ſed frigus humores a peripheria in- ſum determinando effecit, ut materia ſudoris per diureſin ſecederet. Ex diverſitate effectuum, qui eorundem medicaminum applicationem ſæpe ſequuntur nihil ali- quam aurea hæc regula inferri debet: Quod Medicus non tantum virtutem & prin- inſita inſtrumentorum ſuorum, ſed maxime etiam individui, cui ea applicat, ſta- bitudinem ſollicite quantum pote cognoſcat; & perſuaſum ſibi habeat quod me-

dicaminum effectus ſenſibiles *relationibus* & circumſtantiis corporum quibus exhibenti nitantur: ſeu, quod eorum vires non unice a ſphæra *activitatis* ſuæ; ſed maxime a mo *receptivitatis*, ut ſcholæ loquuntur, dependeant. Idque ob conditionem corporum v riam antea dictam. Sic Abſorbentium uſus præſente acido in primis viis prodeſt, abſc autem eo, nullus aut noxius eſſe poteſt. Purgantia nimis acria, quorum virtus in ſubtil ſimis & volatiliſſimis particulis reſidet, in corporibus frigidis & humidis catharctica ſine notabili damno afferre poſſunt opem; ſed ſi ſiccis, calidis, atrabilariis, & larga di phoreſi gaudentibus dentur, vix ſperata purgatio ſuccedet; ſed robore viſcerum per lact vaſa in reliquum corpus translatæ ejuſmodi particulæ ſudorem, anxietates, imo aliqua do acrimonia ſua cauſtica exanthemata creare valent. Uti hoc non latet peritos, qui in talia vel Hiſpania Medicinam faciunt, & longe felicius catharſin per laxantia, quam pu gantia procurant.

§. LXXXII. - LXXXIV. Notio Naturæ Humanæ diſtincte explicatur.

§. LXXXII. In reddendis effectuum in corpore noſtro obviorum tionibus provocare ad *Naturam*, eam ubique crepare, illi bonitatem, ſa entiam, inventiones, deliberationes, &c. adſcribere, nihil niſi ignorantiæ obſcuritatis tegendæ *aſylum* eſt, ſi id per eam intelligatur, quod nec cl concipi, explicari, neque demonſtrari poteſt. Non quidem Veterum q rumvis de *Anima* & *Natura* hominis conceptus laudaverim; ex pleroru que tamen monumentis ſatis patet, quod per utriusque *eſſentiam* ac *effect* diverſum quid indigitare voluerint. Præterquam enim quod per naturam corporis no ejus eſſentiam vel qualitates eſſentiales ſæpiſſime exprimebant: per animam intellectu *liberarum* actionum principium ac fontem; per naturam vero virtutem quandam cor ream *neceſſaria* ratione agentem intellexerunt. *Cal. Aurelianus l. I. de Paſſionib. acut.* n minit Aſclepiadis, quod is animam cætum ſenſuum ſalutaverit, & dixerit in corpore n ſtro omnia fieri neceſſitate, & naturam nihil aliud eſſe quam corpus vel ejus motum, naturam non ſolum prodeſſe ſed etiam nocere. *Hippoc.* naturam intelligentiæ expert nominavit. Nec Veteres animam morborum medicatricem dixerunt, uti ſæpe idem natura prædicarunt. Neque poteſt præſumi eos adeo rudes & obſcuritatis ſtudioſos fui ut, ſi *anima rationalis* & *natura* idem illis fuiſſet, non potius animæ, quam naturæ t minum uſurpaſſent; cum ille clarior, hic vero multiplicis ſignificatus, litis & obſcurit feraciſſimus eſſet. Imo juxta *Ariſtotelem* animus humanus non eſt natura *Lib. I. de Pa Anim. Cap. I.* Neque reſpectu corporis ſalvari poteſt obſcura ejusdem *Naturæ* definitio; ea ita explicetur, quod *ſit principium inſitum motus & quietis a neceſſaria cauſarum ſe p:n ſens.* Sæpe quidem Veteres effectus ſapientes v. g. quod *viam in morbis inveniat*, naturæ adſcripſerunt; verum eopſe aut ejus qui naturam creavit ſapientiam admirabant aut ſtylo rhetorico indulgebant, aut plerumque phyſicam motuum ſpontaneorum ra nem innuere volebant, quam obſure ſuſpicabantur & animadvertebant; ſed pro rati ſui ævi nondum clare explicare poterant. Quanto vero magis Veterum obſcuritati c donandum, tanto minus ferendus eſt error recentiorum, animam rationalem cum na ra corporis vivi confundentium. *Helmontius* & conſimiles Archeum vel principi animatum motibus ſpontaneis precario, temere ac tumide præficientes, merito paſſim pu arunt; illos tamen validiſſimum ab intima animæ *conſcientia reflexa* depromtum gumentum §. XLII. non adeo premit, ac Hypotheſin. §. V. illi enim ſufficientibus exp mentorum anatomicorum, mechanicorum ac phyſicorum ſubſidiis athuc deſtituti; m erunt motuum ſpontaneorum rationem *diſtincto* cuidam principio animato, quam *animæ rationali*, contra propriam conſcientiam, temere attribuere. Si ergo in Hom

naturam, *principium actionis & paſſionis* intelligere placet, cum diſtinctione omnino ad evitandam confuſionem procedendum eſt §. VII. Schol. Per *naturam* igitur *animæ* intelligo ejus facultatem intelligendi & libere volendi perennem actuoſam; per naturam *hominis* ſeu totius compoſiti, phyſicam animæ cum corpore unionem; per naturam vero *corporis vivi*, ejus mechaniſmum vivum, ſeu vitam corpoream cum phyſicis ejus cauſis, ...bus, & effectibus. Eximia & laudatiſſima eſt naturæ acceptio apud Celeb. Medicos ...denhamium ſc. & *Baglivium*, ille quidem Opuſc. p. m. 158. ait: *Ego quotiescunque ...ram nomino toties cauſarum naturalium complexum quendam ſignificari volo - - per... ac automata non pro ſuo ſed Artificis conſilio moventur.* Similiter hic Prax. Med. l. ... I. ait, *Ego naturæ nomine non intelligo ſapiens quoddam phantaſma quacunque va... & conſilio ſingula dirigens, ſed complexum quendam generalem cauſarum naturalium, ... licet conſilio deſtituantur effectus tamen ſuos pariunt juxta leges a ſummo Conditore ...itas, atque ita ordinate ut quaſi ſummo conſilio regi videantur.*

§ LXXXIII. Data ſic rationali vocis *naturæ notione* & explicatione, licebit ei effe... attribuere, eaque tanquam recepto ab omnibus termino uti compendii gratia, dum v. ...ec animus nec tempus eſt cauſarum ad determinatum aliquem ſanitatis vel morbi effe... ...n concurrentium ſeriem, complexum, vires ac proprietates ſpecialiſſime ediſſerere. ...deo nemo ex Hypotheſi §. V. habeat rationem nobis exprobrandi vel ſibi adulandi, ... ſi per naturam, ſi interdum eam nominamus, animatum ſuum principium intelligere ...eremur, nihil enim minus ac illud intendimus. Licet vero terminos diverſis diverſo... ...conceptibus expoſitos prudentius ac rarius uſurpandos eſſe putem; interim ſi in ſtatu ... de alicujus corpore *bonam naturam* prædicarem, nihil aliud per eam intelligerem, ...m quod in illo ea ſit ſolidorum & fluidorum conditio, mutuaque proportio; ut functi... ...s omnes & ſe- excretionesque libere, vegete ac expedite ſuccedere poſſint, nec neceſ... ...t eas facile turbari vel deſtrui. Et viciſſim ſi in ſtatu p. n. morbum a *natura ſuperatum* dicerem, eopſe indigitarem, eum ſtatum vigorem & vires adfuiſſe, præſertim princi... ...s organis & functionibus ſpontaneis, ſc. *cordi* ac *circulo* ſanguinis, *cerebro* ac *influxui* ...ituum in partes nervoſas, atque *pulmonibus* & *reſpirationi*; ut hæc licet a cauſa morbi... affici & turbari, haud tamen penitus deſtrui, potuerint. Quin imo hæ eædem functio... ſeu *vitæ* corporeæ *vires* perdurantes & ſuperſtites, ſenſim ſenſimque cauſam ſupera... ...nt, motu ſuo ſubegerint, e loco dimoverint, ad excretionem quoque, ſi ea fuit illius ...oles ac habitudo, phyſice diſpoſuerint, & vel ſponte vel medicina adjutæ foras elimi... ...erint. Et in hoc decantata illa *naturæ autocratia* ac *virtus medicatrix* conſiſtit, quam ...dicus *excedentem* compeſcit, *languentem* excitat, *ordinatam* vero *moderatur* & imita... Licebit quoque interdum in difficillimo aliquo phænomeno naturam, ad generalem ...ceptum deſignandum, allegare tantiſper donec experimenta anatomica nodum ſol... ...t, v. g. dum modus & viæ mirabilis cujusdam metaſtaſeos criticæ vix dum hariolando ...ribi queunt. Jam vero concludo, quod ſi corpus noſtrum ex morbis absque medicina ...rdum eluctetur, non hoc provido cuidam principio animato intus in nobis contra cau... ... morbi militanti, deque ea triumphanti; ſed Conditoris adorandi Sapientiæ ac provi... ...tiæ adſcribendum ſit, qui tam in oeconomia *Gratiæ* quam etiam *Naturæ* bonum e ma... ...apienter educere novit, & ita corporis noſtri mechaniſmum adornavit ac inſtruxit, ut ...a morbus unus nonnunquam medicina alterius eſſe poſſit, & ſæpe *motus morboſi* a ...ſa morbifica phyſica producti & exacerbati; eandem viciſſim ſub hac exacerbatione ...igant, diſcutiant, corrigant; etiam ſi ejus & viarum aptitudo adſit expellant. Id vero ...yſice fieri ratiocinium anatomico - mechanicum compluribus in caſibus facile demon...

ſtrare valet. Ex his jam æquus lector judicabit, 1) annon injuria foret, Medicum Sententiæ §. III. addictum contemptorem & perſecutorem *naturæ* appellitare, eo quod *naturam* corporis vivi ejusque phænomena *naturalia* per cauſas *naturales & phyſicas* potius explicare malit; quam per *methaphyſicam ſpeculationem* ſeu abſtracti & abſtruſi plane ſenſi vitalis, militantis, luctantis, animoſe inſurgentis, interdum plane concitati & furentis, ſæpe etiam ſtupefacti; ceſſantis, trepidantis, ſe abſtrahentis & quaſi aufugientis actus; aut archæorum Helmontianorum velitationes facilius a Comico quam Medico præfigurandas? 2) Annon eidem Medico, ut pote *naturam* & ejus phænomena per cauſas *naturales*, adeoque *naturaliter* neceſſarias & *conſtantes* explicanti; magis neceſſum & utile ſit naturam cum omnibus ſuis effectibus & mutationibus ſeduſq rimari, obſervare, addiſcere ac imitari; quam ei, qui mox in limine Medicinæ principium quoddam animatum adeoque *liberum* omni momento *mutabile* & deſultorium in ideis ſuis conceptum aſſumſit, & in negotium vitale invexit ac præfecit?

§. LXXXIV. Quandoquidem vita, ſanitas, morbusque & eorum effectus non ex lubitu aut tumultuaria quadam mox *exceſſiva* mox *remiſſiva* principii cujusdam animati æſtimatione, & tyrannide; ſed ex cauſis phyſicis, motuumque, microcoſmicorum legibus dependeant, & modo decenti, ſtatuique ſolidorum & fluidorum præſenti congruo peragantur. Ide patet *Medicinam rationalem* facturo nihil magis neceſſarium eſſe, quam accuratam in corpore humano ſtatus tam naturalis quam p. n. *cognitionem hiſtoricam* multiplice veterum æque ac recentiorum obſervatione fideliter conſignatam & per cauſas ſuas manifeſtas phyſicas recta ratione explicatam ac ſuffultam familiariſſimam ſibi reddere. Status ſiquidem *ſanus* perfecte cognitus eſt norma & *Cynoſura* Medici, juxta quam non modo intelligit, quomodo Hygieine ac Prophylaxis ordinari debeat ſed etiam præſente affectione morboſa, conditionem requiſiti ad ſanitatem neceſſarii abſentem, vel illi contrariam præſentem, facile detegere poteſt; & deinde in Therapia cum cæca empiria non tumultuatur, ſed rationaliter in eo deſudat, ut ſtatum p. n. ad progreſſum naturalem individuo morbido proprium decenter reducere queat, *Hiſtoria* ſtatus *p. n.* in ſingulis morbis multa veterum obſervatione locupletata, aſt induſtria recentiorum, Anatomia, Mechanica Phyſicaque explicationi ac demonſtrationi filum & fundamentum porrigentibus, accuratius explicata, exacte cognita, Medicum ſapientem facit ut *anamneſin*, *diagnoſin* & *prognoſin* feliciter invenire, morbumque præſentem arte humana ſuperandum *cito*, *tuto*, *jucundeque* congruis auxiliis tollere; & ſic rationalis Therapeutæ partes cum ſummo proximi ſui commodo implere queat.

§. LXXXIV. LXXXVII. Practici Clinici rationalis idea deſcribitur.

§. LXXXV. Quoniam *diverſi eorundem* medicaminum effectus non ex morali principii cuiusdam animati æſtimatione, ſed ex *diverſa* corporum, quibus illa applicantur habitudine § LXXXI. explicari debent, ideo proxime neceſſarium eſt ut rationalem Medicinam facturus non modo *Therapia generali*, ſed etiam *individuali*, ſeu cuiusvis individui ægrotantis naturæ accommodata, inſtructus eſſe debeat. Deinde non modo a *priori* per examina chymica, ſed maxime etiam a *poſteriori* per multiplicem ac ſolertem experientiam, & providam in diverſis ſubiectis ac circumſtantiis applicationem, remediorum quibus utitur, principia, vires, modumque agendi ſollicite cognoſcat. *Empiricorum* turba ea temeritate artem facit, ac ſi omnibus corporibus ſemper & ubique eadem conditio ac habitudo, & medicaminum effectus ſemper iidem ſeu *abſoluti* forent. Imo quibusvi fere hominibus extra profeſſionem Medicinæ rationalis conſtitutis ea vulgo, dolenda ſane nec facile eradicanda, ſedit opinio, quaſi remediorum virtus per propriam experientiam

alienam traditionem ſemel atque alias obſervata, *abſoluta* foret; unde ſæpius dum ea vel præcipiti quadam juvandi intentione aliis aut ſibi, nullo ad cauſas morborum & diam ægrotantium rationem habito reſpectu applicant, officioſum errorem funeſto ſericyus tegendum tumulo committunt. At vero Medicus *rationali Theoria & Therapia* uctus omnes conditiones ad vitam & ſanitatem requiſitas intelligit, unde defectum ea ex morbo præſente cognito perſpicit, & ex intellecto defectu inde morbi neceſſario ſequentis indolem judicat & æſtimat, etiam in caſu hactenus inviſo vel inaudito non erat aut præceps ruit; ſed memor moniti Galenici quod Medicina *perpetuum ſit juum*, ex analogia obſervatorum & cognitorum antehac, ſalutariter deliberat. Firmas r ac rationales format *indicationes*, juxta quas *indicata* ſeu remedia ſelecta, pauca, icua, & a priori quantumpote, & a poſteriori per fidelem experientiam clinicam ſtivo uſu cognita ita deligit, & præparat, eaque ſerie ac doſi ordinat; prout cauſæ bi, ſymptomata (quorum leviora minus attendit, utpote ſuperatis cauſis ſponte evantia) urgentia & vitæ periculoſa, individui ægrotantis natura, morbi initium, increum, acme, declinatio, effectus ſecundarii metuendi, & cætera quæ ægrum circumſingula ſevero ſcrutinio indaganda, ſvadent: *εὐκαιρίαν* therapeuticam ſeu opportu- medendi tempus minime negligit; pharmaca non facile & deſultorie mutat; impom curæ palliativæ defugit; valentiora, heroica dicta, non niſi urgente neceſſitate at; inſida vero & draſtica haud propinat. Verum totus in eo deſudat ut conſiliis xiliis appropriatis, in tempore datis, temperatis, ſatis tamen efficacibus, cauſas tolmorbum eradicare, materiam crudam præparare & coctam eliminare ea methodo , quam *vires vitæ* ſæpe commonſtrant, has vero præſentes omni modo tueri & dejuſto ordine ac tempore erigere, excedentes autem moderari, conſectaria prava præe, circulum ſanguinis in quo vitæ cardo verſatur æquabilem reddere, omniaque ad n ſanum tanquam Cynoſuram dirigere & abſolvere, ac denique congruam diætam ſervationem a recidivis præſcribere valeat. Et in his conſiſtit verum curandi arcanon in *circulatorum panaceis*. Et hoc eſt fidelem *naturæ miniſtrum* eſſe. Hinc etiam *empiriam & Artem* multis paraſangis ab invicem diſtare, illam generi humano *ſæpiſ*nutilem imo funeſtam; hanc vero utiliſſimam, ſaltem nunquam noxiam, eſſe.

§. LXXXVI. Equidem Medici qua ſtricte talis *objectum* immediatum eſt ſaltem *corpus vivum*. Veterum quidam non plane temere dixiſſe videntur, quod Medicus animam docte ignoroſſit. Medicina enim in corpus agit, neque illi directa in animam poteſtas data eſt; ullus Medicorum mutatam mentis humanæ conditionem, eamque ſanitati utilem vel fore intelligit, niſi ex effectu phyſico corporeo qui illam ex lege unionis conſequignito; neque eſt poſſibile phyſica ex penu Pharmaciæ remedia animæ, utpote immateapplicare, imo nec neceſſe; corporis enim organici ſtatum determinatum, determientis conditio individue conſequitur. Dum ergo Medicina neceſſarias & conſuetas is functiones conſervat, vel amiſſas reſtituit, eopſe mentis quoque conditio ſtatui ſano is reſpondens ac congrua conſervatur, vel immutata iterum reſtituitur. Nihilomi*us Homo*, ut recte Heurnius Inſtit. p. 58. monet, Medicinæ objectum eſt; in illo eima & corpus adeo arcte unita ſunt, ut in invicem, ex neceſſitate unionis, mutua da vel incommoda ſubinde inevitabiliter redundent; eatenus igitur Medicus etiam operationum, affectionum ac conditionis rationem in *Praxi* habebit, ut quæ corpoti præjudicant, intelligat & exulare jubeat. Sane enormes animi affectus inprimis *rror*, profundus *mæror*, item intempeſtivæ per nimias lucubrationes ac meditationes *atigationes*, miram in pervertendo ac deſtruendo functionum animalium, vitalium ralium ſtatu naturali efficaciam habent, & impotentibus affectuum ſervis ſerius ocy-

redundent, eaque jam nata illas viciſſim provocent, foveant & exacerbent; unde plerun que videas ægrotantes levi de cauſa adeo in præcipites animi affectus rapi. Jam vero M dicina, affectuum effectus corporeos pravos, per noxam ſuam in ſenſus incurrentem, Medi manifeſtatos, non ſecus ac effectus cauſarum pure materialium remediis phyſicis expugna allaborat. Cauſis vero ipſis affectibus nempe, vel abſoluta eorum diſvaſione, vel conti riorum ſalubrium ac licitorum affectuum excitatione, remedia moralia ex *Sacris* & Ethic depromenda, opponenda erunt.

Medicinæ rationalis Cultoris methodus ac officium.

§. LXXXVII. Jam ſcopo Thematis noſtri aſſerto, methodum ac offi um ejus, qui Medicinæ rationali operam navaturus eſt concludere licet. N mirum neceſſum eſt ut ante omnia methodo accurationeqne Geometrarum nimum imbuat; hi enim ſunt qui bene diſtinguere, definire, dubia a certis diſce nere, nihil quod non ſatis demonſtratum eſt pro *datis* aſſumere, & imp tum precarias hypotheſes in cerebro comminiſcendi & pro effectuum cau venditandi compeſcere jubent. Unde etiam *Hipp.* Princeps Medicorum in literis ad filiu ſuum *Teſſalum* datis *Arithmeticæ* & *Geometriæ* ſtudium ſerio eidem commendat. Deinde E perimenta Mechanica, Phyſica atque Chymica, una cum ſuis rationibus, & Legibus mo um corporibus a ſummo Numine dictatis excolenda ſunt. Animus *j*am ſic inſtructus a diver diverſarum Hypotheſeon, multo licet ſæpe cum ſtrepitu ſurgentium, & mordace in diſſe tientes licentia (quod deſperatæ cauſæ indicium eſt) graſſantium, ſerius tamen ocyus caden um factionibus haud facile in tranſverſum agetur; quo minus Medicinam puram, caſta & a *Sectarum præjudiciis* liberam ingredi queat. Cum vero hactenus nihil niſi generalia qu dam *media* Medicinam facilius tractandi, intelligendi & demonſtrandi poſſideat & ſalte quid corpori humano cum aliis commune ſit corporibus, intelligat. *Subjectum* vero ſeu *ma riam* tractationis & demonſtrationis nondum habeat, h. e. nondum ſciat quid objectum um ſingulare ſeu corpus vivum ſit, quid & quomodo agat in utroque ſtatu, a quibus juvetur, co ſervetur, lædatur, reſtituatur, deſtruatur? *Hi*nc prout Geometræ ſedulo *data* ſibi colligunt: ipſe omnia in corpore vivo, ſano, morbido, mortuo, phænomena in ſimplicitate & con xione ſua (quo nomine immortale per omnia ſecula Cous *S*enex commeruit nomen & i tamen) perluſtret. Seu ex Antropoſomatologia, Phyſiologia, Pathologia *S*emiotica, Hy eine; Therapia atque Praxi clinica eorum, qui Theoriam Medicam non præcipiti aut a bitioſa ad conſummandum feſtinatione (quod commune iis eſt vitium, qui hypotheſes hpoytheſeon potius ſimulacra ſectantur) ſed accurata omnium obſervationum ac caſuum c lectione & æſtimatione, nec non longa meditatione atque acri judicio condiderunt, object ſuum diſcat & cognoſcat. Tum obſervata hæc phænomena, & ex eorum nexus vel di rentiæ æſtimatione, ſufficienti inductione & analogia ſtabilitas motuum microcoſmicor leges combinando prudenter cum illis *demonſtrationum principiis*, quæ ipſe non finxit; ſe eo qui ſecundum *Sapientæ* effatum, *omnia numero pondere & menſura conſtituit*, facta inve adeoque cum Medicina Empirica Philoſophicam conciliando, & alteram alterius ope per endo: *Me*dicinam rationalem ac demonſtrativam poſſidebit. Circa ea vero phænomena, nullo ingenii ſenſuumque fatigio ad ſuas rationes revocari hactenus potuerunt demonſtr nes lubricas haud obtrudet; ſed aut tamdiu differet donec eas Anatome, &c. detegat. Au ratiocinium ſuum heic depromere debeat, illud inter conceptu poſſibiles & ſcopo me faventes hypotheſes, non modo illi, quæ cæteris ſimplicior eſt, ſuperſtruit, bene me quod ejus, qui omnia condidit, ineffabili ſapientiæ repugnet id per plura egiſſe, quo pauciora abſolvere poterat; verum etiam aliis liberum de illis judicium relinquit. Int cum mihi jam nec libeat nec liceat plenam *Me*dicinæ Rationalis, & ejus *C*ultoris ichn phiam, ex univerſæ diſſertationis collimatione atque analogia, & ſignanter ex §. III. LX LXIX. LXXXII. LXXXIII. LXXXV. facile delineandam ſiſtere; colophonem addam ne canc exercitii academici longius tranſgredi videar. Interim ſpero fore, ut ſi *Lector* extra